

ŽELEZAR

JESENICE, 15. AVGUSTA 1985

ŠTEVILKA 32 • XXXIV

NAŠ KOVINAR, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik ŽELEZARJA začel izhajati 26. januarja 1937. ŽELEZAR izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstdnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval z ordenom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Mile Crnović, tehnični urednik — novinar Dare Bradaškja, lektorica — novinarka Cvetka Martincič, novinarka Lilijana Kos, administracija — Marija Lužnik in Mira Keserovič. Naslov: Uredništvo Železara, SOZD SŽ — Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 26-18, novinarji 26-19, administracija 26-21. Stavek in tehnično oblikovanje TK Gorenjski tisk Kranj, tisk ZP Ljudska pravica Ljubljana.

Dohodek je končni cilj in namen vsega dela in delovanja v Železarni. Čim večji dohodek. V tem smo si enotni. Precej manj smo si enotni, ko je potrebno ta dohodek razdeliti. Od federacije do tovarn lahko vsak dan sledimo prepiru o tem, kako in kdo bo denar dobil. Vsem stabilizacijskim prizadevanjem (?) navkljub je tega vedno manj. Priča smo ogromni porabi energije — stanje se pa kar slabša. Kilometri in tone popisanega papirja so problem številka ena. Do takšnega položaja lahko pride, če ta popisan papir sistematično zamegljuje pogled na realno stanje stvari. Da ne bom sam popisal preveč papirja, bom v nadaljevanju tega prispevka podal nekaj grobih in shematičnih razmišljanj o dohodku in Železarni.

Prav šokirani smo, ko v ŽELEZARJU že leta in leta prebiramo ene in iste »misli« izpod peres enih in istih avtorjev (J. Varl, S. Krč in še kdo): delavski razred mora odločati, razpolagati, razporejati itd., itd. ... predvsem pa mora delati. To, da mora delati (»več in bolje«), se skriva pod firmo povečanja produktivnosti, večje tehnološke in delovne discipline itd. V tej obdobju vredni vneim razlagalcev in solilcev pameti ni bilo zaslediti kakšnih omembe vrednejših analiz in razmišljanj o sedanjem stanju. Vedno le: morali bomo, potrebno bo uresničiti ta in ta zakon in podobno. Zakonov in predpisov pa je čisto preprosto preveč, da bi lahko vse uresničili. Kot da ni še dovolj bridkih dokazov, da je uspešnost ekonomije obratno sorazmerna s številom zakonov in predpisov. Več jih je, slabše gre. Skratka: vsa problematika je potisnjena v neko nedoločeno prihodnost. Tukaj imamo v mislih smernice razvoja Železarne. V naslednjih petih letih naj bi uresničili prav neverjetno število nadvse pomembnih ciljev. Če do sedaj na nekaterih področjih v desetletjih ni bilo narejenega skoraj ničesar; če se iz ene petletke v drugo selijo vedno isti problemi, kako naj potem verjamemo, da bo v naslednji petletki vse to realizirano (ne bom našteval — zbirko želja si lahko vsak ogleda v SMERNICAH razvoja ŽJ). Vemo, da se to ne bo zgodilo in zato se lahko vprašamo: Zakaj nista bila postavljena samo dva cilja:

1. Dograditev in uspešen vžig nove jeklarne in vse, kar sodi zraven takšnega podjetja.

2. Nova organizacija Železarne. Po temeljitem teoretičnem premisleku bliskovito izpeljati novo organizacijo. Tako razparcelirana tovarna deluje neracionalno, z visokimi stroški, premalo koordinirano itd. Če bo do te reorganizacije prišlo, upajmo, da ne bo prevelikih odporov raznih tozdrovskih in drugih lokalnih vladarjev. Potrebno bo torej odločno (močno) centralno vodstvo na eni strani, na drugi strani pa delavci, ki bodo videli svojo prihodnost v homogeni, nerazparcelirani tovarni.

K tema točkama bi lahko dodali še tretjo, četrto. Razne modernizacije, okrepitev kadrovske strukture itd. Vse to je res potrebno planirati, tukaj ni dileme. V mislih pa imamo sprotno reševanje teh problemov in ne le postavljanje le-teh v neke planske dokumente. Zakaj gnili kapitalizem tako lepo cvete? Med drugim tudi zato, ker probleme takoj, ko jih zaznajo, tudi rešujejo; ne v letu 1990 ali 2000.

NEKAJ O KLJUČNIH PROBLEMIH

V grobem bi lahko rekli, da je delovna organizacija:

1. Proizvodni sistem. Na kratko bi lahko rekli, da sem štejemo proizvajanje nekih izdelkov s specifično tehnologijo (pri nas: proizvodnja jekla in jeklenih izdelkov). Sem bomo šli še delavce, ki skrbijo za potek delovnega procesa.

2. Socialni sistem. Tukaj bi govorili o človeški plati delovne organizacije. V tovarni so namreč zaposleni tako delavci iz takojmenovane neposredne proizvodnje kot tudi strokovni, administrativni, vodstveni in morda še kateri delavci. Ni je tovarne na svetu, ki ne bi zaposlovala nešteti vrst delavcev. To so torej interesno zelo različne skupine, ki imajo poleg splošno sprejetih ciljev delovne organizacije tudi svoje osebne ali skupinske cilje, želje in poglede na svojo in tovarniško problematiko. Če neka politika noče videti, priznati in upoštevati teh razlik, bo obvisela v zraku — brez podpore ljudi. Prav tukaj pa vidimo eno od ključnih možnosti za razvoj samoupravljanja. Samoupravni sistem mora biti ne samo koordinator, ampak tudi posrednik, urejevalec tega, če se nekoliko obrabljeno izrečemo: pluralizma interesov. Drugo ključno vlogo samoupravljanja vidimo v nadzorni, kontrolni funkciji. Za kaj gre? Vsi namreč dobro vemo, da se za »odločitvami« samoupravnih organov pogosto skrivajo močni posamezniki ali skupine, ki »spravijo skozi« neko odločitev. Posledica take prakse je neodgovornost. Odgovorni so skriti za različnimi samoupravnimi fasadami in tukaj imamo vzrok za tisto tarnanje, da krivcev tako za dobre, še večkrat pa za slabe odločitve ni moč najti. Ne glede na vse zahteve (?) po odločnem ugotavljanju odgovornosti, se položaj ne bo prav nič spremenil, dokler bo vladala takšna distribucija moči. Torej: samoupravni organi morajo dobiti kontrolno funkcijo, tisti, ki imajo sedaj moč, pa se morajo izpostaviti in tudi odgovarjati za posledice svojih odločitev. Naj se to v obdobju papirnatega samoupravljanja sliši še tako utopično, do take legalizacije moči vodilnih bo moralo priti, četudi bo potrebno izvesti nekaj sprememb znotraj političnega sistema oziroma zakonodaje.

To naj bi bil prvi del razmišljanja, kje vidim izhod iz kriznega stanja. Poleg močnega centralnega poslovnega organa, ki bo manj funkcionalni in bolj menežerski, poleg močnega samoupravnega kontrolnega mehanizma, bo potrebno, ne samo deklarativno, strokovnemu delu dati večjo moč in priznanje.

Na koncu, toda ne nazadnje, je potrebno reči še nekaj besed o delavcih — proizvajalcih, brez katerih bi bila delovna organizacija mrtva. Če je komu pri tem pisanju prišlo na misel, da delavcu kratimo pravico do samoupravljanja, ni dokazal nič drugega, kot da noče vedeti, kaj so realni ljudje z realnimi potrebami. PRVA realna potreba vsakogar je, da ima možnost vplivanja na položaj, v katerem je. Čim večja samostojnost pri delu in odločanju na svojem delovnem mestu in v obratu. Namesto tega ima delavec možnost »odločati« o vodnem gospodarstvu Gorenjske, o neporušnih raziskavah itd. O področjih, o katerih ni ali zelo malo ve. Tam, kjer veliko ve, pa ima delavec majhen vpliv.

Naj za konec še rečem, da rešitev omenjenih problemov še kako lahko vpliva na boljše poslovanje, večji dohodek itd.

Franc Treven

Odsev martinovke (foto B. Grce)

PROIZVODNJA V JULIJU

Značilno za ta mesec je bilo pomanjkanje delavcev v vseh TOZD. Temu primerna je tudi skupna proizvodnja, ki je bila glede na operativni program dosežena le 94 %. Tudi odprema je bila dosežena samo 88,5 %.

Od drugod smo dobili 6.148 ton vložka za domačo porabo in 523 ton za usluge prevajanja.

Delavcev v Žičarni je bila večja količina TVŽ preusmerjena v prodajo.

TOZD PLAVŽ

Skupna proizvodnja po gospodarskem načrtu je bila dosežena le s 83,3 %. Proizvodnja je izpadla zaradi slabega vložka (ruda, koks), okvar vsipnega voza, predvsem pa zaradi prekomernih zastojev ob menjavi šob.

TOZD JEKLARNA

Obe jeklarni sta načrtovano skupno proizvodnjo po gospodarskem načrtu dosegli. Skupna proizvodnja je bila dosežena 101,2 %. Glede količinske proizvodnje je bil cilj dosežen, nekoliko slabše pa je bil izpolnjen kvaliteten asortiment, predvsem v SM jeklarni zaradi slabe kvalitete grodja. Na kontilivu je bilo odlihtih 59 šarž.

TOZD LIVARNA

Livarna je načrtovano skupno proizvodnjo dosegla 106,7 %. Odpremljeno je bilo le 23 ton ali 46,2 % načrtovane količine.

TOZD VALJARNA BLUMING-ŠTEKEL

Skupna proizvodnja, določena z gospodarskim načrtom, je bila dosežena 93,1 %, gotova pa 91,1 % glede na planirano količino po operativnem programu.

Izpad proizvodnje je nastal zaradi okvare napeljalnih valjčnic, okvare manipulatorja nastavne naprave valjavskega ogrodja Bluming in zastojev, predvsem temperaturnih. Zaradi slabe kvalitete vložka je šlo tudi preveč jekla v slabe za potisno peč.

Potisna peč je obratovala od 4. do 16. julija. Prevaljali so 5.071 ton slabov, od tega 1.300 ton dinamov in 770 ton nerjavne jekla.

TOZD VALJARNA ŽICE IN PROFILOV

Ta TOZD je obratovala po sistemu 5 + 2. Skupna proizvodnja je bila dosežena 100 % glede na načrtovano količino po gospodarskem načrtu, gotova pa 253 % glede na operativni program. Zaradi pomanjkanja de-

TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE

Po operativnem programu je bila skupna proizvodnja dosežena le 71,5 %, gotova pa 72,5 %. Proizvodnja je onemogočala utesnjenost prostora (novogradnje) in pomanjkanje vložka za uslužnostno prevajanje.

Zaradi boljšega kvalitete asortimenta je bila finančna realizacija boljša od planirane.

TOZD HLADNA VALJARNA BELA

Skupno proizvodnjo so dosegli 102,9 % glede na planirano količino po gospodarskem načrtu, gotovo pa 86,2 %. V začetku meseca je primanjkovalo dinamov vložka zaradi okvare v Valjarni bluming-štekel ob koncu junija (29. in 30. junija) in občasnih okvar na agregatih.

Dinamo jekel so izdelali 2.400 ton, nerjavnih jekel pa 315 ton.

TOZD HLADNA VALJARNA JESENICE

Z gospodarskim načrtom planirano proizvodnjo so dosegli 100,1 %, gotovo pa 104,4 %. Kljub občasni pomanjkanju delavcev in raznim okvaram na agregatih so izpolnili svoje planske obveznosti. Elektro pločevine so izdelali 414 ton, kvaliteten jekel pa 144 ton.

TOZD ŽIČARNA

Zaradi pomanjkanja delavcev so z operativnim programom planirano skupno proizvodnjo dosegli le 76,4 %, gotovo pa 76,5 %. Izdelali so 762 ton patentirane žice, VAC žice 403 tone in EPP žice 99 ton.

TOZD PROFILARNA

Skupno proizvodnjo po operativnem programu so dosegli 83,7 %, gotovo pa 86,7 %. Izpad proizvodnje je nastal predvsem zaradi razdrobljenih naročil, pogostih menjav in pomanjkanja delavcev.

TOZD VRATNI PODBOJI

Po gospodarskem načrtu planirano skupno proizvodnjo so presegli za 1 %, prav tako gotovo.

TOZD JEKLOVLEK

Kljub občasni kvalitetni problematiki vložka in okvaram nanaprava je ta TOZD dosegla planirano skupno proizvodnjo po gospodarskem načrtu s 100,4 %, gotovo pa s 100 %.

TOZD ELEKTRODE

Skupne proizvodnje, ki je bila planirana z gospodarskim načrtom, ni dosegli (86,5 %), prav tako ne gotovo (86,9 %). Manjkalo jim je delavcev in tankih dimenzij.

TOZD ŽEBLJARNA

Občasno so imeli premalo delavcev in zastoje na žebeljarskih strojih, vendar so skupno proizvodnjo, določeno z gospodarskim načrtom, dosegli s 100,1 % in gotovo proizvodnjo prav tako.

Marjan Beg

POSLEDICA POLETJA?

Po podatkih statistične službe smo do 12. avgusta izdelali 42.837 ton skupne proizvodnje, kar je 91,2 % operativnega programa. Operativni program izpolnjujeta le dve TOZD: Valjarna žice s 106,1 % in Vratni podboji s 100,4 %.

V TOZD Plavž so izdelali 5.217 ton grodja. Operativni program, ki je enak družbenemu planu, dosegajo 85,9 %.

V TOZD Jeklarne so vili 14.185 ton jekla, kar je 95 % družbenega plana in operativnega programa.

V devetih odpremljenih dneh smo prodali 10.364 ton končnih izdelkov in storitev. Tako dosegamo le 83,4 % družbenega plana in 85,2 % operativnega programa. Tudi pri odpremi izpolnjujeta plan le dve TOZD: Hladna valjarna Jesenice s 105 % in Jeklovlek s 111,6 %.

OSEBNI DOHODEK ZA JULIJ IN PORAVNAVA

Julij ni vroč mesec samo zaradi neznosne temperature v toplilnih obratih. Vroč je tudi zaradi velikega pomanjkanja delavcev, ker vsak rad pride na vrsto za letni oddih.

Programi proizvodnje in prodaje je v takih razmerah težko uresničevati. Tokrat smo količinsko krepko zaostali, s kvaliteto strukturo pa se lahko pohvalimo. To potrjuje izjemno visoka povprečna prodajna cena naših izdelkov, ki je kar za 7 % višja kot za prodane izdelke v juniju. Struktura prodaje je bila krepkih 8 % višja od povprečne strukture za leto 1984. Tako smo v juliju prvič dosegli planirano raven strukture za letošnje leto. To ima vpliv tudi na osebni dohodek, ki kljub slabšim količinskim rezultatom presega izplačilo za mesec junij. Prav je, da naštemo TOZD, ki so k temu največ prispevale: Valjarna debele pločevine, Žičarna, Jeklovlek in Elektrode.

Poleg izjemnega rezultata v strukturi proizvodnje je bila v nekaterih TOZD dosežena boljše produktivnost kot v juniju. Tu velja posebej omeniti Valjarno bluming-štel, ki je na osnovi rasti produktivnosti in v normah ter premijah krepko napredovala od prejšnjega meseca. K povečanju ravni učinkovitosti so poleg omenjene TOZD prispevale še Valjarna žice, Valjarna debele pločevine, Jeklovlek in Elektrode. Pozitivni premiki v proizvodnih TOZD so odtehtali zmanjšanje učinkovitosti v delovnih skupnostih, kjer je najpomembnejše merilo vrednost prodaje, ki je bila v juliju mnogo skromnejša kot prejšnje mesece. Izboljšal se je le učinek komercialne, ki se med drugim meri z doseženo strukturo prodanih izdelkov.

Na višjo raven poprečja osebnega dohodka pa so vplivali tudi dejavniki, ki ne izvirajo iz rezultatov tega meseca. To je v prvi vrsti vpliv daljšega meseca oziroma večjega števila plačanih dni. Zelo pomemben vpliv imata dva praznika, ki sta obogatila osebni dohodek delavcev, ki delajo v neprekinjenem procesu dela. Zaradi kvartalnih valorizacij osnovne za bolezensko odsotnost do 30 dni, je bila ta odsotnost plačana za 14 % bolje kot v juniju. Tudi delavci na dopustu so za svojo odsotnost prejeli večje nadomestilo, ker se jim v osnovno vstopa poravnava za drugo tromesečje. Večji obseg dopustov je vplival na večji obseg dela namesto manjkajočih sodelavcev, kar se stimulira s priznavanjem ur za manjkajoče.

Čeprav gre na ravni Železarne za 6 % večji osebni dohodek, tudi tokrat ni šlo brez izjem. V HV Jesenice in Žebjarni niso uspeli doseči niti enakega OD kot v juniju. Zaostanek je v obeh TOZD minimalen, manjši od enega odstotka. V HV Jesenice bodo manjši OD prejeli predvsem zaradi mnogo slabše strukture prodaje, v Žebjarni pa zaradi majhne količine izvoza.

Za več kot 10 % se je povečal osebni dohodek v treh TOZD. Energetiki so največ pridobili z delom na praznične dni, opravili pa so tudi več nalog. Nadure so glavni vzrok nadpovprečnega povečanja tudi v TOZD Livarna in Družbena prehrana.

Osebni dohodek za julij je vzdržal korak z življenjskimi stroški. Skupaj s poravnavo za drugi kvartal pa smo uspeli, da je tudi poprečje za sedem mesecev realno večje od lanske ravni osebnega dohodka. Pravkar sprejeti ukrepi na področju delitve osebnega dohodka nam omogočajo, da lahko z izdelavo predvidenih količin proizvodnje v ustrezni kvaliteti in sestavi zagotovimo tudi za naprej takšen odnos med osebnimi dohodki in življenjskimi stroški.

Prav je, da ob koncu vse člane kolektiva obvestimo, da je poravnava osebnega dohodka za drugo tromesečje izplačana skupaj z osebnim dohodkom za julij. Na obračunskem listu osebnega dohodka jo bomo našli kot vrsto plačila (VP 060). Z isto vrsto plačila je označena tudi stimulacija za doseganje skupnega cilja poslovanja. Za večino delavcev bo znesek poravnave večji od zneska mesečne stimulacije. Poravnava namreč znaša v poprečju 13.200 din na delavca, stimulacija za doseganje skupnega cilja poslovanja pa 6.700 din na delavca. Izjema so le novosprejeti delavci ali delavci, ki so v drugem četrtletju bolovali. Pri njih je lahko znesek stimulacije večji od poravnave. Poravnava se je namreč računala na osebni dohodek za opravljeno delo v drugem četrtletju, ker je k dobri rezultati polletja dejansko prispevalo le delo v tem obdobju. Tisti, ki k temu niso prispevali, nimajo osnove za udeležbo na rezultatih poslovanja.

Oddelek za nagrajevanje

STRUKTURA OD ZA MESEC JULIJ 1985

Vrsta izplačila	Znesek OD v din	Din na fizič. zaposl.	Struktura OD v %			
			27=100	25=100	23=100	19=100
1. Osnovni OD	83.703.256	13.237	25,3	25,6	25,7	36,1
2. Učinek	45.971.778	7.270	13,9	14,0	14,2	19,8
3. Stim. za proizv.	7.819.523	1.236	2,4	2,4	2,4	3,4
4. Ocena del. prisp.	10.934.092	1.729	3,3	3,3	3,4	4,7
5. Skupaj 1-4	148.428.649	23.472	44,9	45,3	45,7	64,0
6. Nočni dodatek	5.682.528	899	1,7	1,7	1,8	2,6
7. Popold. dodatek	3.096.723	490	0,9	0,9	1,0	1,3
8. Nadurni dodatek	2.052.590	325	0,6	0,6	0,6	0,9
9. Nedeljski dodatek	2.191.468	347	0,7	0,7	0,7	0,9
10. Sobotni dodatek	770.200	122	0,2	0,2	0,2	0,3
11. Praznični dodatek	1.670.995	264	0,5	0,5	0,5	0,7
12. Skupaj 6-11	15.464.504	2.447	4,6	4,6	4,8	6,7
13. Otežkoč. dodatek	3.190.370	505	1,0	1,0	1,0	1,4
14. Dod. za del. dobo	6.694.171	1.059	2,0	2,0	2,1	2,9
15. Sobotni dopust	2.801.180	443	0,8	0,9	0,9	1,2
16. Premije	10.506.287	1.662	3,2	3,2	3,2	4,5
17. Stim. za dos. cilj.	41.952.341	6.635	12,7	12,8	12,9	18,1
18. Ostala plačila	2.780.569	440	0,8	0,8	0,9	1,2
19. Skup. 5+12 do 18	231.818.071	36.663	70,0	70,6	71,5	100,0
20. Plačan praznik	27.610.312	4.367	8,3	8,4	8,5	11,9
21. Red. - izr. dopust	58.236.172	9.209	17,6	17,9	17,9	25,1
22. Nadom. OD za bol. ods. do 30 dni	6.952.560	1.099	2,1	2,1	2,1	3,0
23. Skup. OD iz sred. DO	324.617.115	51.338	98,0	99,0	100,0	140,0
24. Nadom. OD za bol. ods. nad 30 dni	3.140.251	496	0,9	1,0	1,0	1,4
25. Skupaj OD 23+24	327.757.366	51.834	98,9	100,0	101,0	141,4
26. Ostale refundac.	3.493.890	552	1,1	1,1	1,1	1,5
27. Izplačani netto OD za julij	331.251.256	52.386	100,0	101,1	102,1	142,9
28. Poravnava od IV-VI	81.516.588	13.214	25,2	25,5	25,7	36,0

REZULTATI PRODAJE ZAOSTAJAJO ZA NAČRTI

S prodajo in storitvami prevladujoča v višini 27.044 ton smo v juliju zaostali za operativnim programom prodaje za 9 %, za nekoliko višjim družbenim načrtom prodaje pa za 13,4 % oziroma za 4.201 tona. Ustvarili smo 4.663 mio din realizacije, kar je v primerjavi z načrtovano vrednostjo za 4 % oziroma 212 mio din manj, kot je predvideval gospodarski načrt.

Operativni vrednostni program, ki upošteva dejansko doseganje prodajnih cen, pa je bil dosežen le 87,3 %. Vrednostni zaostanek realizacije za načrtovano je manjši kot količinski, saj je bila struktura prodaje za 6,7 % boljše kot v juniju, za 5,6 % boljše kot v istem mesecu lani, za načrtovano pa je zaostala za 4,7 %. Storitvene TOZD v juliju izkazujejo dobre poslovne rezultate, tako da znaša skupna zunanja realizacija 1.763 mio din, kar je le 4 % oziroma 179 mio din manj, kot smo načrtovali.

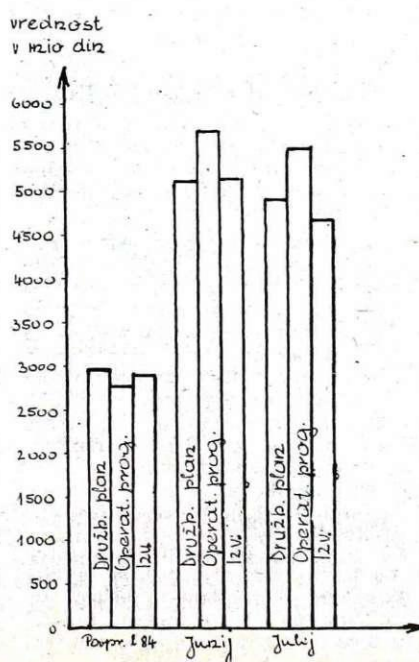
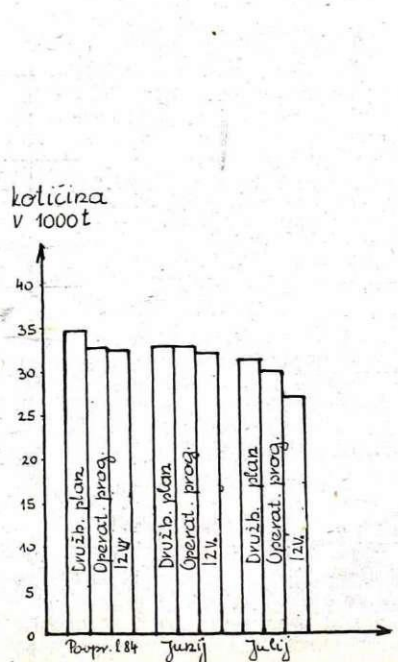
Pregled prodaje po posameznih TOZD nam kaže, da so načrtovano količino in vrednost prodaje presegli v TOZD Valjarna žice in profilov, Hladna valjarna Jesenice in Žebjarna. Presežek v Valjarni žice in profilov je bil pri količini kar 295 %, pri vrednosti pa celo 370 %. Ostale TOZD so zaostale tako za količinskimi kot za vrednostnimi rezultati prodaje. Največji je bil zaostanek v TOZD Livarna, in sicer kar 54 %. Povprečna dosežena prodajna cena je bila za 15 % višja, kot smo načrtovali. Planirane prodajne cene pa niso dosegle TOZD Hladna valjarna Bela, Profilarna in Elektrode. Medtem ko sta TOZD Profilarna in Elektrode presegle načrtovano strukturo prodaje, pa je TOZD Hladna valjarna Bela zaostala kar za 14 %.

Kumulativni rezultati nam kažejo, da smo v prvih sedmih mesecih letošnjega leta prodali 208.132 ton naših izdelkov, kar je 3 % manj, kot smo načrtovali in ustvarili 32.724 mio din osnovne realizacije, kar je 95 % načrtovane višine, oziroma 1.709 mio din manj, kot smo načrtovali. Storitve prevladujoča, ki so v sedmih mesecih presegle načrtovano količino in vrednost ter realizacijo storitvenih TOZD so v pozitivni smeri vplivale na odstotek doseganja plana skupne zunanje realizacije, tako da je zaostanek znašal le 4 % oziroma 1496 mio din. Gledano po posameznih TOZD so boljše količinske in vrednostne rezultate dosegle TOZD Valjarna debele pločevine in Hladna valjarna Jesenice. Po količini so načrtovano višino presegle še TOZD Valjarna žice in profilov ter

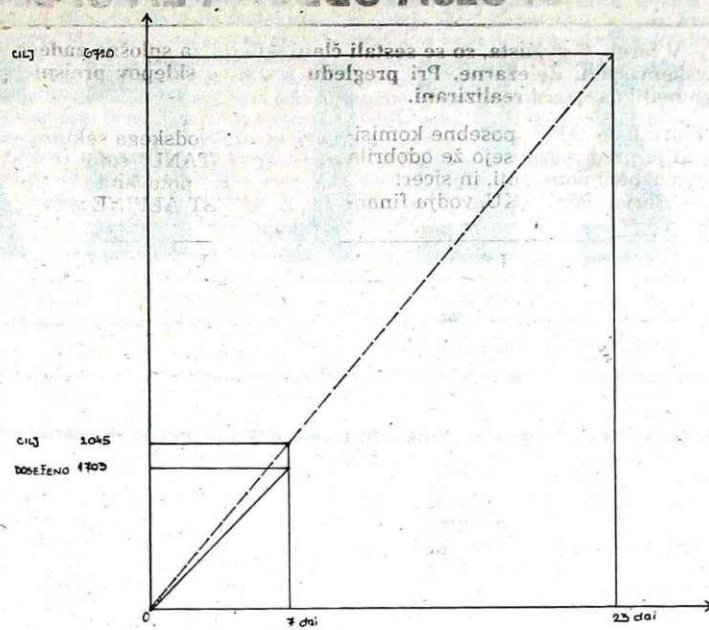
Žebjarna, po vrednosti pa TOZD Livarna, Valjarna bluming štel, Žičarna in Jeklovlek, medtem ko TOZD Hladna valjarna Bela, Profilarna, Vratni podboji, Elektrode in Monter Dravograd niso dosegli niti načrtovane količine niti načrtovane vrednosti prodaje v obdobju januar-julij. Poprečna dosežena prodajna cena na nivoju Železarne je bila 2 % nižja od načrtovane. Največji zaostanek je bil v TOZD Hladna valjarna Bela, in sicer 15 %.

Če pogledamo strukturo prodaje po posameznih mesecih, smo lahko zadovoljni, saj od maja dalje narašča, kar ugodno vpliva na finančne rezultate. S povečanjem količine prodaje naših izdelkov ob nespremenjeni ali izboljšani kvaliteti pa bi dosegli tudi boljše poslovne rezultate.

Polonca Marjanovič

DOSEGANJE SKUPNEGA CILJA POSLOVANJA

Visok cilj realizacije v avgustu 6496 mio din smo povišali še za izpad julijske realizacije, to je 224 milj. din, tako da naš cilj poslovanja znaša 6720 mio din za 23 delovnih dni.

V prvih sedmih dneh smo dosegli 1703 mio din realizacije ali 243,37 mio din na dan, morali pa bi 2045 mio din oziroma 292 mio din na dan. Rezultat kaže, da za 17 % zaostajamo za ciljem prvih sedem dni avgusta. Slabi rezultati so bili predvsem v prvem tednu avgusta. Rezultati po dnevih kažejo, da se odprema izboljšanje, saj smo v zadnjih dneh odpremili nadpovprečne količine in že dosegamo tudi planirano povprečno prodajno ceno izdelkov. Delavce Železarne moramo opozoriti, da je sistem stimulacije za doseganje skupnega cilja poslovanja spremenjen. Za stimulacijo ni več izključni pogoj dosežen cilj. Minimalna stimulacija je možna še pri 91 % doseganju cilja, pri 100 % izvršitvi cilja pa znaša stimulacija povprečno 5000 din na delavca.

Cilj je postavljen višje, bolj ostro kot doslej, zato ga bo težje doseči, če pa bo dosežen, bo osebni dohodek večji kot doslej, saj smo na račun zaostitve cilja povečali osnove osebnega dohodka. Z dobrim doseganjem cilja si lahko zagotovimo precej večji dohodek, kot je bil v prejšnjih mesecih.

Oddelek za nagrajevanje

JULIJ V JEKLARNI

V Jeklarni so v juliju prvič letos presegli mesečno količino 90 dinamo šarž in tako presegli plan. Izdelali so 94 dinamo šarž (štiri nad planom), 23 šarž nerjavnih kakovosti, 9 namenskih in 28 šarž za kontiliv. Hkrati so od 18. do 25. julija v SM jeklarni zgrešili 19 od 92 šarž (20,5 %), kar krepko presega dopustno mejo.

Kajpak so stvari precej drugačne, kot so videti na prvi pogled. Kar je videti dobro, bi bilo lahko bolje, in kar je videti slabo, je morda še slabše. Na oddelku za pripravo proizvodnje pravijo (velja za julij in SM jeklarno), da je asortiment precej slab. Seveda pa so kriteriji zgrešenih šarž precej različni. Za RO je zgrešena vsaka šarža, ki ni narejena po tehnoloških predpisih in natanko v času, ko je naročena. Precej teh šarž je mogoče pokriti z dolgoročnimi naročili, tako da pravzaprav ni veliko tistih, za katere je posebej treba iskati nove naročnike. Vendar ima tukaj vsaka služba svoje kriterije in nihče mi ni vedel povedati, koliko od teh 19 zgrešenih šarž je čisto zgrešenih in koliko jih je mogoče spraviti pod že naročene količine. Druga plat medalje, ki osvetljuje tako visok odstotek zgrešenih šarž v SM jeklarni, je vložek, tekoči gredelj. V istem času (od 17. do 24. julija) so v temeljni organizaciji Plavž naredili 149 šarž, od tega 79 prve kvalitete, 43 druge, 11 tretje in 16 škarta. Vzroki za tako slab asortiment so znani in jih v vodstvu te temeljne organizacije niti ne očejo komentirati. Takole pravijo: »Tisti, ki spremljajo našo proizvodnjo, bodo že vedeli, za kaj gre, za ostale pa tako ni pomembno.« V ozadju je že lepo število let pričakovana in napovedana ustavev plavžev in zato nekoliko mačehovska skrb zanje, čeprav ta trenutek še vedno obratujejo.

Ali bi tedaj lahko rekli, da v Jeklarni delajo dobro in da asortiment ne dosega le zaradi slabega vložka? Ne, pravijo, čeprav je bilo

ves čas dovolj objektivnih vzrokov za to. Letos so se domala ves čas otepali z redukcijami, okvarami, pomanjkanjem ferolegur in krom-magnezitne opeke za obzidavo vakuumskih ponev. V juliju, ko so sicer presegli plan proizvodnje, so imeli okvare na daljnovodu, na zračnem kompresorju in pečeh, zaradi česar so imeli v elektroleklarni 70 ur zastojev. Zaradi prodora skozi argonski kamen šest dni ni delal tudi vakuum, zato je bilo vakuumsku obdelavi le 62 šarž. Poleg tega je bil julij med daljšimi meseci, zato bi morali plan preseči bolj, kot so ga. Za naprej, pravijo, so vsaj s ferolegurami in opeko za vakuumske poneve preskrbljeni.

Eden od večjih problemov, ki že lep čas pesti jeklarje, je pomanjkanje delavcev, ki je zlasti pereče v poletnih mesecih. Ob takem pomanjkanju delavcev in s to tehnologijo je, pravijo, kljub še vedno visokemu deležu subjektivnih napak, ki jih bo še treba odpraviti, komajda mogoče delati bolje. Žal vsi tožijo, da jim manjka delavcev. V Jeklarni pravijo, da to ni njihova skrb. Dopusčajo sicer možnost, da bi z boljšo organizacijo dela našli nekaj teh delavcev v sami Jeklarni, vendar se zaradi tekoče proizvodne problematike nima jo časa ukvarjati še z ramišljanjem o tem. Tisti pa, ki imajo čas, izumljajo zasilne in časne rešitve, ki problem samo odlagajo. Tudi tu, kot kaže, vztrajno čakamo jeklarno 2 in ob tem pozabljamo, da bo do tedaj treba delati kar v stari jeklarni.

Borut Grce

PRVA SEJA DELAVSKEGA SVETA

V torek, 20. avgusta, bo ob 10.30 v sejni sobi samoupravljalcev prva seja delavskega sveta Železarne. Dnevni red je naslednji:

- Pregled sklepov prejšnje seje
- Polletno poslovno poročilo delovne organizacije
- Ugotovitveni sklep o poteku javne razprave o smernicah in elementih za pripravo srednjeročnega plana Železarne Jesenice za obdobje 1986-1990
- Analiza problemov in program ukrepov za povečanje uspešnosti poslovanja Železarne Jesenice
- Organizacija vodenja namenske proizvodnje
- Samoupravni sporazum o medsebojnem sodelovanju, pravicah in obveznostih med HK Jesenice in Železarno Jesenice
- Spremembe in dopolnitve pravilnika o varstvu pred požarom
- Predlog za nagrado sodelavcu iz TOZD Strojne delavnice
- Imenovanja
- Razno

CPSI

3. SEJA ODBORA ZA SPLOŠNE ZADEVE

V torek, 6. avgusta, so se sestali člani odbora za splošne zadeve pri delavskem svetu Železarne. Pri pregledu izvršitve sklepov prejšnje seje so ugotovili, da so vsi realizirani.

Potrdili so sklepe posebne komisije, ki je pred redno sejo že odobrila dve službeni potovanja, in sicer: — Borisu PESJAKU, vodju finan-

čno-računovodskega sektorja, in Rudiju KRISTANU, šoferju osebnega avtomobila, potovanje v Avstrijo k firmi VÖEST ALPINE v Linz zaradi

VRSTA NADOMESTILA	VIŠINA NADOMESTILA
Cela dnevica	1.714 din/dan
Polovica dnevnice	884 din/dan
Znižana dnevica	633 din/dan
Nočnina na osnovi računa gost. obrata B kateg.	po računu
Nočnina v gost. obratih višje kategorije	DO 1.353 din/noč
Nočnina brez računa	480 din/noč
Montažna dela v kraju, oddaljenem nad 100 km (pripomba: dnevica in nočnina veljata v primeru, če je organizirana hrana in prenočišče)	
— do sedem dni: — dnevica	820 din/dan
— nočnina	450 din/noč
— nad sedem dni: — dnevica	570 din/dan
— nočnina	450 din/noč
Dodatek za ločeno življenje	12.177 din/mesec
Terenski dodatek: — brez prevoza	540 din/dan
— organiziran prevoz	320 din/dan
Kilometrina za uporabo lastnega vozila za službeno potovanje	24.00 din/km

OBISK DRUŠTVA IN AKTIVA INVALIDOV V BORU

Od 4. do 8. avgusta je delegacija iz Jesenic obiskala Rudarsko-topilniški kombinat v Boru. V delegaciji smo bili: predstavnik aktiva invalidov Železarne, predstavnik sindikata Železarne in predsednica Društva invalidov Jesenice.

Aktiva invalidov v Boru in Železarni sodelujeta že nekaj let. To sodelovanje temelji predvsem na izmenjavi izkušenj o aktivnosti invalidov in poglobljaja medsebojne prijateljske vezi. Delovni organizaciji imata veliko skupnih točk glede proizvodnje (izmensko delo, delo v težkih pogojih, talilnice itd.), družbenega standarda (problematika stanovanj, delavskih prevozov...), delovanja aktivnega invalidov (iskanje ustreznih delovnih mest, število invalidov, pogostost poškodb...) in kadrovske problematike (pomanjkanje delavcev v težki proizvodnji, vzdrževalcev, pestra narodnostna struktura — v Boru živi in dela čez 20 različnih narodnosti). Ob rudarskem prazniku, ki ga praznujejo 6. avgusta, vsako leto povabijo aktiv invalidov Železarne, da se udeleži slovesnosti.

Letos smo si ogledali njihov lepo urejeni muzej, kjer je predstavljena zgodovina organiziranega izkoriščanja in predelave rude. Bakrovo rudo so na tem področju odkrili leta 1903. Ogledali smo si tudi njihove topilnice, kjer je zaposlenih 1500 delavcev — to je ena največjih TOZD v državi. Pogoji dela so zelo težki: od priprave rude, taljenja in vliivanja. Naprave so večinoma že precej stare, prostori so premajhni, preveč je prahu in vročine. Poškodb imajo okrog 7 % glede na stalež (okrog 100 na 1.500 zaposlenih), invalidov (vseh vrst in kategorij) pa je zaposlenih okrog 150 ali 10 %. Zanimivo je, kako iščejo delovna mesta za te invalide. V topilnici ni lahkih delovnih mest, zato invalide razporejajo na dela v kopalnice (kjer so na vseh izmenah zaposleni le moški invalidi), muzej, knjižnico, kot vratarje ali kurirje v drugih delovnih organizacijah. Invalidi prejemajo osebni dohodek kot v topilnici, ne glede na to, če so zaposleni v drugih organizacijah (občina, muzej, knjižnica...). V okviru društva invalidov občine Bor deluje 12 aktivov invalidov. Letos jim je uspelo s širšo družbeno pomočjo pridobiti lepo urejene klubске prostore, kjer se invalidi sestajajo, iščejo nasvete in razvedrilo. Prostori tega društva so odprti vsak dan od 6. do 14. ure, in v klubu delata dva invalida, ki prejemata svoj osebni dohodek v rudniku Bor.

Na slovesni seji društva invalidov ob dnevu rudarjev so nam predložili njihov predlog glede nadaljnjega sodelovanja tako na nivoju občinskega društva invalidov kot na nivoju aktivnega invalidov Železarne Jesenice. Občinsko društvo invalidov kot tudi aktiv invalidov Železarne Jesenice bosta na svojih sejah obravnavala ponujene predloge.

Ogledali smo si tudi borsko jezero (umetno), kjer imajo urejeno kopalnico in športno-rekreacijske objekte. Tam delavci preživijo večino svojega prostega časa, saj imajo urejen brezplačen avtobusni prevoz vsake pol ure iz Bora do jezera in nazaj (okrog 20 km). Na ta dan povabijo vse jubilate dela in upokojece iz prejšnjega leta (okrog 500 delavcev) na skupno slovesnost, kjer se jim zahvalijo za njihovo delo. Vzdušje v tem lepem okolju je bilo enkratno.

Izmenjava mnenj pomeni veliko pridobitev izkušenj na področju delovanja in reševanja problematike invalidov (tako tistih v delovnem

razmerju kot upokojenih). Nekatere njihove rešitve bi kazalo sprejeti tudi v naš sistem dela, seveda v okviru možnosti, ki nam jih nudi naš sistem organiziranosti v delovni organizaciji in tudi širše v občinskem prostoru. Primerjava namreč kaže, da imamo pri nas mnogo stvari slabo urejenih in da je skrb za invalide vse prevečkrat opredeljena le deklarativno.

AMI

dogovora o odpremi opreme za kalilno peč v Valjarni debele pločevine; — Jakobu MEDJA iz sektorja tehnične kontrole in raziskav potovanje na Poljsko k firmi HUTA LENINA zaradi rešitve problemov kvalitete dobavljenih toplovaljanih trakov.

Na seji so obravnavali in potrdili potovanja še naslednjim sodelavcem:

— Emilu ŠUBLJU, Ervinu RIBIČU (oba iz TOZD Jeklarna), Francu NEČIMRU, Janezu MARKOVCU, Klavdiju MLEKUŠU, Janezu PODLIPNIKU, Vinku BEGUŠU, Andreju MERZELJU (vsi iz TOZD Vzdrževanje), Janezu ROZMANU (TOZD Remontne delavnice) in Bogomirju ERŽENU (TOZD Strojne delavnice) v Benrath v ZR Nemčiji. Po programu MDH se bodo udeležili šolanja, ki zajema praktično sodelovanje pri montaži, demontaži, vgradnji, uravnavanju in preizkušanju delov konti liva;

— Antonu KOSLUJU iz sektorja novogradenj in Jožu STARCU iz TOZD Energetika k firmi ASEA na Švedsko, ki je dobavitelj naprave za kompenzacijo jalove energije v novi Jeklarni. V pogovorih bosta skušala dobiti pojasnilo na tehnična vprašanja, ogledala pa si bosta tudi tri podobne naprave;

— Janezu ZAVELJCINA, tehnologu, in Janezu BEGEŠU, vodju TOZD Elektrode, v ZR Nemčiji v Essen, kjer si bosta ogledala 11. mednarodni sejem varjenja in sorodnih tehnik. Potovanje organizira Zveza društev za varilno tehniko SR Slovenije.

Na predlog sektorja za ekonomiko in organizacijo — oddelka za nagradjevanje so sprejeli nove višine povračil stroškov za službena potovanja in drugih nadomestil, ki bremenijo materialne stroške. Veljajo od 7. avgusta dalje.

Obravnavali so še vlogo krajevne skupnosti Podmežakla in ji odobrili finančno pomoč.

CPSI — D. B.

INFORMATIVNI FUŽINAR

INDUKCIJSKA NAPRAVA ZA KALJENJE VALJEV S FREKVENCO 50 Hz

V Železarni Ravne že več kot deset let obratuje naprava za indukcijsko kaljenje valjev firme ASEC z delovno frekvenco 1000 Hz, ki omogoča globine kaljenja do približno 15 mm in premera valjev do 500 mm.

Za končno kvaliteto valjev je zelo pomembno, kakšna je bila njihova termična obdelava, s katero naj bi dosegli žilavo jedro in trdo, proti obrabi obstojno površino valja. Žilavo jedro je potrebno za premagovanje sile valjanja, trdota površine valja pa zagotavlja dolgo življenjsko dobo tega dragega orodja. Take lastnosti valjev pa dosežemo z indukcijskim kaljenjem: valj položijo v magnetno polje indukcijske tuljave, ki inducira v valju električno napetost. Po površini valja steče električni tok, električna energija pa se v valju spreminja v toploto, zato se valj na površini segreje. Temperatura, na katero se valj segreje, je odvisna od električne moči, ki je prek induktorja dovedena v valj. Globina segrevanja valja je razen od električnih lastnosti materiala valja odvisna predvsem od frekvence toka: čim višja je frekvenca, tem manjša je globina vdiranja toka oziroma segrevanja. Tako se za površinsko kaljenje uporabljajo frekvence od nekaj tisoč do nekaj sto tisoč nihajev na sekundo (Hz), za globinsko kaljenje pa so primerne frekvence od nekaj tisoč Hz do omrežne frekvence 50 Hz. Čim večji je premer obdelovanca, tem nižja mora biti frekvenca za globinsko kaljenje.

S pomočjo dosedanje naprave za indukcijsko kaljenje in z izpopolnjevanjem strojno opremo za izdelavo valjev je ravenska železarna do sedaj pokrivala jugoslovanske potrebe po valjih premera do 500 mm. Večje valje so izdelovali v sodelovanju s tujimi partnerji, saj je nepremostljivo oviro predstavljala indukcijska naprava, ki bi morala ob večjih kalilnih globinah omogočati tudi kaljenje večjih valjev. Vedno več je bilo zahtev po izdelavi večjih valjev, pa tudi izvoz ravninskih valjev se je zaradi tehnološke izpopolnjenosti izdelave valjev povečal, zato bi nujno potrebovali tudi novo indukcijsko napravo. Skoraj nepremostljiv problem pa so predstavljale visoke uvozne cene.

Zato se je skupina elektrinarjev v okviru raziskovalne naloge in na osnovi teoretskih izračunov glavnih električnih parametrov indukcijske naprave začela pripravljati na samostojno gradnjo take naprave. Odločili so se za napravo s 50 Hz, saj zanjo ni bilo potrebno graditi zahtevnega frekvenčnega pretvornika. Našli so opisan transformator in ga predelali tako, da je ustrezal zahtevam napetostne regulacije koncentratorka.

Iz jeder dveh nerabnih dušilk je s pomočjo strokovnjakov za krojenje bakra nastala prava mojstrovina elektrotehnik, mehanike in hidravlike: koncentrador. Sposodili so si kompenzacijsko napravo za jalovo energijo in prvič v Železarni sami naredili potrebne vodnohlajene kable. Sami so naredili tudi induktor, prenašalec energije na valj, ki mora zdržati zahtevne električne, mehanske in toplotne obremenitve.

Prvič so vse naprave poskusili lani maja. Ogrevali so valj s premerom 540 mm, merili globine segrevanja ter ostale kazalce. Ker rezultati niso bili slabi, so se odločili, da vse naprave prenesejo na kalilno napravo ASEC, kjer je bilo zaradi možnosti mehanskih pomikov valja in hladilnega sistema mogoče indukcijsko napravo s 50 Hz indukcijsko preizkusiti. Nove naprave so priključili tako, da je ASEC naprava lahko še vedno nemoteno obratovala. Postavili so dodatno krmilno napravo, ki omogoča meritve vseh električnih veličin in zaščito posameznih delov naprave. Koncentrador z induktorjem vred lahko odmaknejo pod delovni podest in v najkrajšem času pridejo z obratovanja s 1000 Hz na obratovanje s 50 Hz ali obratno.

V marcu letos so na tako prirejeni napravi uspešno zakalili preizkusni valj s premerom 540 mm. Merjenja trdote po globini prerezanega valja so pokazala, da sega globina zakaljene površine tudi prek 30 mm. Zato so se odločili, da z napravo za indukcijsko kaljenje s 50 Hz termično obdelajo valj premera 590 mm iz redne proizvodnje. Izdelati so morali še novemu premeru valja prirejen induktor in seveda hladilni tuš, ki je izredno pomemben za pravilno hlajenje valja. 17. maja letos je bil valj premera 590 mm, težak 4,7 tone, ob brezhibnem delovanju vseh delov nove naprave uspešno zakaljen. V juniju je bil uspešno zakaljen še en valj in tako izredno uspešno dokončana razvojna naloga, ki je od zamisli do realizacije trajala natančno dve leti.

Novo indukcijsko napravo bodo še dopolnjevali in jo prilagajali novim velikostim valjev (tja do premera 900 mm) ter se trudili popolnoma osvojiti ustrezno tehnologijo, ki bo zagotavljala optimalno kvaliteto valjev.

(Po članku J. Bratina iz 7. štev. Informativnega fužinarja)

OBVESTILA KOLEKTIVU — OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 19. DO 25. AVGUSTA

19. avgusta, Jože KRAMAR, vodja TOZD Energetika, Mojstrana, Dovje 172.
20. avgusta, Aleksander MANDELJC, vodja TOZD V.BŠ, Jesenice, Tomšičeva 88, tel. št. 81-212.
21. avgusta, Valentin MARKEŽ, vodja TOZD Vzdrževanje, Jesenice, Cesta talcev 4/a, tel. št. 83-345.
22. avgusta, Jakob MEDJA, vodja OTK, Jesenice, Titova 1/a, tel. št. 81-117.
23. avgusta, Leon MESARIČ, vodja TOZD Žebljarna, Jesenice, Titova 3, tel. št. 81-216.
24. avgusta, Srečo MEŽNAR, vodja TOZD Jeklovlek, Mojstrana, Dovje 107/a, tel. št. 89-040.
25. avgusta, Jože OSVALD, vodja TOZD Livarna, Rateče št. 21, tel. št. 88-012.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK — 19. 8.	MARJAN PINTAR	MARJAN ERMAN
TOREK — 20. 8.	FRANCI ZUPANČIČ	FRANC BERNIK
SREDA — 21. 8.	JOŽE PEZDIRNIK	MIROSLAV ZUPAN
ČETRTEK — 22. 8.	IGOR LOGAR	JOŽE RAVNIK
PETEK — 23. 8.	EDO KAVČIČ	JANEZ JAKŠIČ
SOBOTA — 24. 8.	JOŽE ZIDAR	PAVEL ZUPAN
NEDELJA — 25. 8.	IVO LEBAN	VLADO REPE

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

Od 19. do 24. avgusta bodo delale naslednje obratne ambulante:
DOPOLDNE: I. obratna ambulanta — dr. Metod Rešek in II. obratna ambulanta — dr. Janez Zalezel.
POPOLDNE: III. obratna ambulanta — dr. Bernarda Benedik.
V soboto, 24. avgusta, samo dopoldne: II. obratna ambulanta — dr. Janez Zalezel in III. obratna ambulanta — dr. Bernarda Benedik.
ZOBNE AMBULANTE:
DOPOLDNE: II. zobna ambulanta — dr. Alojz Smolej in III. zobna ambulanta — mag. dr. Bela Gazafi.
ZA BORCE: od 7. do 8. ure.
ZA VARNOSTALNO: od 9.30 do 10.30.
POPOLDNE: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražisar.
V soboto, 24. avgusta, samo dopoldne: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražisar.

VSAK SEDMI ŽELEZAR PROSTOVOLJNI KRVODAJALEC

Še dobrih štirinajst dni nas loči od vsakoletne prostovoljne krvodajalske akcije v jeseniški občini, ki bo letos potekala, 2., 3., 4., 5., 6. in 9. septembra v Delavskem domu na Jesenicah po običajnem urniku od 6. ure zjutraj do 14. ure popoldan.

Letos že šestindvajseto leto zapored krvodajalsko akcijo organizira občinski odbor Rdečega križa Jesenice s pomočjo svojih aktivistov v krajevnih skupnostih in organizacijah združenega dela. V jeseniški občini je v petindvajsetih letih darovalo kri 33.075 prostovoljnih krvodajalcev ali poprečno 1.323 letno. Med prostovoljnimi krvodajalci je vsako leto čez 50 % delavcev temeljnih organizacij in delovnih skupnosti naše železarne, kar pomeni, da je v poprečju vsak sedmi železar prostovoljni krvodajalec. V zadnjih desetih letih se je poprečno letno število prostovoljnih krvodajalcev dvignilo na 1.575 oseb, ki so poprečno letno darovale 475 litrov krvi.

V lanskem letu se je akciji odzvalo 1.567 prostovoljnih krvodajalcev, od katerih je bilo 58 odklonjenih. Med krvodajalci je bilo 57 % železarjev, sicer pa je med krvodajalci 73 % starih med 18 in 40 let, 21 % starih med 41 in 50 let, ostali pa nad 51 let. Med prostovoljnimi krvodajalci je dobrih 30 % žensk.

Prijave prostovoljnih krvodajalcev že zbirajo personalne delavke v TOZD in delovnih skupnostih Železarne in aktivisti Rdečega križa v ostalih organizacijah združenega dela oziroma v krajevnih skupnostih. Ker se je delovni kolektiv naše železarne v poprečju pomladil, lahko upravičeno pričakujemo, da se bo udeležba železarjev v skupnem številu prostovoljnih krvodajalcev še izboljšala.

PREGLED ODSOTNOSTI V JULIJU

	bolov. %	dopust %	ostalo %	SKUPAJ %
FLAVŽ	6,30	15,03	0,46	21,79
JEKLARNA	5,05	16,95	0,76	22,76
LIVARNA	3,77	24,56	0,18	28,51
VALJ. BL.ŠT.	6,23	16,56	1,00	23,79
VALJ. ŽICE	4,51	21,29	0,26	26,06
VALJ. DEB. PL.	4,80	17,59	0,52	22,91
HL. VALJ. BELA	3,03	16,94	1,51	21,48
HL. VALJ. JES.	5,46	16,56	0,67	22,69
ŽICAARNA	8,24	20,34	0,93	29,51
PROFILARNA	8,45	17,60	1,05	27,10
VRATNI PODOBOJI	6,24	14,65	0,07	20,96
JEKLOVLEK	5,09	16,37	0,43	21,89
ELEKTRODE	7,50	22,34	0,24	30,08
ŽEBLJARNA	5,80	18,14	1,66	25,60
STROJ. DELAVNICE	6,36	19,49	0,85	26,70
REMONT. DELAVNICE	5,60	19,24	0,61	25,45
VZDRŽEVANJE	5,12	18,86	0,89	24,87
ENERGETIKA	2,63	17,45	0,31	20,39
TRANSFORT	6,79	14,68	0,34	21,81
KO - FI	5,90	19,24	0,19	25,33
K S I	4,97	15,37	0,94	21,28
E T N	2,94	20,96	0,32	24,22
DRUŽ. J. REHRANA	8,14	19,09	0,08	27,31
ŽELEZARNA	5,39	18,15	0,65	24,19

TOZD Jeklovlek

Odbor za gospodarstvo TOZD Jeklovlek je na tretji seji 7. avgusta obravnaval polletno poslovno poročilo. Operativni plan so izpolnili 102 %. Še posebej so zadovoljni, ker so proizvodnjo plemenitih ogljikovih jekel povečali v primerjavi s polletjem 1984 celo za 50 %, plemenito nizko legiranih pa za 25 %.

Ob ugodnih fizičnih pokazateljih glede na spremembo kvalitete asortimana pa ne morejo biti zadovoljni s samo kvaliteto površine. Kvaliteta površine je zaradi površinskih napak jeklarskega in valjavnega izvora stalno slabša — ob vedno ostrejši kontroli pri kupcih. Odnos do kvalitete pa je, kot ocenjujejo, stalno slabši tudi v službah, saj trenutno ni raziskovalca na raziskovalnem oddelku, ki bi bil zadolžen za okrogli program. Tudi z izpolnitvijo niso preveč zadovoljni, saj je bil za 0,8 % nižji od planiranega. Zaradi odgovarjajoče površine pa imajo »odprtih« še tudi okrog 150 ton internih reklamacij. Omenimo naj še, da so se jim zaloge povečale za 53 milijonov din ter da so porasli tudi »drugi stroški poslovanja« zaradi reklamacij in negativnih tečajnih razlik od preračuna deviznih kreditov v višini 2 milijona din.

V juliju so delavci v tej TOZD opravili 865 ur nadurnega dela ter 463 ur za manjkajoče.

Odbor je obravnaval tudi zapisnik kvalitete konference z dne 30. julija, pri čemer je ocenil, da je zahteva OTK glede rezanja koncev kolobarjev, izvaljanih na III. žili, tehnično neizvedljiva in da je v pritožbi OTK treba razložiti pomisleke glede te zahteve. Omenimo naj še, da je bilo na kvalitetni konferenci med drugim sklenjeno, da je treba v vseh TOZD in tehnoloških fazah, kjer ni možno zagotoviti pogojev za kvaliteto proizvodnje, delo ustaviti ter z organizacijskimi in drugimi ukrepi ustvariti normalne pogoje.

Soglašal je tudi s predlogom, da v brusilnici na Javorniku potrebujejo ključavničarja.

BL

TOZD Profilarna

Odbor za gospodarstvo v TOZD Profilarna je na tretji seji 7. avgusta ugotovil, da zaradi izredno razdrobljenih naročil in pomanjkanja delavcev plana za mesec avgust v višini 1890 ton ne more potrditi. Ocenjuje, da bodo izdelali le 1600 ton.

Tudi v mesecu juliju so v TOZD Profilarna zaradi pomanjkanja delavcev izdelali 320 ton manj, kot so načrtovali, torej namesto 1720 le 1400 ton. Kljub tem težavam, ki jih imajo pri doseganju plana v juliju in avgustu, pa k osrednji točki dnevnega reda — obravnavi poslovnega poročila za prvo polletje — člani odbora za gospodarstvo niso imeli pripomb.

Obravnavali so tudi predlog IO OOS TOZD Profilarna za dodelitev sredstev od zbiranja odpadnih surovin. V juniju so namreč porušili konstrukcijo biveše pocinkovalnice Javornik ter 18.090 kilogramov odpadnega železa oddali na skladišče starega železa. Odbor je odločil, naj se sredstva, ki so jih za to staro železo dobili, prenese na račun IO OOS TOZD.

Planinskemu društvu Jesenice je odbor podaril za odtoke na cesti pri Erjavčevi koči in Tičarjevem domu na Vršiču 378 kilogramov odpadnih profilov, taborniškega odreda Špič z Blejske Dobrave pa za adaptacijo njihovega »objekta« 160 kilogramov odpadnih profilov.

BL

MALOPRODAJA OBVEŠČA

delavce in upokojujence Železarn, da bo zaradi letnega dopusta zaprta od 30. julija do 30. avgusta.

PREGLED SESTANKOV SDS

Samoupravne delovne skupine so v okviru programa samoupravnih aktivnosti za mesec avgust kot osrednjo točko obravnavale poročilo o poslovanju v prvem polletju, katerega sestavni del je bil tudi predlog o poravnavi osebnega dohodka v poprečnem znesku 13.200 din na delavca. SDS, ki še niso obravnavale planov razvoja občine in SIS, so večinoma to stori- le ob tej priložnosti.

Iz TOZD PAVŽ smo prejeli zapisnike SDS aglomeracija 1 in 2 ter pavž 1, 2, 3 in 4. Ker obratuje aglomeracija v času dopustov le na dve izmeni, so se člani SDS aglomeracija 3 vključili v SDS aglomeracija 1 in 2. Obe SDS menita, da je zadnji čas, da se raven osebnega dohodka in stimulacija povečata, saj življenjski stroški prehitro rastejo. SDS pavž 1 omenja, da je bil zaradi pomanjkanja delavcev in tudi siceršnjih težav pri delu sestanek bolj informativne narave. Nekoliko obširneje na podobne probleme opozarja tudi SDS pavž 2. Pravijo namreč, da se je težko pogovarjati o poslovanju, saj za dobro poslovanje niso izpolnjeni osnovni pogoji. Primanjkuje namreč delavcev, in to na ključnih in na težkih delih. SDS ob tem vprašuje, »zakaj delovodja kljub izredno okrnjeni posadki na svoj riziko vodi obe peči, namesto da bi eno peč ustavili«. Vprašujejo tudi, kako bodo koristili dopust, ko pa je v skupini konec julija izrabilen šele 42 %. Tudi oni bi ga namreč radi koristili v teh toplih mesecih, ne pa pozimi. Na koncu poudarjajo, da v skupini manjkajo štirje delavci: dva sta bila obračunana, dva pa sta težka bolnika — in da zanje nujno potrebujejo nadomestilo. SDS pavž 3 ugotavlja, da plana ob polletju niso dosegli zaradi objektivnih vzrokov, kot so: pregorevanje zračnih šob, zaviranje peči zaradi okvar na vsipnih vozovih in zaradi slabega vli- vanja tekočega grodja v martinarni. In še tale cvetka, ki se ve- že na pripombo prejšnjega SDS: »Delavci so bili opozorjeni, da je zaradi pomanjkanja delavcev, večje utrujenosti in izčrpanosti delavcev še večja nevarnost nezgode in zato uporaba zaščitnih sredstev obvezna.« SDS pavž 4 pa se vprašuje, »koliko časa bo- mo še takole improvizirati in flikali manjkajoče delavce«.

Iz TOZD JEKLARNA smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, SM peči 1, 2, 3 in 4, livna jama 1, 2, 3 in 4, priprava vložka 1, 2, 3 in 4, elektropeči 1, 2, 3 in 4, kontiliv 1 in 2, priprava ferolegur, predelava talilniških odpadkov, kamnomol ter ponvi- čno gospodarstvo 1, 2 in 3. SDS SM peči 1 in livna jama 1 v zvezi s poslovanjem menita, da bi bilo treba pridobiti nove delavce in da bi se na ta način tudi delo izboljšalo. SDS SM peči 3 in livna jama 3 zahtevata pojasnilo glede izplačila nadur. SDS pri- prava vložka 1 opozarja, da je stanje zaradi pomanjkanja de- lavcev »kritično«. Pogrešajo predvsem žerjavovodje, čeprav tu- di sicer na vsaki dnini manjka od 5 do 6 delavcev. »Na to je SDS že večkrat opozarjala«, pravijo, »vendar smo vseeno prišli do stanja, kakršno je.« Tudi SDS priprava vložka 2 v zvezi s po- slovanjem opozarja na pomanjkanje delavcev. Pravijo, da jih bosta v kratkem zapustila tudi dva tehtalca in da nimajo nobe- ne zamenjave. SDS priprava vložka 3 pa v zvezi s pomanjka- njem delavcev postavlja takšno vprašanje: »Kako normalno in ali sploh delati, ko imaš enega žerjavovodjo, so pa za normalno delo potrebni trije?«. »Kako delati, ko imaš samo 12 delavcev,

po normativu pa naj bi jih bilo 21?« Dodajajo še, da je treba upoštevati tudi, da je čas dopustov in da bosta dva delavca v kratkem prekinila delovno razmerje. SDS priprava vložka 4 prosi za odgovor na vprašanje v zvezi z bonom za malico, ki naj bi ga v drugih obratih za delo na »solidarnostno soboto« do- bili, oni v pripravi vložka pa ne. SDS elektropeči 2 se pritožuje zaradi poslabšanja kvalitete in izbire toplega obroka, kar je posebej opazno ob nedeljah in praznikih, še bolj izrazito pa na nočni dnini. SDS kontiliv 1 in 2 sta sicer, kot pravita, seznanje- ni s problemi Družbene prehrane v času dopustov. Vseeno pa jim ni jasno, zakaj je Družbena prehrana objavila, da bodo obroki (topli) bolj kalorični in da bodo pripravljeni v zadostnih količinah, če tega ne uresničuje: kvaliteto so obroki precej slabši in jih je tudi premalo. »Zgodi se«, trdijo, »da topli obrok postrežejo tudi naslednji dan, če se tistega dne ne uporabi.« Kritične pripombe iz zapisnika SDS priprava ferolegur naj na- vedemo v celoti: »Na sestanku SDS smo ugotovili, da je bilo na vprašanja, ki smo jih postavljali na prejšnjih sestankih, sicer odgovorjeno, da pa ni bilo nič storjenega. Tako nam je bilo re- čeno, da bo žerjav na prizidku popravljen, oziroma zamenjana kabina že v mesecu maju, pa še do danes ni! Ravno tako je z žerjavom v hali legur. — V prejšnjem zapisniku smo navedli tudi to, da se nekatere legure nabavljajo v prevelikih količi- nah, kar je zelo nesmotno, saj vsi vemo, da nimamo tako veli- kega in za to primerne skladišča. Že sedaj imamo ogromno Fe-legur kar na prostem in s tem se dela nemajhna škoda celo- tni delovni organizaciji.«

Iz TOZD LIVARNA smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, modelna mizarna, čistilnica odlitkov ter jeklolivarna 1 in 2. SDS modelna mizarna vprašuje, kako je glede kadra za modelne mizarje in kako je glede osnovnih sredstev za izdelavo modelov, z ozirom na plan izdelave jeklenih odlitkov v bliž- njem srednjeročnem in v dolgoročnem obdobju. SDS jekloliv- arna 1 vprašuje, zakaj ni odgovora glede nabave deviz za po- pravilo nakladača v livarni. Tudi SDS jeklolivarna 2 vprašuje, zakaj še niso nabavljali rezervni deli za nakladalec.

Iz TOZD VALJARNA BLUMING-ŠTEKEL smo prejeli za- pisnike SDS vodstvo TOZD, bluming 1, 2, 3 in 4, adjustaža blu- ming 1, 3 in 4, adjustaža štekel 1 in 2, odprema ter adjustaža in lužilnica Javornik. SDS vodstvo TOZD predlaga, naj bi se os- nova osebnega dohodka v prihodnje še povečala, tako da bi končno osnova znašala 70 % osebnega dohodka, gibljivi del pa 30 %. Na sestanku SDS bluming 2 so žerjavovodje opozorili na slabo razsvetljavo v striper hali. Člani SDS bluming 4 pa so pod razno opozorili na stanje v garderobi in kopalnicah (tuši, pipe itd.). SDS adjustaža bluming 1 je v zvezi s poslovanjem opozorila, da velike količine slabov prihajajo zaradi slabega dela v jeklarni v njihov obrat na čiščenje, namesto da bi šli v direktno valjanje in da jim to dodatno delo seveda povečuje stroške. Glede izplačila poravnave pa je zahtevala, naj bi se iz- plačala posebej in ne skupaj z rednim mesečnim osebnim do- hodkom. Pod razno jih zanima, kdaj bo rešeno vprašanje pro- storske stiske v njihovem oddelku. Pravijo, da je prostor zunaj hale že urejen in da tudi viličarja imajo. Redno bi bilo treba to- rej zaposliti še voznika viličarja, ta pa naj bi ves material, ki ga naredijo za žično valjarjo, takoj vozil ven. Prav tako jih za- nima, kdaj bo rešeno vprašanje pomanjkanja delavcev, opo- zarjajo pa tudi, da še vedno niso prejeli odgovora glede cene čaja. Člani SDS adjustaža bluming 3 imajo, kot običajno, celo vrsto vprašanj in pobud. V zvezi s poslovanjem naslavljajo na vodstvo TOZD naslednje vprašanje: »Ker smo spet TOZD z največjo izgubo v Železarni, nas zanima, kolikšen je delež III. hale v tej izgubi in koliko na to izgubo vpliva prekomerna zalo- ga polizdelkov v III. hali?« Glede izplačila poravnave se pridru-

TOZD Strojne delavnice

Odbor za gospodarstvo TOZD Strojne delavnice je imel 6. avgusta svojo prvo sejo. Obravnaval je poročilo o poslovanju v prvem polletju, poročilo o iz- javljanju ukrepov ter poročilo o opravljenih nadurah in prostih urah.

V zvezi s poslovnim poročilom je ocenil, da je »nedoseganje plana ka- dra glavni razlog za nedoseganje plana izdelavnih ur« ter pri tem še posebej opozoril, da je treba njihovo dejavnost bolj ovrednotiti, »saj naši delavci odhajajo v druge TOZD in DO, kjer je za manj dela boljši zaslu- žek«. Nadalje ugotavlja, da je treba v materialni službi čimprej zaposliti delavce za pripravo in razrez mate- riala za izdelavo konstrukcij ter da si je treba do konca leta kar najbolj prizadevati za znižanje nedovršene proizvodnje, nadaljevati pa tudi z akcijo zbiranja odpadnega železa.

Poročilo o nadurnem delu in pro- stih urah je obsegalo podatke za maj, junij in julij, saj se odbor od konstituantne seje naprej še ni se- stal. V maju so delavci v TOZD opo- ravili 939 ur nadurnega dela in kori- stili 127 prostih ur, v juniju 1417 in ko-

ristili 75, v juliju pa 851 in koristili 48.

Pa še tole: odbor je soglašal, da se v okviru pogodbenega dela popravi

»50 kom in 15 kom okvirjev v prostori- h TOZD Strojne delavnice« (?). Sklenil je tudi, da prošnji za malo uslugo »izdelave kotličkov« do konca leta ne bo več obravnaval, ker jih je preveč in da bo moral v prihodnje za izdelavo kotličkov vsak naročnik sam nabaviti ves potreben material prek male prodaje.

BL

DS za ekonomiko, tehnično kontrolo in raziskave ter novogradnje

Odbor za gospodarstvo v delovni skupnosti za ekonomiko, TKR in no- vogradnje je na tretji seji 1. avgusta razpravljal o nadurnem delu v mesecu juliju ter o nabavi računalniške opreme, pa tudi o poslovnem poročilu za pr- vo polletje, ki ga je potrdil brez pripomb.

V delovni skupnosti je bilo v juliju opravljenih 760 ur nadurnega dela, od katerih so jih delavci koristili kot proste ure 176, izplačanih pa je bilo 584 ur nadurnega dela. V sektorju za tehnično kontrolo in razvoj so jih opravili največ (310), sledi sektor no- vogradenj (255) in sektor za ekono- miko in organizacijo dela (139).

Odbor je soglašal tudi z vlogo ERC

za nakup računalniške opreme. Gre za računalnik HERO (5.895.000 din), za osebni računalnik DC-IT-XT (3.527.546 din) in še za dva druga računalnika (skupaj 1.200.000 din). Sklenil je, naj se za to koristijo že odobrena sredstva, tista, ki so bila z letnim planom predvidena za razši- ritev računalniške opreme.

BL

SAMOUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

TOZD Elektrode

3. SEJA DELAVSKEGA SVETA

Delavski svet TOZD Elektrode je imel 8. avgusta 3. redno sejo, ki jo je vodil predsednik Franci Legat. Najprej so pregledali izvajanje sklepov zadnje seje. Usposabljanje delavcev oplaševalnice se bo pričelo v drugi polovici avgusta. Zaradi visoke odsotnosti v juliju in avgustu je bil na zadnji seji po- dan predlog za uvedbo kolektivnega dopusta v prihodnjih letih. O tem je razpravljala tudi osnovna organizacija sindikata, vendar so bila mnenja de- ljena: eni so za uvedbo kolektivnega dopusta, drugi pa predlagajo, da se v poletnih mesecih zaradi visoke odsotnosti organizira proizvodnja le na eno izmeno. O tej problematiki bodo razpravljale tudi SDS.

Ugotovili so, da so vse SDS obra- navale poslovno poročilo za prvo pol- letje in ga v celoti sprejele. Delavski svet je ob poslovnem poročilu imel naslednje pripombe:

- preveriti je treba račune stori- tev prevozov,
- ugotoviti možnosti nabave last- nega kombija za prevoze manjših količin končnih izdelkov kupcem in za ostale potrebe TOZD,
- problem kadrov v TOZD je zelo pereč. Kadrovskega sektorja mora pra- vočasno preskrbeti potreben kader za novo proizvodno linijo aglomeriranih praškov,
- opozoriti nabavni oddelek gle- de prevozov surovin s strani dobavi- teljev.

Delavski svet je ugotovil, da so de- lavci na zborih delavcev sprejeli sklep o poravnavi osebnega dohodka za drugo četrtletje ter da se osnove osebnega dohodka s 1. avgustom po- večajo za 31 %.

Potrdili so predlog uskladitev pra- vilnika o organizaciji in načinu vode- nja knjigovodstva v Železarni Jese- nice.

Določili so, da je Janez Kosmač odgovoren za področje požarne var- nosti v TOZD Elektrode.

Delavski svet je sprejel naslednje pripombe delegatov:

- nujno je treba urediti vozno pot od Felind peči do L3,
- pripombe na slabo kvaliteto kartonskih zaklopnic so upravičene in je potrebno zadevo urediti,
- skupaj z raziskovalnim oddel- kom je treba pregledati in izboljšati elektrodo Jadran S,
- zbrati je treba število ur zasto- jev po remontu na oplaševalni liniji 2 in jih posredovati vodstvu vzdrže- vanja,
- urediti elevator na talični peči.

Sonja Muhar

Obveščamo vse delavce Železarn, da je parkirišče ob železniški progi na Koroški Beli (nasproti VIATOR- JA — TOZD Tovorni pro- met) do nadaljnjega zaprto zaradi polaganja cevovoda.

Sektor novogradenj

RAZVOJ KRVODAJALSTVA

V mesecu septembru bo v naši občini spet potekala krvodajalska akcija. Zato je prav, da spregovorimo nekaj besed o pomenu te nenadomestljive tekočine, saj si danes ne moremo zamisliti zdravljenja brez konzervirane krvi in njenih derivatov.

Transfuzije krvi so v bolnišnicah postale nepogrešljivo zdravilo, brez katerega ne bi mogli rešiti življenja ponesrečencev ali opraviti zahtevnejših operacij. In vendar je poteklo šele nekaj desetletij, kar ima zdravstvo to nenadomestljivo zdravilo. Od prvih zamisli pretoka krvi iz človeka v človeka, ki jih zasledimo že v antičnih časih, je bilo opravljenih mnogo poizkusov transfuzije, ki so, kot vsako novo znanstveno odkritje, zahtevali tudi svoje žrtve.

Trdnjso podlago znanstvenim raziskavam je prineslo šele odkritje krvnega obtoka (Harvey in Serveto 1616. leta) in krvnih skupin (Landsteiner — 1901. leta).

Temu so sledila še druga pomembna odkritja: 1914. leta je bil odkrit natrijev citrat, ki preprečuje strjevanje krvi. S tem so bile odpravljene nevarnosti in neprijetni občutki, ko je transfuzija predstavljala pravo operacijo in so jo izvajali direktno preko posebne aparature iz človeka v človeka.

1916. leta sta Rote in Turner ugotovila, da je kri, shranjena na hladnem mestu, uporabna tudi po več dni. To odkritje je pomenilo začetek tako imenovanih krvnih bank, to je institucij, ki shranjujejo večje količine krvi. Po tem odkritju so pričeli v Evropi in Ameriki ustanavljati v večjih bolnišnicah zavode za transfuzijo krvi, ki so omogočali hitro dobavo krvi za transfuzije. Tako so že v prvi svetovni vojni izvajali v armadah transfuzijo krvi.

Tem odkritjem so sledila vedno nova in nova spoznanja, ki so kvaliteto obogatila znanost transfuzije, brez katere si danes ne moremo predstavljati sodobnega zdravljenja.

Pri nas je potekal razvoj transfuzije v prvih obdobjih počasneje. Medtem ko so imeli v drugih državah že dobro razvite transfuzijske centre in inštitute, ki so konservirali kri, pripravljali in liofilizirali plazmo ter imeli organizirano mrežo krvodajalcev, nismo imeli pri nas pred drugo svetovno vojno niti transfuzijske ustanove, niti organizacije krvodajalcev. V nujnih primerih so dajali v naših bolnišnicah le direktne transfuzije. Kri so dajali maloštevilni, stalni, plačani krvodajalci ali pa bolnikovi sorodniki, neredko pa zdravstveno osebe bolnišnic samo.

Konservirano kri in serume za določanje krvnih skupin je še posebej pogrešala naša saniteta med NOB. Dajali so direktno transfuzije, brez ustreznih pripomočkov, ne da bi mogli določiti in dati kri enake krvne skupine. Z minimalnimi količinami serumov, ki so jih imeli, so mogli določiti krvno skupino le krvodajalcev, med katerimi so izbrali tiste, ki so imeli krvno skupino O. Tako so ti krvodajalci, večinoma sanitetno osebje, dajali kri ranjenim borcem. V naši republiki je bila prva transfuzijska postaja organizirana takoj po osvoboditvi v okviru Centralne vojne bolnice.

Niti meseca dni po koncu vojne — 4. junija 1945 je bilo konserviranih prvih 19 steklenic krvi, ki jo je darovalo 150 krvodajalcev. Krvodajalci so dajali kri brezplačno, uprava Centralne vojne bolnice pa jim je v zahvalo poklanjala nekaj olja in sladkorja.

Do konca leta 1945 je dalo 799 krvodajalcev 206.160 kub. cm krvi.

Januarja 1946. leta je postala transfuzijska postaja civilna ustanova in se preimenovala v Zavod za transfuzijo krvi medicinske fakultete.

Od junija 1946. leta so krvodajalci prenehali dobivati nagrado v naturallih. Ministrstvo za preskrbo in trgovino jim je odobrilo dodatek s posebnimi živilskimi nakaznicami za nakup racioniranih živil (do 300 kub. cm krvi: 500 gr sladkorja, 700 gr maščob, 2 kg mesa, 750 gr bele moke ali testenine za preko 300 kub. cm krvi pa 750 gr sladkorja, 900 gr maščob, 3 kg mesa in 1 kg bele moke ali testenine). Po odločbi Ministrstva za ljudsko zdravstvo pa jim je pripadala denarna nagrada 4 din za kub. cm dane krvi.

Leta 1946 je 1073 krvodajalcev dalo 430 litrov krvi. S to količino konservirane krvi je Zavod kril vse potrebe vojaških in civilnih zdravstvenih ustanov po konservirani krvi, plazmi in serumih za določanje krvnih skupin ABO.

Leta 1947 se je količina konservirane krvi zvišala na 717 litrov. Bolnišnice so zahtevale vedno več konservirane krvi, serumov, plazme, krvi in plazmo so sprejeli v Zasli iz Zavoda, zato je bila zahteva majhna. Dogajalo se je, da je v bolnišnici Zavod prositi zlasti kirurške in ginekološke kliniko, naj preloži voperacije na dan, ko jim je bila potrebna kri.

nuditi potrebno količino konservirane krvi. Kljub pozivom v časopisih, člankom in predavanjem odziv krvodajalcev ni zadoščal potrebam.

Število krvodajalcev in količina konservirane krvi sta se večala tudi v naslednjih letih. Toda nagel razvoj naše zdravstvene službe, izkušnje z uspehi transfuzij pri zdravljenju različnih bolezni, novi operativni posegi po eni strani, hitro se razvijajoča industrija in naraščajoče število nesreč pri delu in prometnih nesreč po drugi strani, so terjale ustanovitve transfuzijskih oddelkov pri večjih bolnišnicah. Tako je bilo do leta 1957 ustanovljenih v SRS enajst takih oddelkov.

Ko so bile živilske nakaznice ukinjene, so dobivali krvodajalci le denar. Tako smo prišli na plačano krvodajalstvo. Kmalu so se pokazale negativne strani plačanih krvodajalcev. Med krvodajalci, ki so dajali kri iz nesebičnih človekoljubnih nagnob, da bi reševali življenja, so prihajali ljudje, ki jih je vodila le misel na denar in niso pri tem upoštevali niti nevarnosti zase, kaj šele za bolnika. Ti krvodajalci so dajali tudi večkrat mesečno (ugotovili smo celo primer, ko je dal nekdo kri dvakrat v enem tednu) po pol litra krvi v različnih transfuzijskih ustanovah in bolnišnicah ali pod drugim imenom.

V pripravljenosti (foto I. Kučina)

KANDIDATOV ZA GRADNJO NA BELEM POLJU ŠE NI DOVOLJ

V sredo, 7. avgusta, je izvršni odbor stanovanske zadruge »Železar« organiziral sestanek kandidatov za zadržno gradnjo. Na sestanku so čakajoči zadržniki izbirali med zazidalnimi parcelami v družbeni lasti na Bregu, Mostah in Belem polju.

Interes za gradnjo na področju Brega in Most je bil večji od številna razpoložljivih stavbnih zemljišč, na Belem polju pa je dober del zemljišč za gradnjo vrstnih hiš ostal na razpolago bodočim članom zadruge.

Od začetka kompleksne stanovanske gradnje na Rodinah pred dvema letoma so se v zadruge vključevali v največji meri kandidati, ki so želeli graditi v okolju Moste-Breg. Na tem področju so lahko pričakovali najhitrejši rešitev svojega stanovanskega problema. Začetek večjega obsega stanovanske zadržne gradnje je bil namreč za področje Most in Brega predviden že v drugi polovici leta 1984, zidava na drugih področjih pa naj bi se začela v kasnejših terminih. Razumljivo, da so se kandidati za zadržno gradnjo odločali za najbližjo varianto.

Zaradi usmerjanja interesa zadržnikov na področje vzhodno od Jesenice, je v zadruge vključeno premajhno število kandidatov za gradnjo na Belem polju. Po opravljeni delitvi parcel 7. avgusta je ostalo še 19 možnosti za gradnjo vrstne hiše.

V zadruge je sicer sprejetih še nekaj kandidatov za gradnjo vrstnih hiš, vendar na tem sestanku za parcele še niso mogli kandidirati, ker še niso vplačali pristopnega deleža. Na razgovorih o možnostih zadržne gradnje se je v zadnjem mesecu pokazal precejšen interes za gradnjo vrstnih hiš na Belem polju. Nekateri interesi so že vložili prošnjo za sprejem v zadruge. Kljub temu še ostaja na voljo pet, šest lokacij in tisti, ki bodo prvi vpisani, bodo lahko izkoristili to nedolgo priložnost za gradnjo na tem področju.

Zakaj ugodno priložnost? Prvič zaradi tega, ker je montažna gradnja relativno poceni. Ne gre toliko za ceno objekta, ampak za možnost, da s hitro gradnjo omiliš vpliv inflacije, ki se mu pri nabavi gradbenega materiala za trdno gradnjo ni

moč izogniti. Nič manjšega pomena kot hitrost gradnje je priložnost pridobitve kreditov. Jelovica in Škofja Loka je pripravljena prodati svoje objekte tudi z delnim kreditom v višini 40 % vrednosti objekta, po 18 % obrestni meri in za dobo 7 let. Glede na večje omejitve pri kreditih je ta možnost ugodna, če več ne, vsaj za premostitev trenutnih finančnih zagat.

Nazadnje ne smemo pustiti ob strani tudi cene komunalne opremljenega zemljišča, ki znaša okrog 420.000 din. Cena za kvadratni meter zemljišča s plačanim prispevkom za spremembno namembnost je še vedno stara (240 din), prav tako pa se z manjšo stopnjo od inflacije povečujejo stroški komunalne opremljenosti, zato je nabavna cena zemljišč dejansko enkratna priložnost za tiste, ki želijo graditi z majhnimi začetnimi stroški.

K tem trem prednostim dodajmo še četrto. Skupinska gradnja in skupno reševanje problemov lahko prinese mnogo bolj racionalne rešitve, kot so možne pri individualni gradnji. Seveda mora vsak kandidat za gradnjo vrstne hiše dobro proučiti svojo finančno situacijo. Izpolniti mora najmanj pogoje, da v roku zapadlosti plačila poravnava kupnino za komunalno opremljeno zemljišče. Svoj tempo gradnje mora do četrte faze prilagajati sosedom, zato izbira parcele ne more biti podvržena samo željam zadržnika, ampak tudi možnostim sočasne gradnje.

Kandidati za gradnjo hiš na Belem polju in tudi drugi kandidati za zadržno gradnjo se o vpisu v zadruge in možnostih zadržne gradnje lahko podrobneje seznajajo na sedežu zadruge pri Jelenu ob četrtrkih od 14. do 16. ure. Tisti, ki želijo graditi vrstno hišo na Belem polju, boste morali pohiteti.

Rafko Penič

PRIPRAVLJENOST JE VEDNO BOLJŠA KAKOR GOLO PRIČAKOVANJE

TITO

KAJ MORAMO UPOŠTEVATI PRI SHRANJEVANJU SREDSTEV OSEBNE ZAŠČITE

Če so zaščitna sredstva spravljena v originalni embalaži, jih ni potrebno posipati, ker so že tovarniško posuta s smukcem. Posipamo samo že rabljeno in odprto zaščitno opremo. Posipanje rabljene zaščitne opreme je potrebno vsako drugo leto, ker se smukec v tem času prične strjevati. Prvotno plast okrtamo ali zbršimo s krpo in ponovno posipamo s svežim smukcem. V skladiščih z zaščitno opremo ne smemo skladiščiti snovi za dekontaminacijo in drugih kemikalij.

Občasno (na vsakih šest mesecev) skrbno pregledamo skladišče. Če ugotovimo, da je guma nabrekli (znak staranja), je potrebno to opremo izločiti. Poleg tega redno zračimo prostore. V skladišču je obvezno nameščen termometer in vlagomer.

Vsaka vrsta zaščitnih sredstev zahteva posebna pravila skladiščenja.

Zaščitne maske pakiramo v posebne zaboje, ki ne smejo stati neposredno na zemlji ali betonu. Zaboj postavimo na lesene podstavke.

Zaščitna ogrinjala hranimo v plastičnih vrečkah, zloženih v manjše kartonske škatle.

Zaščitni kombinezoni in zaščitni predpasniki visijo prva tri leta na obešalnikih. Posute s smukcem pa zlagamo v kartonske škatle ali lesene zaboje. Če jih zlagamo na lesene police, jih zložimo največ pet drugega vrh drugega. Zaščitne predpasnike zlagamo na lesene police največ deset drugega vrh drugega.

Zaščitne gumijaste škornje in zaščitne rokavice hranimo na s smukcem posutih lesenih policah. Škornje zlagamo po pet parov drugega vrh drugega oziroma po deset parov v kartonsko škatlo.

Zaščitne rokavice pakiramo tako, da jih zložimo v kartonsko škatlo po 20 parov.

V torbici nosimo le zaščitno masko, rokavice, ogrinjalo, pribor za čiščenje maske ter osebni pribor za dekontaminacijo. Zaščitno masko je treba po uporabi očistiti in osušiti ter zložiti v zanjo določen predal v torbici.

Pri uporabi kombinezona, predpasnika in škornjev je treba upoštevati:

- pri razprostiranju po zemlji je treba paziti, da jih ne strgamo na konicastih predmetih,
- zaščitni kombinezon in ogrinjalo moramo varovati pred poškodbami in pri oblačenju paziti, da jih ne strgamo,
- zaščitnih sredstev ne smemo izpostaviti soncu,
- pri nizkih temperaturah zaščitnih sredstev ne smemo puščati na prostem,
- mokrih zaščitnih sredstev pri nizkih temperaturah ne smemo nositi na prosto, razen če je to nujno,
- med vajami z zaščitnimi sredstvi pazimo, da so sredstva čim manj izpostavljena razkužilom,
- oblečeni v gumirana zaščitna sredstva se ne smemo približati odprtemu ognju.

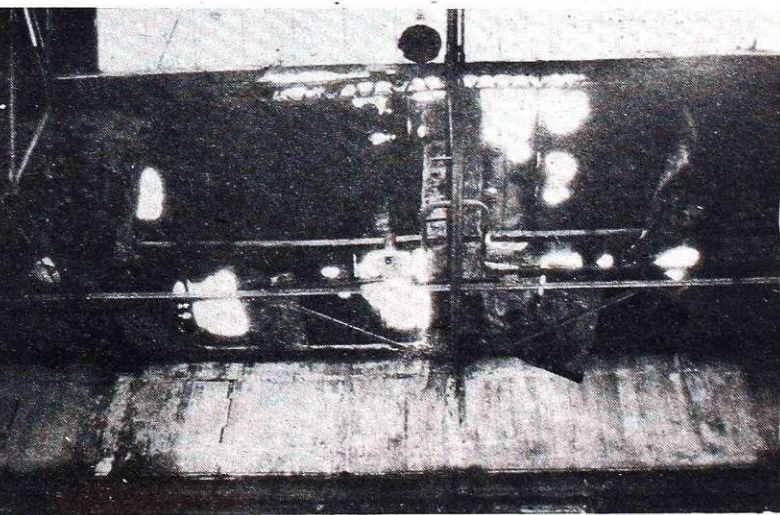
Na vajah moramo hraniti zaščitna sredstva pod šotori. Ti morajo biti suhi in zračeni. Sredstva naj bodo zložena 50 cm od tal. V ugodnih vremenskih razmerah jih prezračimo na prostem.

Zaščitna sredstva iz gume se v mrazu ne obnesejo najbolje. Pri uporabi maske v mrazu na prostem odri gumijasti del maske, močno se zameglijo očalna stekla maske, zmrzuje vdihalni in izdihalni ventil maske. Zato moramo občasno ukrepati in preprečevati uničevanje osebnih zaščitnih sredstev. Da preprečimo strjevanje gumijastih delov, nosimo zaščitno masko pod plaščem ali pod bundo. Zameglenje ali zamrznjenost očalnih stekel maske odpravimo z navadnim milom ali milno krpic, ki je del pribora v torbici. Milna krpica preprečuje kondenzacijo vodne pare izdihnjene zraka na očalih in hkrati tudi zamrzovanje očal. Če milne krpice nimamo, zarišemo z milom na očala tri prekrizane črte in dobro z mezinco roke razmazemo. Po vsaki uporabi namazana stekla očal dobro očistimo s čisto krpo.

Uporaba zaščitnih sredstev pri nizkih temperaturah terja posebno skrb zaradi:

- zavarovanja ljudi pred zmrzovanjem,
 - zavarovanja samih zaščitnih sredstev.
- Daljša uporaba zaščitnih sredstev pri nizkih temperaturah povzroči zamrznitev posameznih delov telesa. Zato ovijemo ušesa, roke in noge z volnenim ali bombažnim blagom.

POŽAR V MEHANIČNI DELAVNICI JESENICE

1. avgusta ob 1.16 zjutraj je tovariš Kristan, varnostnik pri glavnem vходу v Železarno Jesenice sporočil, da gori za stavbo želežarne in da se vidi na strehi plameni. Takoj se je na mesto požara odpeljala gasilska intervencijska skupina pod vodstvom deseterja Žuniča. Ugotovili so, da gori v priročnem skladišču elektro materiala v mehanični delavnici. Ker ponovi v obratu niso delali, je minilo precej časa, da je požar opazil tovariš Kristan.

S hitro in učinkovito intervencijo je PGRS pogasila požar ob 3.35. Požar je ogrožal sosednjo halo in transformatorsko postajo. Da bi obvarovali še celotno ostrešje mehanične delavnice, so v pomoč poklicali tudi prostovoljno enoto Gasilskega društva Jesenice — mesto, ki je varovala omenjeno ostrešje. Ta enota se je izredno hitro odzvala na naš poziv.

Slika prikazuje posledice požara, ki je povzročil precejšnjo materialno škodo. Vzrok požara še raziskuje strokovna služba organov za notranje zadeve.

Primer nas opozarja na povečano budnost posebno takrat, ko v delovnih prostorih ni nikogar. Zato pozivamo vse, da ob požaru reagirajo priskočno, ga skušajo sami pogasiti, oziroma da pokličejo gasilsko in reševalno službo — telefon šte. 93. v Železarni Jesenice pa 2212 ali 2213, ali Postajo milice telefon šte. 92.

Poveljnik:

Sandi Kotnik

PREDSTAVITEV ELABORATA O DRUŽBENO EKONOMSKI UPRAVIČENOSTI ORGANIZACIJSKIH SPREMENB BUSP JESENICE

Delovna organizacija Biro za urbanizem in stanovanjsko poslovanje Jesenice (BUSP) spada med tiste OZD, ki jih v javnosti večkrat omenjamo, pa ne samo v poslovnih pogovorih, temveč predvsem v vsakodnevnem življenju občanov bodisi v stanovanjski hiši, hišnem svetu, skupnosti stanovalcev, krajevni skupnosti in, skoraj bi dejal, na vsakem delovnem mestu, kadar teče beseda o bivanju in problemih, ki so na bivanje vezani.

Delavci BUSP so prisotni (morali bi biti) vedno, kadar je v stanovanju, v stanovanjski hiši, v stanovanjski soseski karkoli narobe. Zato se seveda o tej delovni organizaciji in o njenih delavcih govori in piše več, kot o drugih, ki so posredno ali sploh niso vezani na probleme, s katerimi se občani vsak dan srečujejo. Res je, da radi kritiziramo zaradi slabega ali nepravilnega opravljenega dela ali v zadnjem času premalo opravljenega dela, zlasti pri vzdrževanju stanovanj in stanovanjskih hiš. Pri kritiki tudi ne izbiramo ali opredelimo vzrokov, zaradi katerih je prišlo do nastalih slabosti. Navadno krivdo pripišemo delovni organizaciji in delavcem v njej, čeprav so povzročitelji izven te delovne organizacije.

Mnogo manj je izrečene pohvale ali priznanj delovni organizaciji ali njenim delavcem za dobro opravljenega dela. Mnogo manj je razumevanja, da se v BUSP opravljajo dela s celo vrsto nalog od urbanističnega načrtovanja in vseh posegov v prostor, projektiranja, novogradnje, še zlasti stanovanjske, vključno z investitorstvom in strokovnim nadzorstvom v novogradnjah, do vzdrževanja vseh vrst objektov, do ogrevanja stanovanj in poslovnih prostorov ter da je zaradi tako širokega kroga nalog v tej delovni organizaciji narejena mnogo dela, pri tem pa pride tudi do več napak.

Vse to pove, da se je pri BUSP nakopičila cela vrsta dejavnosti, kar pa ni slabost delavcev te delovne organizacije, saj so se razvijale in na novo začele opravljati vse tiste dejavnosti oz. storitve, ki jih v občini ni bilo in so zagotavljale nemoteno delo in življenje OZD in občanov v občini ali posameznem naselju.

Marsikdo nam je postavil vprašanje, kaj pravzaprav pri vas delate? Takšna vprašanja so postavljali zlasti občani, stanujoči v zasebnih stanovanjih, ki niso dobro poznali našega dela in oni, ki so živeli izven »družbenega dogajanja«. Kar v zadregi smo bili z odgovorom, saj je seznan naših opravih dolg. Če bi naštevali le del nalog in opravil, bi bila informacija nepopolna, da bi naštevali vse, je bilo predolgo. Zaradi boljšega poznavanja pa bomo vseeno naštevali ta dela, seveda brez podrobnosti in razčlenjevanja.

Urbanistično planiranje in načrtovanje od osnovnih prostorskih dokumentov do izvedbenih oz. zadržanih načrtov, lokacijske dokumentacije, od vseh podrobnih informacij o zazidljivosti posamezne parcele, funkcionalnega zemljišča za posamezne objekte do vseh drugih informacij, vezanih na zemljišča.

Pridobivanje stavbnih zemljišč za investitorje vseh vrst gradenj.

Urejanje in opremljanje zemljišč.

Vsa pravno-premoženjska opravila z zemljišči in nepremičninami.

Investitorska opravila v usmerjeni stanovanjski gradnji in drugih gradnjah z izdelavo investicijske tehnične dokumentacije in vodenje investicij.

Strokovni gradbeni in finančni nadzor nad gradnjami objektov — visoke in nizke gradnje.

Izdelovanje projektov visoke gradnje in izdelava tehnične dokumentacije za vse vrste investicijskih objektov visokih gradenj, vključno z opremo.

Prodajanje stanovanj v usmerjeni stanovanjski gradnji ali v graditvi za »trg« in prodajanje poslovnih prostorov. V sedanjem sistemu stanovanjske gradnje se namesto prodaje vedno bolj uveljavlja soinvestitorski odnos v obliki združevanja sredstev, kar daje našim delavcem celo več dela kot čisti tržni odnos.

Strokovna opravila v zvezi z gospodarjenjem s stanovanjskim skladom, ki ga upravljajo skupnosti stanovalcev. V tem primeru gre za tehnično in finančno vodenje sklada vključno z organizacijo vzdrževanja.

Vzdrževanje stanovanj in stanovanjskih hiš: vodoinstalaterstvo, kleparstvo, zidarstvo, keramičarstvo, mizarstvo, krovstvo in tesarstvo ter servisiranje dvigal.

Ogrevanje stanovanj in poslovnih prostorov z uporabo individualnih kotlovnih naprav in daljinskim ogrevanjem, ki je v večini.

Večina opravil je bila prenešana na BUSP od bivšega Stanovanjskega podjetja Jesenice, ki je prenehalo poslovati 31. decembra 1975.

V desetletnem poslovanju BUSP smo razvili zlasti naslednje dejavnosti: prostorsko planiranje in načrtovanje, načrtovanje objektov, tehnični in finančni nadzor, izvajanje investitorskih opravil in ogrevanje, čeprav so bila tudi ta dela in opravila že zasnovana v prej organizirani obliki. Vzdrževanje stanovanj in stanovanjskih objektov se po obsegu ni bistveno spremenilo. Vzrok za to je, da se je obseg vzdrževanja vedno ravnal po obsegu razpoložljivih sredstev, še zlasti iz stanarin. Ta sredstva pa niso nikdar dohajala potrebo po vzdrževanju. Kljub temu je vzdrževanje bistveno boljše zaradi strokovne izobrazbe zaposlenih delavcev in njihovega strokovnega de-

la. organiziranosti BUSP ugotovimo v desetletni primerjavi naslednje ekonomske upravičenosti sprememb:

elementi	1975	1984	ind.
celotni prihodek	10.250.337	203.870.553	1989
porabljena sredstva	5.451.092	130.421.817	2393
dohodek	4.799.245	73.448.281	1530
sredstva za reprodukcijo			4135
povprečno uporab. posl. sredstva			
dohodek na delavca	82.745	1.049.261	1268
povpr. btto OD/mes.	5.907	49.510	838
število zaposlenih	58	70	121

Kvalifikacijska struktura zaposlenih:

	1975	1984	ind.
VS, VIŠ	6	18	300
KV, VKV, SS	30	42	140
NS, PK, NK	22	10	45

Komentar niti ni potreben, saj številke vsakemu bralec zgovorno kažejo rast delovne organizacije. S tako poenostavljeno analizo prihodka in nekaterih elementov v njegovi delitvi je težko delati podrobne analize, še zlasti, ko je prisotna visoka inflacija. Tudi če to odštejemo, je uspešen razvoj viden.

Dobršen del večjega prihodka je potrebno pripisati 21 % večjemu številu zaposlenih delavcev, toda še več strokovnega dela je bilo opravljeno le z bistveno večjo strokovno usposobljenostjo delavcev.

SEDANJA ORGANIZIRANOST DO BUSP

V delovni organizaciji BUSP sta organizirani dve TOZD in delovna skupnost skupnih strokovnih služb. Posamezne dejavnosti so organizirane v delovnih enotah, delovne enote pa združene v TOZD. Tako so v TOZD Urbanizem naslednje delovne enote:

1. Urbanizem in projektiranje
2. Izvajanje investitorskih opravil
3. Gradbeni in finančni nadzor nad gradnjami
4. Urejanje stavbnih zemljišč

V TOZD Vzdrževanje so organizirane delovne enote:

1. Organizacija vzdrževanja (tehnično in finančno vodenje stanovanjskega sklada — gospodarjenje s skladom stanovanj in stanovanjskih hiš).
2. Servisna delavnica (vzdrževanje — obrtne storitve).
3. Vročevod in kotlovnice (ogreva-

nje stanovanj in poslovnih prostorov).

V delovni skupnosti skupnih strokovnih služb so organizirane:

1. Splošna služba (kadrovska, pravna, pomožna služba).
2. Finančno-računovodska služba

(v tej službi je tudi finančno vodenje sklada stanovanj in sredstva sklada).

3. Analitično planska služba.

Takšna organizacijska oblika je (1975) predstavljala začetni korak pri ločevanju posameznih delovnih področij, istočasno pa predstavljala bistveno novo kvaliteto pri organiziranju in opravljanju posameznih del in nalog, saj so bile strokovne naloge med seboj povezane in po specifičnosti združevane. To pa je tudi omogočilo, da so strokovni delavci ožje strokovno usmerjeni. Takšna organizacija je imela zlasti to pomanjkljivost, da dejavnosti niso bile ločene v smislu funkcionalne in samoupravne opredelitve interesov uporabnikov in izvajalcev. Druga pomanjkljivost je bila zlasti v tem, da glavna dejavnost ene in druge TOZD ni spadala v okvir dejavnosti, ki so po zakonu o stanovanjskem gospodarstvu in zakonu o komunalnem gospodarstvu opredeljene kot dejavnosti, ki imajo posebni družbeni pomen.

V TOZD Urbanizem je glavna dejavnost urejanje prostora in stavbnih zemljišč, v TOZD Vzdrževanje pa zaključna dela v gradbeništvu, torej dejavnosti, ki nimata posebnega družbenega pomena. Samoupravna organiziranost na nivoju DO je delavski svet in drugi samoupravni organi v smislu zakona o združenem delu, v TOZD pa zaradi številčne majhnosti zbor delavcev, ki je imel tudi funkcijo delavskega sveta in drugih organov v smislu zakona o združenem delu.

Delavci so ugotavljali, da sorodnosti dela v obeh TOZD ali povezav med TOZD ni. Vsebinska nalog v posamezni enoti je takšna, da zahteva svojega izvajalca od začetka do konca naloge. Tudi medfazne povezave ali dopolnjevanja v procesu dela ni, namreč takega, da bi nastala medsebojna odvisnost, ki bi vplivala na rešitev naloge.

Povezovanje organizacijskih enot, ki opravljajo naloge v funkciji uporabnikov in v funkciji izvajalcev, v isto TOZD postaja vedno bolj nezahvalna oblika tako pri uporabnikih kot pri izvajalcih.

Ceprav so naročnik (pri investitorstvu ali vzdrževanju), nadzornik in izvajalec v sedanjih obliki organizacije bili v isti TOZD, ni bilo opaziti ogrožanja položaja posameznega interesa v DO. Več je bilo pripomb zunaj delovne organizacije, še zlasti pri nekaterih hišnih svetih, ki so menili, da je potrebno strokovna dela v funkciji uporabnikov ločiti od onih, ki spadajo k izvajalcem. Na ta vprašanja je opozorila tudi Samoupravna stanovanjska skupnost občine Jesenice, prav tako pa tudi nedavna problemska konferenca ZK o problematiki stanovanjskega gospodarstva. Močan vpliv na spremembe organiziranosti so imeli tudi novi zakonski predpisi, sprejeti v preteklem letu (1984), predvsem naslednji zakon: zakon o graditvi objektov (Ur. list SRS 34/84), zakon o urejanju prostora (Ur. list SRS 18/84), zakon o urejanju naselij in drugih posegov v prostor (Ur. list SRS 18/84).

Vse navedeno so upoštevali delavci v delovni organizaciji z namenom, da bi naloge in opravila, ki jih opravljajo, v prihodnje opravili še bolje, ko so začeli pripravljati predlog nove organiziranosti. Ob tem je bilo upoštevano tudi določilo zakona o združenem delu, ki med drugim pravi, da imajo delavci pravico in dolžnost opraviti ustrezne spremembe v organiziranosti v TOZD oz. v DO, če se spremenijo pogoji, ki so obstajali ob organiziranju TOZD.

(se nadaljuje)
Srefan Rodi

Plamenski rezalec (foto B. Grce)

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA IN PROGRAMA SKUPNE IN GOTOVE PROIZVODNJE ZA PRODAJO TER ODPREMO ZA JULIJ

TOZD	SKUPNA PROIZVODNJA					GOTOVA PROIZVODNJA					ODPREMA
	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 4/2	% 4/3	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 9/7	% 9/8	za prodajo
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
PLAVŽ	15.700	15.700	13.080,7	83,3	83,3	—	—	—	—	—	—
JEKLARNA	38.600	38.600	39.061,3	101,2	101,2	—	—	—	—	—	—
— SM	23.600	23.600	24.038,7	101,9	101,9	—	—	—	—	—	—
— EL	15.000	15.000	15.022,6	100,2	100,2	—	—	—	—	—	—
— ASEA	6.700	6.700	6.508,8	97,2	97,2	—	—	—	—	—	—
— LM	8.150	8.150	8.376,5	102,8	102,8	—	—	—	—	—	—
— BBC	150	150	137,3	91,5	91,5	—	—	—	—	—	—
LIVARNA	150	150	160,0	106,7	106,7	50	50	23,1	46,2	46,2	23,1
— Jeklo	148	148	157,9	106,7	106,7	50	50	23,0	46,0	46,0	23,0
— Kovino	2	2	2,1	105,0	105,0	—	—	0,1	—	—	0,1
BLUMING-ŠTEKEL	32.210	32.210	29.976,0	93,1	93,1	5.440	4.440	4.043,7	74,3	91,1	3.754,2
— Bluming	16.860	16.860	15.592,4	92,5	92,5	350	350	192,7	55,1	55,1	37,6
— Štekel	12.440	12.440	12.521,3	100,7	100,7	2.490	1.490	2.009,5	80,7	134,9	2.044,0
— Štekel storitve	310	310	17,3	5,6	5,6	—	—	—	—	—	—
— Termična obdelava	2.600	2.600	1.845,0	71,0	71,0	2.600	2.600	1.841,5	70,8	70,8	1.672,6
VALJARNA ŽICE	6.550	6.550	6.552,7	100,0	100,0	350	500	1.269,6	362,7	253,9	1.381,6
— Valjarna žice	6.550	6.550	6.552,7	100,0	100,0	—	—	—	—	—	—
— Valjarna žice storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VALJARNA DEBELE PLOČEVINE	6.150	5.650	4.039,5	65,7	71,5	4.950	5.150	3.735,5	75,5	72,5	4.148,1
— Valjarna debele pločevine	5.170	5.370	3.939,1	76,2	73,4	—	—	—	—	—	—
— Valjarna debele pločevine storitve	980	280	100,4	10,2	35,9	—	—	—	—	—	—
HLADNA VALJARNA BELA	8.200	8.200	8.437,8	102,9	102,9	7.290	6.160	5.307,3	72,8	86,2	5.733,5
— Hladna valjarna Bela	7.330	6.200	5.422,4	74,0	87,5	—	—	—	—	—	—
— Hladna valjarna Bela storitve	870	2.000	3.015,4	346,6	150,8	—	—	—	—	—	—
HLADNA VALJARNA JESENICE	2.000	2.000	2.001,8	100,1	100,1	1.610	1.610	1.680,8	104,4	104,4	1.604,2
— Hladna valjarna Jesenice	1.840	1.840	1.906,0	103,6	103,6	—	—	—	—	—	—
— Hladna valjarna Jesenice storitve	160	160	95,8	59,9	59,9	—	—	—	—	—	—
ŽIČARNA	3.500	3.500	2.675,1	76,4	76,4	2.570	2.570	1.964,7	76,5	76,5	1.910,8
— Žičarna	3.500	3.500	2.674,5	76,4	76,4	—	—	—	—	—	—
— Žičarna storitve	—	—	0,6	—	—	—	—	—	—	—	—
PROFILARNA	1.720	1.720	1.439,5	83,7	83,7	1.480	1.480	1.283,0	86,7	86,7	1.234,0
— HOP	1.505	1.505	1.359,0	90,3	90,3	1.390	1.390	1.245,8	89,6	89,6	1.213,1
— HOP storitve	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— Rondele	70	70	32,9	47,0	47,0	70	70	32,9	47,0	47,0	16,6
— Rondele storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— Diski storitve	100	100	47,6	47,6	47,6	—	—	—	—	—	—
— Deli za cestno ograjo	40	40	—	—	—	20	20	4,3	21,5	21,5	4,3
SKLADIŠČE 38	80	80	—	—	—	80	80	—	—	—	—
VRATNI PODBOJI	130	130	131,3	101,0	101,0	130	130	131,3	101,0	101,0	88,3
JEKLOVLEK	1.930	1.930	1.938,1	100,4	100,4	1.920	1.920	1.919,0	100,0	100,0	1.353,2
ELEKTRODE	1.780	1.780	1.539,7	86,5	86,5	1.600	1.600	1.294,6	80,9	80,9	1.378,3
— Elektrode + varilna žica	1.420	1.420	1.074,8	75,7	75,7	1.420	1.420	1.074,1	75,6	75,6	1.162,1
— Varilna žica storitve	—	—	0,3	—	—	—	—	—	—	—	—
— Varilni prašek	70	70	76,3	109,0	109,0	70	70	75,3	107,6	107,6	71,0
— Suha el. masa	50	50	49,2	98,4	98,4	50	50	49,2	98,4	98,4	49,2
— Ognjevzdržni material	240	240	339,1	141,3	141,3	60	60	96,0	160,0	160,0	96,0
ŽEBLARNA	710	710	710,9	100,1	100,1	710	710	710,4	100,1	100,1	721,7
MONTER DRAVOGRAD	800	785	348,9	43,6	44,5	800	785	348,9	43,6	44,5	348,9
SKUPAJ	120.210	119.695	112.093,3	93,3	93,7	28.980	27.185	23.711,9	81,8	87,2	23.679,9
ELEKTRODE ZAGREB	—	—	—	—	—	150	150	—	—	—	—
SKUPAJ	—	—	—	—	—	29.130	27.335	23.711,9	81,4	86,8	23.679,9
Storitve	—	—	—	—	—	2.115	2.545	3.260,1	154,1	128,1	3.260,1
SKUPAJ	—	—	—	—	—	31.245	29.880	26.972,0	86,3	90,3	26.940,0

KRITIČNO SPOZNANJE STVARNOSTI — PREDPOSTAVKA REVOLUCIONARNIH SPREMENB

Kljub dopustniškemu času nam sedanja gospodarska kriza in zaostajanje pri razvoju socialističnih samoupravnih odnosov, ob nakopičenih težavah in problemih v vseh okoljih, ne dovoljujejo počitka, pa vendar politični utrip na našem območju kaže, da čakamo jesenskih deževnih dni, čeprav čas in razmere zahtevajo trajno in večjo angažiranost komunistov in vseh organiziranih socialističnih sil pri reševanju aktualnih družbenogospodarskih, političnih, socialnih in drugih problemov.

Prav gotovo ne bi mogli trditi, da vseh teh problemov na našem območju ni, razen tega pa se v tem času v javni razpravi novi srednjeročni in dolgoročni načrti razvoja občine in samoupravnih interesnih skupnosti, ki bo morali biti deležni najširše družbene pozornosti oziroma organiziranih razprav, in sveda tudi priprave na volitve prihodnje leto. Vse to so tudi konkretne naloge komunistov v pripravah na 13. kongres Zveze komunistov Jugoslavije, kar tudi opredeljuje izhodišča za pripravo kongresa, ki so bila objavljena 2. avgusta v prilogi Komunistična in ki zahtevajo večji napor komunistov in vseh organiziranih socialističnih sil v slehernem okolju.

Osnovna predpostavka za spreminjanje stanja je kritično spoznanje stvarnosti oziroma razmer in problemov na posameznih razvojnih področjih. Ob tem seveda ne postavljamo brez razloga v ospredje zvezo komunistov kot organizirane vodilne in idejne politične sile delavskega razreda in vseh delovnih ljudi, temveč zato, ker ji to nalogo opredeljuje ustava, ki navaja, da je zveza komunistov s svojim usmerjevalnim idejnim in političnim delom v sistemu socialistične demokracije in družbenega samoupravljanja glavni pobudnik in nosilec politične dejavnosti za varstvo in nadaljnji razvoj socialistične revolucije in socialističnih samoupravnih družbenih odnosov, posebno pa je krepilec socialistične družbene in demokracije zavesti, in je za to odgovorna.

Za kritično spoznanje stvarnosti pa je potrebna mnogo večja angažiranost komunistov, kot jo občutimo na našem območju, in mnogo več poguma, revolucionarnosti in odločnosti v boju za samoupravljanje in gospodarsko stabilizacijo, pripravljenosti in sposobnosti usklajevati posebne in skupne interese pa tudi veliko znanja in čimširše obzorje. Odstopnost vsega tega nas je, poleg zaostrenih mednarodnih razmer, pripeljala v sedanjo gospodarsko krizo in zaostajanje pri razvoju socialističnih samoupravnih odnosov. Zaradi vsega tega in nespoštovanja socialistične morale in zakonitosti ter sprejetih političnih in samoupravnih usmeritev je tudi upadel ugled posameznih članov in organizacij zveze komunistov in s tem tudi idejna in politična moč zveze komunistov.

Pri tem ne bi razpravljali o morali kot eni od oblik družbene zavesti in njenem zaostajanju za materialnim razvojem in o ostankih preteklosti — ideji, nazorov in podobno, v glavah ljudi, temveč bi le poudarili, da bomo mnogokje morali korenito spremeniti dosedanje družbeno prakso dopuščanja kršenja zakonitosti, samoupravnih sporazumov in dogovorov pa tudi političnih sklepov in dogovorov, kar je že mnogim prešlo »v kri in meso« oziroma obnašanje in ravnanje. Vse to smo dopuščali zaradi oportunitizma, ozkih in posebnih interesov in pri tem tudi nismo redko slišali »opravičilo«, saj tako tudi drugi delajo. Vse to pa je bilo in je proti interesom delavskega razreda in ravno zato bomo morali proti vsem takim in podobnim nemoralnim pojavom odločno ukrepati, za kar imamo sodstvo in javno tožilstvo, inšpeksijske službe in podobno, pa tudi organizirane socialistične sile z zvezo komunistov na čelu. Prav odgovornost komunistov za nadaljnji razvoj je zelo nedvoumno opredeljena v sklepih 16. seje centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije.

Bistveni vzroki krize v gospodarstvu in tudi kriznih pojavov na drugih področjih življenja so, kakor je podano v izhodiščih za pripravo 13. kongresa Zveze komunistov Jugoslavije, v neuresničevanju ustavno določenih socialističnih samoupravnih družbenogospodarskih odnosov in položaja delavcev v združenem delu, nedoslednem uresničevanju družbenega značaja proizvodnih sredstev, izrinjanju in zanikanju objektivne vloge ekonomskih zakonitosti in počasnem premagovanju birokratsko-etatističnih in tehno-kratskih nasprotovanj. Posledice tega so zelo jasno očitne v znanih slabostih našega gospodarstva pa tudi v upadanju standarda in drugih, družbenih motnjah, ki ogrožajo pridobitve in nadaljnji razvoj socialističnega samoupravljanja.

S tako splošno kritično analizo seveda vsi soglašamo, ko pa se take analize lotevamo v konkretnih okoljih, se že pojavljajo oportunitizem, ozki in posebni interesi, posploševanje prakse in podobno, pa tudi brez-

bržnost in malodušnost, čeprav na lastni koži občutimo posledice krize v gospodarstvu in kriznih pojavov na drugih področjih življenja. Čeravno vzroke za to dnevno ponavljamo in čeprav nenehno poudarjamo, da je zanesljiv izhod iz sedanjega položaja in stabilnost družbenega razvoja le v spopadu med delavskim razredom in odtujenimi nosilci ekonomske in politične moči v zvezi z razpolaganjem s presežnim delom, pa se v konkretnih okoljih s to bitko odlašajo, za kar pa je ustavno odgovorna zveza komunistov. Ob tem bi morali tudi izhajati iz spoznanja, da socialistična družbena in demokracija zavest zaostajata za materialnim razvojem in da bi v tem spopadu zveza komunistov in ostale organizirane socialistične sile, predvsem zveza sindikatov, kot najširša organizacija delavskega razreda, morale vlagati večji napor za njuno krepitve.

S krepitvijo ustavnega položaja delavca v združenem delu se povečuje in krepiti tudi njegova dolžnost kot proizvajalca in upravljalca, da družbena sredstva, s katerimi dela, v svojem, skupnem in splošnem družbenem interesu stalno obnavlja, povečuje in izboljšuje, kot je to določeno z ustavo. Za uspešno urejanje družbenogospodarskih odnosov, navajajo izhodišča za kongres, so ključna

vprašanja položaj delavcev v procesu proizvodnje, njihovi medsebojni odnosi in njihovi odnosi do družbenih sredstev za proizvodnjo in rezultatov svojega in splošnega družbenega dela — dohodka.

Navedene misli in ostala izhodišča za pripravo 13. kongresa Zveze komunistov Jugoslavije pomenijo poleg kritičnega spoznanja stvarnosti tudi zelo konkretne naloge za akcijo, kakor tudi predpostavko za revolucionarne spremembe. Seveda pa je to treba spoznati, primerjati s konkretnim okoljem in začeti z akcijo oziroma revolucionarnimi spremembami. Za to pa je potrebna ustrezna spodbuda in usmerjanje v konkretnih okoljih.

Prav gotovo je eden od vzrokov za neaktivnost in revolucionarno otopenost v mnogih osnovnih organizacijah zveze komunistov nepoznavanje stvarnosti, ki jo lahko presojamo le s temeljitim poznavanjem programa ZKJ, ustave, sklepov zadnjih treh kongresov Zveze komunistov Jugoslavije in dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije, iz česar izhajajo tudi izhodišča za pripravo 13. kongresa Zveze komunistov Jugoslavije. Le s poznavanjem vsega tega in kritičnim spoznanjem stvarnosti, kar je predpostavka revolucionarnih sprememb, se bo zveza komunistov okrepila kot organizirana vodilna in idejna politična sila delavskega razreda. Prav v tej bitki pa se morajo izkazati kandidati, ki jim bomo pri prihodnjih volitvah dali vso podporo.

Joža Varl

FINANČNI REZULTATI POSLOVANJA OBČINE JESENICE ZA PRVO POLLETJE

Finančni obračun poslovanja v prvem polletju je izdelan v skladu z zakonom o ugotavljanju in razporejanju celotnega prihodka in dohodka ter o ugotavljanju in razporejanju prihodka. Zakon je stopil v veljavo 1. januarja 1985. Konec preteklega leta so bili sprejeti, ali pa so se spremenili tudi nekateri temeljni predpisi, ki dopolnjujejo urejanje načina in vsebine ugotavljanja celotnega prihodka in dohodka ter način knjiženja poslovnih dohodkov. Vsi ti predpisi oziroma vse te spremembe so vnesle veliko novosti v finančni obračun poslovanja, tako da je onemogočena primerjava finančnih rezultatov prvega polletja 1985 z rezultati v enakem obdobju lani. Tega dejstva se je treba vseskozi zavedati.

Nominalni porasti posameznih kategorij poslovnega uspeha (indeksi) so precej visoki, v primerjavi z regijo celo nadpovprečno. Celotni prihodek se je v primerjavi z enakim obdobjem lani povečal za 82 % (v regiji za 72 %). Tako še vedno beležimo počasnejšo rast porabljenih sredstev od rasti celotnega prihodka, kar pomeni povečano ekonomičnost, tako kot se je to zgodilo že v prvem tromesečju letos. Amortizacija se je povečala za skoraj 100 %. Doseženi dohodek se je povečal za 104 %, kar je največ v okviru gorenjskih občin, predvsem pa je to posledica visoke rasti te kategorije v Železarni Jesenice. V regiji se je povečal za 60 %. Masa sredstev za bruto osebne dohodke se je povečala za 84 % (v regiji za 79 %), sredstva za razširitev in razvoj materialne osnove dela za 143 % (v regiji za 90 %), rezervni sklad za 94 % (v regiji za 61 %), sredstva za reprodukcijo za 106 % (v regiji za 94 %), akumulacija za 132 % (v regiji za 85 %). Družbeni proizvod se je povečal za 103 % (v regiji za 67 %), izguba pa se je zmanjšala za 87 % (v regiji za 77 %). Izgubo je izkazalo pet TO v Železarni Jesenice v znesku 122,0 mio din, Golfurist TOZD Gostinstvo Gozd Martuljek v znesku 14,1 mio din, ZG ZTO TOZD za promet Jesenice v znesku 51,9 mio din, Lesno galanterijski obrat Jesenice v znesku 2,0 mio din, SEL TOZD Elektrarna Moste v znesku 5,1 mio din in HP Gorenjka TOZD Gostinstvo Jesenice v znesku 6,6 mio din. Izgube je skupaj torej skoraj za 202 mio din (v gospodarstvu izgube ni); večjo izgubo je v regiji izkazalo le še gospodarstvo v občini Radovljica. Za ilustracijo naj navedem, da znaša izguba v gospodarstvu Gorenjske 585 mio din.

Obračunani čisti osebni dohodki so se povečali za 83 % (v regiji poprečno za 78 %), poprečno število zaposlenih pa je ostalo skoraj nespremenjeno (dejansko se je zmanjšalo za manj kot pol odstotka). Investicijska vlaganja so se med letom povečala za 131 % (v regiji za 107 %).

Tudi porasti kazalcev kvalitete gospodarjenja so zadovoljivi in večinoma nadpovprečni v primerjavi z regijskimi. Zmanjšal se je le delež izvoza v celotnem prihodu, in sicer za 9 %. Slika pa je drugačna, če absolutne vrednosti posameznih kazalcev primerjamo z analognimi za občine v regiji. Na prvem mestu v okviru regije smo edino glede na investicijsko stopnjo, kar je posledica vlaganj v novo jeklaro; po reprodukcijski sposobnosti smo na tretjem mestu, po produktivnosti dela, ekonomično-

sti, izplačnem čistem osebnem dohodku na delavca (znaša 41.196 din) in po sredstvih za investicije smo na četrtem, to je predzadnjem in po produktivnosti sredstev, akumulacijski stopnji, akumulativni sposobnosti ter deležu izvoza v celotnem prihodu na zadnjem mestu med gorenjskimi občinami.

Rezultati kažejo, da se gospodarski položaj v občini (če temu lahko tako rečemo) vendarle počasi izboljšuje, kar pomeni, da se bomo po vsej verjetnosti izognili problemom, ki so nas pestili v prvih šestih mesecih lani. To je vsekakor razveseljivo, čeprav še ni nobenih razlogov za evforijo. Kritičen premislek nas namreč privede do naslednjih ugotovitev: rezultati (porast) so tako visoki predvsem zaradi inflacije, ki je precej visoka (indeks cen industrijskih izdelkov pri proizvajalcih, izračunan iz kumulativ za prvih šest mesecev, znaša za SR Slovenijo 189,5 v črni metalurgiji, ki v naši občini dominira, pa celo 202,3; indeks cen življenjskih potrebščin znaša 175,8), pa tudi kot posledica dokaj slabih rezultatov v prvi polovici lanskega leta, kar pomeni, da je primerjalna osnova nizka. Navedenim ugotovitvam v prid govori tudi dejstvo, da se je fizični obseg industrijske proizvodnje v občini v tem obdobju zmanjšal za 1,4 % (v črni metalurgiji za 1,3 %). Skratka, rast cen končnih izdelkov in storitev kot outputov našega gospodarstva je v globalu hitrejša od rasti cen surovin, materiala in energije, ki jih to potrebuje kot vložek (v enakem obdobju lani je bilo ravno nasprotno). Na drugi strani pa je treba zapisati, da nikakor ne smemo in moremo zanikati morebitnega pozitivnega vpliva, ki izhaja iz izboljšane gospodarjenja v najširšem pomenu besede. Ali je do tega res prišlo in če je, v kolikšni meri, pa iz sumarnih, globalnih podatkov, ki so nam na voljo, ne moremo ugotoviti. Odgovor na to vprašanje lahko dajo predvsem natančne podjetniške analize, to je analize, ki jih izdelava in organizacijah združenega dela, kjer razpolagajo (ali pa tudi ne) z vsemi potrebnimi podatki. Izdelava takih analiz pa je poglavje zase, zvezano z več pogoji in omejitvami.

Kakorkoli že, bruto dohodek, doseženi dohodek, doseženi čisti dohodek, sredstva za razširitev in razvoj materialne osnove dela, akumulacija in sredstva za reprodukcijo so se tudi realno povečala. Enako velja v poprečju za izplačani čisti osebni dohodek na delavca v gospodarstvu naše občine.

Sašo VRDOLJAK

MIHU ZALOKARJU V SPOMIN

Umrli je Miha Zalokar, borec v brigadah Simona Gregorčiča in Janka Premrla-Vojka, nosilec medalje za hrabrost.

Tako bi se glasila osmrtnica, kakršno sporočamo vselej, kadar umre nekdo izmed tistih, ki so se v času druge svetovne vojne žrtvovali ter se z velikim optimizmom bojevali za to, da bi živelo naše ljudstvo in da bi bila svobodna naša dežela.

Vsi tisti, ki smo Miha osebnopoznali in z njim preživljali vojne vihare, pa se zamislimo, spregovorimo o njem s prijatelji. V našem spominu bo ostal, dokler bodo živeli spomini na ta čas.

Iz takšnega obvestila ne zveemo za viharje, ki jih je pokojni Miha nosil v sebi, za zmage in poraze, ki jih je doživljal, za razočaranja, ki so se zgrinjala nadenj.

Miha je bil viharnik. Zanj ni bilo miru. V sebi je nosil premnoge vizije lepega in dobrega, vendar je nosil tudi dinamit, ki je eksplodiral, pogosto ob nepravem času. Bil je nemirna, nepotešena, nepremagana osebnost.

Ko je 29. 9. 1926 na Koroški Beli privekal na svet, mu je že bilo usojeno, da se bo otepal pomanjkanja, ki je bilo značilno za tipične družine železarjev.

V Zalokarjevi družini je smrt zelo zgodaj pobrala očeta. Ostalo je pet nepreskrbljenih otrok in Miha so še kot

šestletnega fantiča vzeli k sebi stari starši na Gorjuše, pozneje pa še dva brata in bratranca Franca Jerovška-Vasjo.

Miha je tam doraščal, se skupaj z brati podil po gorjuških travnikih in gozdovih ter hodil v šolo vse do začetka druge svetovne vojne.

Preko bratranca Vasja se je Miha povezal s partizani. Čeprav slaboten, vendar iznajdljiv, bister in zanesljiv, je vedno opravljal vse zaupne naloge, ki mu jih je nalagalo narodnosvobodilno gibanje. Postal je tudi član SKOJ.

V letu 1943 se je aktivno vključil v NOV. Boril se je predvsem na Primorskem ter bil udeleženec borbe za Trst.

Koliko spominov je z njegovo smrtjo odšlo, ne da bi bili kje zapisani. Miha ni bil človek, ki bi se trkal na prsi za to, kar je bil, pa vendar je s ponosom v krogu prijateljev povedal marsikaj zanimivega in odkritega.

V Zalokarjevi družini so se vsi prav odločili: Miha in mati sta bila aktivna borce v NOV, sestra je bila aktivistka, dva brata pa zaprta v begunjskih zaporih in v taborišču na Bavarskem.

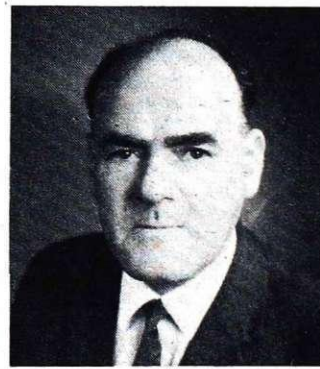
Miha se je po osvoboditvi zaposlil v Železarni, kjer je ostal vse do upokojitve.

Vedno je bil nasmejan. Vso trpkost, ki jo je doživljal v svojem osebnem življenju, je s smehom znal prikriti.

Ustvaril si je družino, vendar je bil srečen samo kratek čas, kajti žena mu je umrla. Ostal je sam z otroki, tudi kot oče je bil skrben, vendar ni bil več kos številnim težavam. Bil je velik ljubitelj narave, posebno veselje so mu bile ptice in njihovo petje.

Miha ni več. V soboto, 3. avgusta, smo se poslovili od njega. Ostaja pa spomin na človeka, ki se ni utegnil razviti v dovolj močno osebnost, saj je prezgodaj doživljal revolucijo, pa je vendar v najtežjih časih pokazal toliko junaštva, kolikor ga lahko le najmočnejši človek.

ALOJZ TRATNIK

Pred nekaj dnevi smo se poslovili od Alojza Tratnika. Kar nekoliko pozabili smo nanj, ker ga nekaj zadnjih let nismo več srečevali v železarni, kjer je bil kot upokojenec 15 let vojaški ekskurzijam. Bolezen ga je priklenila na posteljo. 78 let star je odšel, a za sabo pustil veliko pionirskih del na področjih letalstva, fotografije, muzejske dejavnosti, gorske reševalne službe in na delovnem področju v železarni, kjer je delal do upokojitve 41 let in se uveljavil tudi kot eden prvih priznanih novatorjev.

Alojz Tratnik je bil poseben. Že v otroštvu so ga očarala nova spoznanja tehnike, ki se jih je tudi sam loteval v skromnih možnostih. Tako je že leta 1928 sam izdelal radijski sprejemnik, ki je bil prava posebnost. Očarala ga je fotografija. Zato je odhajal z doma le malokdaj brez fotografirskega aparata. Prav tej njegovi ljubezni do fotografiranja smo lahko danes hvalježni, da imamo zgodovinske dokumente o razvoju številnih kulturnih, tehničnih in športnih dejavnosti na jeseniškem področju. Bil je član »SKALE« in z gorskimi reševalci sodeloval vrsto let. Bil je med ustanovitelji fotokluba in sodeloval z izvirnimi fotografijami na številnih razstavah. Bil je tudi

aktiven sodelavec železarskega muzeja.

Naduse pa je ljubil letalstvo. Z Izidorjem Ručigajem sta bila pionirja letalstva na Jesenicah. Leta 1936 sta s številnimi prijatelji pričela z organizirano gradnjo prvega jadralnega letala v jadralni sekciji, ki so jo ustanovili pri športnem društvu »Bratstvo«. Vsa dogajanja ob gradnji prvega in drugih letal, prve polete na Poljanah, na Plavškem travniku in nato pri Sv. Petru nad Begunjami je pridno dokumentirala tudi Lojzetova kamera. Poletel je tudi sam in kot prvi na Gorenjskem osvojil »C« značko, za kar se je bilo potrebno spustiti s »Petra« v dolino in še vmes jadрати.

Za zasluge pri razvoju letalstva je Alojz Tratnik prejel najvišje odlikovanje »Kraljevega aerokluba« — letalske organizacije v predvojni Jugoslaviji.

Ko so še pred vojno v letu 1940 nemškutarji uničili letalsko delavnico in vsa letala v njem, je bil to za Lojzeta hud udarec. Med vojno je ostal na Jesenicah in delal v Železarni, že od leta 1942 pa je aktivno delal tudi kot član OF in pomagal terencem.

Po osvoboditvi je ponovno aktivno sodeloval v jeseniškem aeroklubu in pomagal pri graditvi letališča in hangarja v Lescah. Prav na tem leškem travniku in v leseni lopi se je izšlo veliko število današnjih letalcev, ki vodijo naj-sodobnejša letala, padalcev in jadralnih letalcev, ki osvajajo visoka mesta na evropskih in svetovnih prvenstvih.

Letalci Gorenjske se Lojzetu Tratniku srčno zahvaljujejo za njegovo veliko pionirsko delo, ki je raslo iz njegove ljubezni do letalstva, iz ljubezni, ki je tudi sedanji generaciji letalcev ne manjka.

Leon Mesarič

JULIJAN O

Sledila so Špelina teoretska razglabljanja o vzrokih, zakaj je Alfonz potem nenadoma zmanjkalo čustvenega naboja. (V Alfonzu se čustva porajajo samo takrat, kadar lahko kaj voja, in to v dobesednem pomenu, torej kadar lahko zaznava parfum, kavo, španski bezeg.)

Julijan je opazil, da sta Jelovška spet zapadla v kajenje. Do kadilskih epizod pa prihaja vselej, kadar se njune ljubezenske razmere poslabšajo. Alfonz mora zdaj — po Špelini izjavi — nujno dokončati ciklus podob na temo Odtujeni človek, ki se mu mota po glavi vseh zadnjih petnajst let: »Če ne, ga bo zvil.« Razen tega piše tudi nekakšno dramo o marionetah.

O VZROKIH ZAKONSKIH NESOGLASIJ: Sveti goslač, — ki pozna Jelovška zares samo od daleč — ve o tem več od Julijana. Tovariš Jelovšek je nekoč nekemu zaupal, ta nekdaj pa je zaupal Svetemu goslaču, da sta zakonca nekoč stala pri šanku v lokalu za mladoletnike — tam se nasploh pogosto mudita — in pila džin s tonikom. Gneča je bila precejšnja in Alfonz se je kakor ponevedoma dotaknil Špelinega mezinca. Ponevedoma? Mogoče se je za hip poskusil živjeti v kakšnega izmed tistih mlajših mladoletnikov, ga nežno otipaval s svojim fluidom in pri tem uganil, da bi ta mladoletnik storil isto, če bi bil na njegovem mestu? Čeprav je bila Špela takrat očitno zelo dobre volje, je v hipu »brutalno odmaknila« roko. Brutalno odmaknila, to je seveda Jelovškov izraz. V resnici je šlo mogoče za čisto refleksen gib, porojen iz podobnega »življenja« in »otipavanja s fluidom«: ta ali ona izmed prisotnih mladenk odziv ni bil takoj opazen, bil pa je globok in trajen: posledice v zakonskih odnosih so se čutile tedne in tedne. Preden so se stvari zgladile, je bilo treba spremeniti v dim in pepel nešteto svaljčice. Tovariš Jelovšek je v nespešnih nočeh nešteto krat premeril preprogo v dnevni sobi, ko je hodil po njej vzdolž in poprek in si zraven v tlažbo »nekaj požvižgaval«. (Schubertove Serenade Goslačeva informacija ne omenja.) Julijanu se je začetek te zgodbe zdel aboten in neverjeten, Goslaču pa ne. Pripomnil je, da je bilo tudi v izvirni (t. j. Jelovškovi) verziji skupaj označeno kot neverjetno.

TOVARIŠ JELOVŠEK, kakršnen se kaže v tej Goslačevi govorici, je nekak direktni (pa čeprav daljni) potomec Varvare Petrovne iz Besov. Dostojevski je v tej dami z žoltim obrazom podal vzorec preobčutljive osebe: tovariš Jelovšek s svojim obnašanjem posnema ta vzorec. (Spomnimo se: ti dve osebi iz znanega romana — Varvara Petrovna in njen nesojeni ljubimec Stepan Trofimovič — sta se znašli nekega večera skupaj na vrtu. »V zraku je bil vonj po rezedi,« pravi Dostojevski. Prišlo naj bi do romantičnega prizora, Stepan Trofimovič pa je kadil cigaro.) Dobrih sto let zatem nihče več ne ve, kaj je v tistih časih pomenilo »kaditi cigaro«. Morda se v tem kaže nekakšna brezčutnost in brezobzirnost, morda je zagrešil Stepan Trofimovič nekaj podobnega, kot je zagrešila Špela, ko je nestrpnost odmaknila svojo ročico s šanka?

Povedati je treba še to, da Sveti goslač ne ceni posebno Dostojevskega. Besov menda sploh ni prebral do konca. (Res pa je, da je omenjeni prizor umeščen nekje na začetku tega romana.)

(NADALJEVANJE DNEVNIKA.)

Še vedno je sedmi šesti. Malce omotičen sem od spanja, do odhoda na šiht mi je ostala še dobra ura. Zdaj bi lahko potegnil gor navojnice, sonce je že pol dneva na drugi strani bloka. Ob tej uri živčav v našem mestu spet oživi, resda samo poleti.

Tik ob balkonski ograji sedi na stolčku Jelovškova Jasna in gleda strmo navzdol. Opažam zelo natančno: njen pogled je kakor moj uprt v delček stvarnosti, najbrž v kak predmet, ki se morda blešči, morda premika: ali pa se bo zdaj zdaj premaknil? Ne ukvarja se z nikogaršnje psihologije, bi rekel.

Spodaj na parkirnem prostoru je nekaj tujcev ob opel karavanu, vrata vozila so odprta, turisti prekladajo prtljago ne da bi se pri tem kaj razgledovali okrog sebe.

Še vedno sem na začetku knjige Bellowa. Knjiga je še zmeraj v aktovki, kakor sem jo prinesel z zadnjega shita: ni torej nevarnosti, da bi jo pozabil doma.

Nekateri izmed tujcev so do pasu goli, najmlajša Jelovškova ima na sebi bleščečo belo bluzo. Če bi pogledala sem, bi ji moral pomahati z roko in zavpiti tja čez nekaj nesmiselnih prijaznih besed.

OSNUTEK ZA TRETJE POGLAVJE

Spet smo pri tem, kako zapleten je Julijanov odnos do družine Jelovšek. Julijan oprežuje za zakoncem in za njuno najmlajšo. Julijan dopušča, da mu lezejo pod kožo. Julijan Pixatelli premišljuje o Jelovških, Jelovski erotične, ranjene, izumetničene domišljije. Pixatelli se ukvarja z njimi kot s predmetom, s katerim lahko poljubno manipuliraš (upoštevaje njegove značilnosti). Posamezni Jelovski pa zares živijo in so povsem resnični: vidiš jih skozi okno, na primer Špelo, ko se za hip prikaže med balkonskimi vrati. Takoj zatem lahko to osebo vključiš v tokove, ki prihajajo od drugod, se pravi iz oddaljenih in meglenih sanjskih področij.

Vzemimo tale primer: kako je dejansko s prepripi (zakonskimi krizami), o katerih je Julijan sicer marsikaj slišal, ki pa mu slej ko prej ostajajo tuji in nerazumljivi?

Tu bi lahko omenili fantazije Svetega goslača. Goslač ima take fantazije takrat, kadar je »na liniji«, se pravi, kadar se lahko po domače pogovarja z dvema bitjema, z belim in črnim človekom, ki ju nosi v sebi. In to, kar mu pripoveduje eden od njiju — najbrž tisti črni — se mahoma spremeni v zaresne osebe, v zaresne ljudi, na primer v zakonca Jelovšek. Vidi ju ob šanku. Navzočnost tistih dveh — belega in črnega — pa čuti še naprej. Črni je najbrž tisti, ki mu ves čas nekaj prišepetuje in ga opozarja na nadrobnosti, ki bi jih Sveti goslač sicer prezrl. Brez njega Goslač najbrž ne bi ugotovil, da se tovariš Jelovšek »napol srečno, napol bolešno« smehlja. Možička usmerjata skrito kamero, ki jo Goslač nosi v glavi, vsak jo poriva v svojo smer, zmaga pa tisti črni. Kamera se obrne nekam navzdol, k težišču Jelovškovega in Špelinega telesa, vse tako kaže, da se bo prikazalo nekaj nesporodnega. Naslednji trenutek postane jasno, da bo film zelo kratak, vsa pomenljivost bo v njegovi kratkoči in navidezni nedorečenosti. V žarišču je zdaj Alfonzova roka, previdno se bliža njeni, kakor da je tovariš Jelovšek namenoma zaprl oči ali pa kakor da v temi tipa po mizi, na kateri so razporejeni sami dragoceni in krhki predmeti, ki se jih boji pomesti na tla. Končno se roka približa robu Špeline dlani in se ga dotakne. Za hip roki vzdrhtita, potem se njena odmakne: kakor da je zoznala dotik velikega kosmatega insekta.

Sveti goslač seveda ni hotel komentirati svoje vizije. Tudi o tem, kakšno vlogo je pri njegovi viziji imel črni možiček, podnajemnik njegove velike duše, je molčal. Ni pa skoparil z namigi, da lahko Julijan, načitan kakor je, napolnjen z vsakovrstnim psihološkim znanjem, sam ugotovi, kaj nam ta kratki film pove o odnosih med zakoncem.

Julijan se je spomnil tega pogovora z Goslačem prav v hipu, ko je začel uvajati v svoj roman Alfonza in Špelo; in ko je bilo treba tako ali drugače pojasniti, kaj se dogaja pri tej hiši. Zakaj sta se Jelovška tako na vrat na nos vrnila z morja, zakaj je Jelovšek potem vso noč (ali morda samo pol noči?) hodil gor in dol po dnevni sobi in si pri tem patetično požvižgaval odlomke iz Schubertove Serenade? Kaj je tisto, kar povzroča prekucije pri sosedih z-omkraj-parkirnega-prostora?

Zdela se mu je, da mu Goslačeva vizija nekaj pove o vsem tem. Nekaj, pa vendarle premalo! Zdaj bi bilo treba pojasniti nove momente. Od kod pri Špeli ta nerazložljiva (»slučajna«, da, da, slučajna!) odvrtnost, ta strah pred dotikom soprogove gole kože, in to še na mestu, ki je tako pogosto izpostavljeno raznoraznim dotikom. Ženske Špelinih let na splošno kaj rade pustijo, da se dotikamo njihovih rok, še same jih navdajo, pri tem nikoli ne kažejo odpora. Žal pa tudi nikoli ne pride do preskoka električnih nabojev. In še: kako razložiti Alfonzovo bolešno občutljivost? Je mogoče, da je zaradi nekega po vsem videzu naključnega premika roke norel in si grenil življenje več dni, mogoče celo več tednov?

In vse kaže, da se je tam na morju (na plesu, na kakšni verandi ali v kakšnem parku) zgodil podoben incident.

Julijan bi bil lahko prebrskal vse priročnike o nastanku živčnih motenj, kar jih je bilo moč dobiti v Mestni knjižnici, pa ne bi dobil zadovoljivega odgovora. Lahko bi bil na tej točki romana pustil belo pego, pra-

zno stran, upajoč, da se bo ta pega v razvoju pripovedi v naslednjih mesecih — tako ali drugače zapolnila. Čisto po naključju pa je našel odgovor v neki knjigi. Ne v Humboldtovi oporoki Saula Bellowa, pač pa v neki drugi, ki jo je bral hkrati s tem romanom.

Julijan je namreč skupaj s šepom Bellowa nosil v recepcijo še drobno črno knjižico, katere avtor je bil neki R. Barthes. (Na platnicah je pisalo fonetično: Rolan Bart.) Medtem kot je tekst Saula Bellowa usvajal v dolgih, po nekaj ur trajajočih bralnih sejah, pa se je Barthesu posvečal v premorih med branjem Oporoke, vsakokrat po pet, deset, največ petnajst minut. Na črnih platnicah je pisalo v belih črkah nekako takole.

Sad, Furije, Lojola!

Julijan je prav dobro vedel, da je knjižica izšla v Beogradu, in da potemtakem na njej in v njej v glavnem piše vse tako, kot se govori. Naloga mu ne bi bilo treba prav nič prikrajati po svoje, avtor v njej ni svaril furij pred nekim Loyolo, ki se bo zdaj prikazal izza ovinka, držeč v rokah Hojo za Kristusom. Prav dobro je vedel, kako je treba brati ta naslov, sestoječ iz treh kratkih vzklikov: Sade. Fourier. Loyola. In da je prvi od teh vzklikov pomenil markiza Donatiena, moža, ki ga je bil nekoč videl na odrskih deskah kot osebo v neki prav grozljivo zabavni norški komediji. Druga dva sta bila manj pomembna znanca: Fourier iz političnih ur (»Saint-Simon, Owen, Fourier in drugi«), Loyola iz romanov Dostojevskega, kjer je bil večkrat omenjen (pa nikoli v dobrem).

Barthesa sploh ni bral zaradi njega samega, pač pa zgolj in samo zaradi tega, ker je tako radodaren z navedki iz Sadeovih del. V teh je bilo dovolj zdravih delov strupa. Najprej se je polnil z duhovitimi kramljanji Bellowa — nekako tako, kot se pusti pacient na psihiatrični kliniki polniti s psihonarkotiki. Potem je vzel majhen odmerek iz markiza de Sade — spet nekako tako, kot si privošči tisti pacient (z lastno privolitvijo?) standarden elektrošok.

Eno izmed teh električnih zdravljenj je pustilo v njegovem možganskem tkivu neizbrisno sled: Barthes po točkah navaja mesto iz markiza de Sade, nekakšen pravilnik, ki si ga je izmislila ena izmed Sadeovih junakinj, nekakšna Juliette: v njem je predpisana učinkovita metoda, kako lahko stopnjuješ sladostrastje.

Za naš roman so pomembne predvsem uvodne točke tega pravilnika.

Prvič, priporoča Sadeova Juliette svoji učenci, prvič je tu ASKEZA: med pripravami za bodoči razvrat je treba najprej petnajst dni živeti vzdržno, vzdržno v besedah in v dejanjih, pa tudi v mislih: skrbno in vztrajno je treba odstranjevati vse prešušne misli, ves čas pa se je treba prepuščati kakršnimkoli drugičnim razvedrilom.

Drugič, treba je nekaj časa ležati sam v somraku —

In tako dalje in tako naprej.

(Sledijo točke, v katerih je opisano, kako taista tehnika pripelje do nenadnega predora vsakršnih pohotnih predstav; kako je treba potem iz teh predstav izluščiti jedro, osrednjo predstavo, predstavo, ki zbujajo najvišjo stopnjo užitka; in kako je treba to predstavo fiksirati, jo dati na hladno, da se ustanovi in izoblikuje do popolnosti.)

(nadaljevanje)

Razjedala ga je pekoča ugotovitev: taki kot so, bodo med ljudi vrgli sporočilo, da sem bil jaz tisti, ki je izdal in bil povezan z Nemci. Kako bodo potem tovariši mogli iskati in najti resničnega izdajalca? Filip je in nihče drug. Toda, kaj če ni? Kdo bo na vrsti za menoj? In kaj bo z Golobom, kaj z Martino? Je moral nasilno zaustaviti tok temnih misli, ki so ga preplavljale. Potem se je omrtvičen hotel prevaliti na drugo stran, pa ni zmogel niti tega. Zaškripal je z zobmi in oči so mu zalile solze jeze in obžalovanja. Kako so ga dobili! Nesposobno je bilo podcenjevati jih. Toda saj jih ni! Le upanje, da ga kaj takega ne bo doletelo, je bilo varljivo. Zdaj se niti pokončati ne more sam, poprej se je pa tolikokrat zakel, da se ga živega ne bodo dotaknili. Smrt bi bila zdaj še najlepša! Takoj nato pa ga je obšlo obžalovanje in grizel se je, da je tako hitro odnehal. Če ga ne bodo kmalu ubili, bo ušel. Zdaj mora storiti vse tisto, kar je zahteval od drugih! Priložnosti ne bo manjkalo!

Do jutra je le rahlo zadremal. Vendar je bila tudi dremavica podobna vročičnim blodnjam.

Ponj so prišli navsezgodaj. Razvezali so mu noge in ga skušali postaviti nanje. Pa je klecnil: niso ga ubogale, in spet je bil na tleh. S pomočjo stražarjev je ude toliko razgibal, da je na dvorišče prišel sam. Podpirala sta ga močna policista. Tam pa ga je že čakal trop selencev. Radovedno so ga ogledovali, morali pa so biti razočarani nad njim. Aleš je bil sicer dobro raščen, toda na majavih nogah in strgan ter ves podplut pod obrazu. Zato je eden izmed njih hlastnil:

— Tako revše, tak raztrganec nam je torej povzročil toliko truda in žrtve! Nemogoče! ... Zdaj je tega konec, bandit!

Aleš je srepel predse, ne da bi pokazal, ali je razumel ali ne. Žalivke iz ust nacistov zanj niso bile žaljive. Kvečjemu jih je lahko imel za priznanje.

Naenkrat so se znašli tam trije preplašeni vaščani. Začudeno so strmeli v opraskanega Aleša, ki je zvezan in zveržen ležal na tleh.

— Ali ga poznate? je proti njim revnil oficir.

Vsi trije so molče prikimali, saj niso čutili nobene potrebe po sprenevedanju.

IVAN JAN

MRTVI NE LAŽEJO

29

povest

— Kdo je torej? Kako se piše?

Zdaj je možake preplašilo vprašanje, eden pa je rekel:

— Aleš, Aleš Kralj!

— Dobro, opravili ste! Lahko greste, jih je odslovil oficir in se posmejal Alešu.

— Josef Suschnig je vendarle Aleš Kralj! No, boš obersturmführerju poleg drugega tudi razložil, kdo tako lepo ponareja legitimacije!

Izza tropa policistov se je prikazal nekdo s fotografskim aparatom. Oficir je namignil, naj se vsi razvrste za slikanje. Alešu pa je nekdo med smehom obesil prek vratu njegovo brzostrelko, mu za pas zataknil ročno bombo, na glavo pa povezel kapo z rdečo zvezdo in ga potisnil k steni. Medtem mu je drugi obesil na prsi še velik papir, na katerem je z velikimi in še mokrimi črkami pisalo: ICH BIN HAUPT-BANDIT ALESCH KRALJ! Potem so ga obstopili, in ko je škrtnil sprožilec, so bili njegovi obrazi prevzeti s ponosnimi nasmeški. Da, držali so se tako, ko da je Aleševo zajetje pomenilo konec partizanstva in da so udarci po ostankih samo še vprašanje njihove dobre volje in časa.

Če bi šlo le za slikanje, bi bilo Alešu kaj malo mar, kaj so počeli z njim. Tako pa je dobil potrdilo, da to že sodi v igro s človeškim zaupanjem.

Takoj nato so mu spet vse pobrali in ga pahnili stran.

— Slike boste dobili čez nekaj dni. Lahko jih boste poslali tudi domov. Naj še tam vidijo, kakšni so ti rdečkarji. Naj vedo, zakaj smo tu in da bomo z njimi opravili kmalu, še pred zimo!

Tako je rekel poveljujoči in jih začel priganjati k odhodu.

Kamion je bil odprt in ljudje so zlahka videli, koga so ujeli policisti. Posebno še, ker so nalašč vozili počasi.

Na drugem koncu vasi se je kamion škripaje ustavil. Iz gručice policistov sta se izluščili dve postavi, zvezani kot Aleš. Ena moška, druga ženska. Potisnili so ju med stražarje-z napetim orožjem in sedli ob nasprotno steno kamiona.

Goloba! On in Roza!

Aleš bi se skoraj izdal, šele hip nato je spoznal, da so to storili namenoma. Pogledal je okoli sebe in se prepričal, da je bilo res tako.

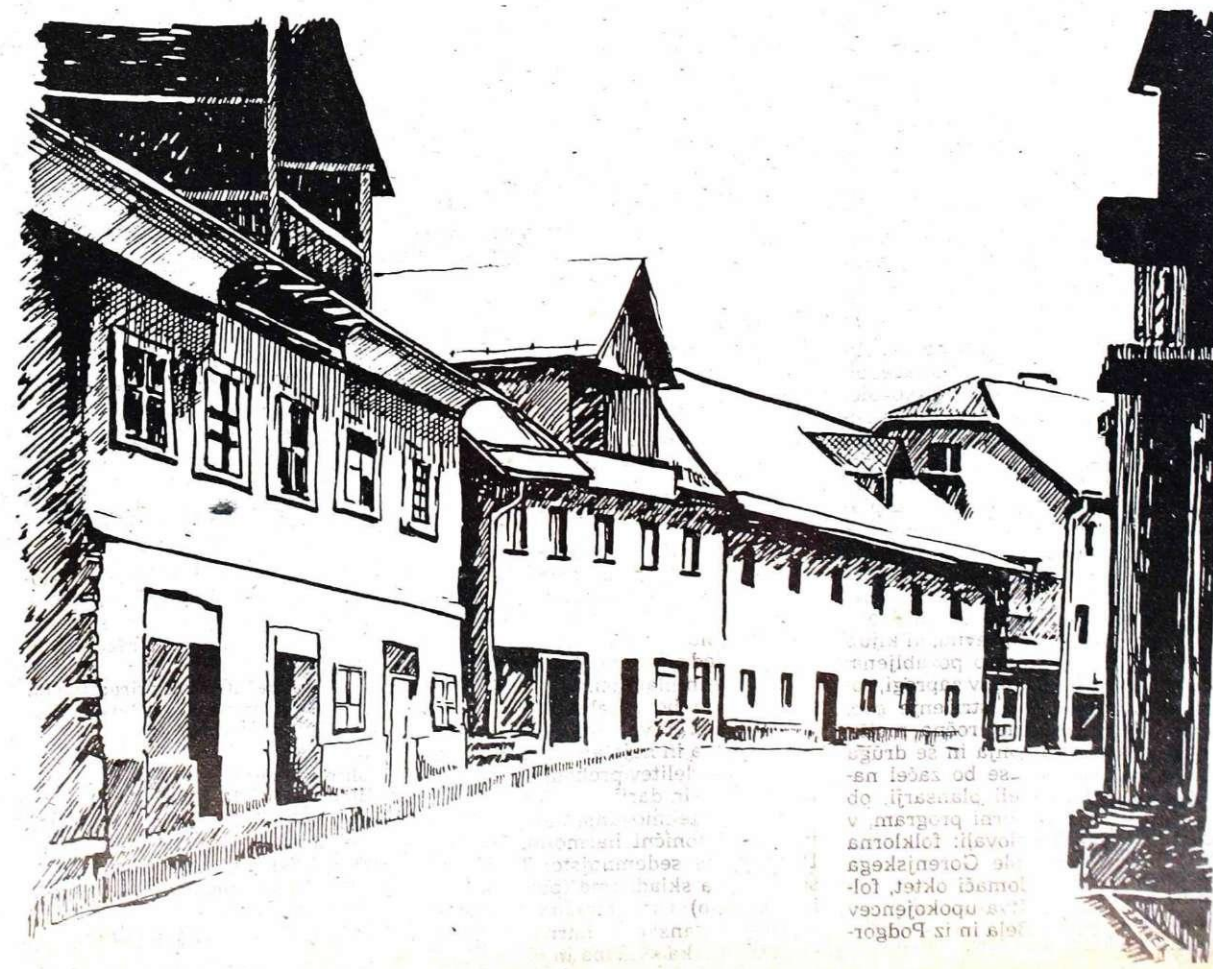
Tudi Golob in Roza nista mogla odmakniti oči z Aleša in v njunih očeh je bilo zapisano presenečenje in strah, negotovost in sum!

Zdaj ju je Aleš spet pogledal, rad bi ju spodbudil, naj se ne bojita, naj pokažeta, da se ne poznajo in naj pri tem vzdrže. Glava mu je sama od sebe zanihala v levo in desno. To pa so čakali, kajti podoficir ob njem je revnil:

— Nobenih znamenj in sporočil!

Bili so na istem kamionu, vesti pa so se morali kot neznanci. Sprva so težko krotili presenečenje, kajti Alešu in Golobu se je ob tem vsiljenem srečanju zdelo, kakor bi se nanju podirala hiša.

(nadaljevanje)

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

● Na slovesni seji skupščine občine Radovljica ob običnem prazniku so prejeli letošnja priznanja in odlikovanja za služni občani, organizacije in društva. Plaketo občine Radovljica so prejeli: Ciril Rozman iz KS Podnart, Planinsko društvo Radovljica, občinska gasilska zveza Radovljica, tovarna vijakov Plamen Kropa in občinski štab teritorialne obrambe Radovljica. Medaljo občine Radovljica so prejeli: godba na pihala DPD Svoboda Lesce, Komunalno gospodarstvo Radovljica, Tone Bohinc iz Kropa, Milan Jerala z Bleda, Nikolaj Legat iz Begunj, Zlato Kavčič iz Lesce, Peter Sekloča iz Gorij, Alojz Vidic iz Srednje Dobrave in Jože Smole iz Koritnega.

● Na seji so podelili tudi priznanja in odlikovanja za posebne zasluge. Red republike s srebrnim vencem je prejel prvoborec Jurij Petek iz Radovljice, red zaslug za narod s srebrnimi žarkmi pa Franc Jere iz Radovljice.

● Za dosežene uspehe pri razvoju splošne ljudske obrambe sta prejela plaketo Republiškega sekretariata za ljudsko obrambo Slovenije bivši predsednik skupščine občine Radovljica Boris Šetina in delovna organizacija Veriga Lesce.

● Kljub številnim zagotovilom, da ne bodo načrtovali nobenih zajezitev Save pri Radovljici in graditve hidroelektrarn, v predloženih srednjeročnih načrtih elektro in vodnega gospodarstva ti projekti še vedno niso opuščeni. Zato je Izvršni svet OS Radovljica na juljski seji najostreje zavrnil takšne predloge in terjal nujno spremembo teh projektov, o čemer je bilo že veliko govora v raznih republiških organih, kjer so preučevali proteste občanov, delovnih in družbenopolitičnih organizacij iz radovljiške občine.

● Od 108 osnovnih organizacij ZK, kolikor jih je v občini Radovljica, jih je po podatkih občinskega komiteja ZK kar okoli 70 % v juliju opravilo delovne sestanke po rokovniku OK ZKS Radovljica. Na teh sestankih so evidentirali možne kandidate za sekretarje in vodstva osnovnih organizacij ZK in drugih vodstvenih organov v občini in republiki. Evidentirali so tudi kandidate za delegacije KS in občinsko skupščino ter za SIS. Največ pozornosti so posvetili problemom kadrovske krepitve ZKS, prostorskim in stanovanjskim problemom in izobraževanju.

● V krajevni skupnosti Zasip, ki šteje 750 krajanov, so 5. avgusta slavili krajevni praznik. Spominjali so se prve sabotažne akcije domačih diverzantov leta 1941. V počastitev praznika so pripravili več športnih in drugih srečanj. Slovesna seja skupščine KS Zasip je bila v soboto, 3. avgusta, v kulturnem domu. Zaslužnim krajanom so podelili priznanja krajevnih skupnosti. Praznovanja so se udeležili tudi predstavniki pobratene KS Podzemelj iz Bele krajine.

● Za učinkovitejše, racionalnejše in kvalitetnejše delo upravnih organov občinske skupščine Radovljica ter za njihovo boljše prilagajanje potrebam občanov je Izvršni svet Skupščine občine Radovljica na juljski seji sprejel predložena republiška stališča in usmeritve za reorganizacijo upravnih organov v občini. Za pripravo te reorganizacije v radovljiški občini je imenoval posebno delovno skupino v sestavi: Marija Race, sekretarka Izvršnega sveta, Drago Rozman in Jakob Vidic,

člana Izvršnega sveta, ter Marjana Rebernik, samostojna svetovalka za družbene dejavnosti in občo upravo.

● Po sklepu občinske konference Zveze vojaških rezervnih starešin Radovljica bodo najbolj poštovne in delovne člane ZRVS ob koncu njihovega štiriletnega mandata prihodnje leto nagradili s poučnim obiskom Nikincev v Sremu. Na tamkajšnji stalni razstavi si bodo lahko ogledali najnovejšo oborožitev in opremo naših oboroženih sil.

● Na Bledu in v Zasipu so arheologi in znanstveni raziskovalci v zadnjih dveh letih podrobno raziskali več novih staroslovanskih najdbišč. Kot vse kaže, je celotno širše območje Bleda posejano s predzgodovinskimi nahajališči in pokopališči iz poznejših obdobij. Bodo nova odkritja znali izkoristiti tudi za turistične namene?

● Da bi čimbolj zmanjšali negativne posledice gradnje hitre ceste in karavanškega predora na prostorske značilnosti gorenske krajine in spodbudili nadaljnji gospodarski razvoj na Gorenjskem, bodo skupščine gorenskih občin sklenile pogodbo o izdelavi študije razvojnih izpopolnitev poteka hitre ceste. Za realizacijo študije bosta od skupnega zneska v občini Radovljica in Jesenice zagotovili po 30 %, Kranj 25 %, Škofja Loka in Tržič pa po 10 odstotkov. Prva faza te naloge naj bi bila predvidoma končana do 20. oktobra 1985.

● Z resolucijo o uresničevanju družbenega plana občine Radovljica v letu 1985 so vsi trije zbori občinske skupščine določili, da bo letos zgrajenih 31 stanovanj v Bohinjski Bistrici, 34 na Bledu, 32 v Kropi, 20 v Radovljici in 10 na Rečici pri Bledu. Skupaj naj bi bilo letos zgrajenih v radovljiški občini 127 stanovanj. Letos bodo začeli graditi še 168 družbenih stanovanj: 102 v Lescah, 56 v Begunjah in 10 v Podnartu.

● Gradbeno podjetje Bohinj gradi v Bohinjski Bistrici tri stanovanjske bloke, v katerih bo kar 90 apartmajev. Te bodo sicer odkupile delovne organizacije, pretežno iz Ljubljane, za svoje delavce, ko pa ne bodo zasedeni, jih bodo dali na voljo turistom. Takšna stanovanja so v Bohinju pogrešali zlasti v zimski turistični sezoni. Z novimi stanovanji bo upravljala Planum Radovljica TOZD Smučišče Kobra.

● V delovni organizaciji LIP Bled so v zadnjih desetih letih kupili za svoje delavce 114 stanovanj s skupno površino 5.636 m². Vsako leto je bilo dodeljeno stanovanje tudi najmanj enemu prosilcu, mlajšemu od 27 let. V letu 1982 pa so dodelili stanovanja kar šestim mladim delavcem.

● Hotelsko turistično podjetje Bled TOZD hotel Jelovica je začelo obnavljati depandanso Bogatin, ki je bila zaradi dotrajanosti že desetletje nenaseljena. V obnovljenem objektu bo 60 ležišč, ki bodo, kot predvidevajo, na voljo prvim gostom že konec letošnje jeseni. Obnova naj bi stala okoli 170 milijonov din. Jeseni namerava HTP Bled obnavljati stari del hotela Krim na Ljubljanski cesti.

● Med vsemi štirimi kampi v občini Radovljica sodi po lokaciji med najbolj mikavne za turiste, željne gorske in jezerske romantike, avtokamp Zlatorog ob Bohinjskem jezeru. Žal pa po opremljenosti in urejenosti še ne dosega nobenega od ostalih treh v občini. Kljub pomanjkljivostiim zlasti tuji pridno polnijo prostor ob jezeru. V prvih šestih mesecih so v njem našli že 2.683 nočitev, kar je 11 % več kot lani.

● Planšarski muzej oz. stalna zbirka planšarstva in sirarstva, ki je v prostorih nekdanje sirarne v Stari Fužini, postavil pa jo je Gorenjski muzej iz Kranja, je tudi letošnje turistično sezono odprt za ogled, čeprav vsi prostori zaradi popravil še niso povsem urejeni. Obisk je dokaj skromen, kar gre pripisati slabo označeni poti do muzeja. Zaradi vlage v stavbi stare sirarne bo potrebno čimprej opraviti sanacijo zidov, izolirati zunanje stene in postaviti strešne žlebove. Ta popravila pa bodo terjala veliko več denarja, kot ga je trenutno na voljo v KS Stara Fužina, ki je upravljalec tega objekta.

● Po predlogu samoupravnega sporazuma o temeljnih planu Kulturne skupnosti Slovenije za obdobje 1986—1990, ki so ga obravnavali delegati skupščine Kulturne skupnosti Radovljica, je predvideno, da bo v radovljiški občini slovenska kulturna skupnost v naslednjem planskem obdobju sofinancirala tudi več kulturnih spomenikov. Predvideno je sofinanciranje obnove starega trga v mestu Radovljica, gradu Kamen v Begunjah, podružnične cerkve Janeza Krstnika na Spodnjem otoku, kmečkih fresk v občini, spominskega parka Goreljek na Pokljuki, vigenjca v Kamni gorici, Strojove kovačnice v Grabčah, grajskega parka v Radovljici in ruralnega naselja v Studorju.

● Prijatelji vrhunskega smučarskega teka so veseli novice, da so na 35. mednarodnem kongresu FIS V Vancouvru v Kanadi sprejeli odločitev, da bo prireditelj tekmovanja v smučarskih tekih za svetovni pokal od 15. do 16. januarja 1986 Bohinjska Bistrica. To je tudi zaslužno priznanje za dosedanje uspešno delo in organizacijske sposobnosti bohinjskih športnih delavcev.

● V počastitev praznika občine Radovljica je šahovsko društvo Murka iz Lesce v nedeljo, 4. avgusta, dopoldne priredilo vsakoletni moštveni hitropotezni šahovski turnir. Prireditelj, ki je pritegnila ekipe najboljših slovenskih klubov v moški in ženski konkurenci, je bila kot vedno na Šobcu. Nogometni klub Lesce pa je priredil na svojem igrišču tradicionalni memorialni turnir za pokal Staneta Perca, ki ga zmagovalcu podarja krajevna organizacija ZB NOV Radovljica.

● Občinska konferenca ZSMS Radovljica je v sodelovanju s Kolesarskim klubom Bled v okviru prireditev ob občinskem prazniku, priredila letos prvič mednarodno krožno kolesarsko dirko okoli Radovljice. Nastopili so tekmovalci vseh starostnih kategorij in tudi ženske.

● Po podatkih Telesnokulturne skupnosti Radovljica so v radovljiški občini evidentirani: dva zaslužna športnika (jadrnalna pilota), sedem športnikov mednarodnega razreda (pet padalcev in dva alpinista), sedem športnikov zveznega razreda (motorni pilot, lokostrelec, pet veslačev) in dvanajst perspektivnih športnikov (osem odbojkaric, odbojkar, padalec, jadrnalni letalec in smučar na vodi).

● V soboto, 10. avgusta, so bohinjski turistični delavci skupaj s člani tamkajšnjih kulturnih skupin priredili vsakoletno kresno noč, ki je poleg znamenitega bohinjskega kravjega bala najbolj odmevna turistično-zabavna prireditev. V soboto, 17. avgusta, pa bodo pripravili zanimivo prireditev bohinjski gorski reševalci, ki bodo Pod skalco prikazali reševanje ponesrečencev, pripravili pa bodo tudi veliko veselico.

KRESNI VEČER IN ŽIVINOREJSKI BAL V ZAVRŠNICI

V soboto, 17. in nedeljo, 18. avgusta bo v dolini Završnice nad Žirovnico spet živahno. Člani Turističnega društva Žirovnica bodo v sodelovanju z ostalimi kraji in drugimi organizacijami priredili tradicionalni kresni večer in živinorejski bal. Ta največja poletna turistična prireditev na tem območju si je pridobila že precej simpatij, pomeni pa zares izvrstno ponudbo za turiste in obiskovalce iz domačih krajev. Letošnji program bo sicer nekoliko spremenjen, organizatorji pa obljubljajo, da bo veselo in zabavno kot na vseh dosedanjih prireditvah.

V soboto popoldne se bodo najprej začela športno-rekreacijska srečanja s krajsimi sprehodi in obiski znanih točk Završnice, kot so: Titova vas, Turška jama-Gozdašnica in Ajdna.

Ob 18. uri se bo začel prvi del promenadnega koncerta godbe na pihala DPD Svoboda Veriga Lesce, ob 20. uri bodo na završniškem jezeru prižgali kres, v kulturnem programu pa bodo podoknice zapeli člani oktetu DPD Svoboda France Prešeren Žirovnica-Breznica. Sledil bo drugi del promenadnega koncerta, znani planinski fotograf Jaka Čop pa bo prikazal diapozitive o lepota naših gora.

Osrednji del programa bo nedeljski živinorejski bal, ki se bo začel ob 10. uri. Najprej si bodo obiskovalci lahko ogledali razstavo najlepše domače živine. Ob 11. uri se bo začel tradicionalni sprevod ovčarjev, pastirjev, konjarjev in majeric, ki bodo tudi prikazali orodja in dela na planini. V sprevodu bodo sodelovala kmečka dekleta in fantje, trdni kmečki gospodarji izpod Stola ter skupina folkloristov iz Podgorcev pri Ormožu. Na prireditvenem prostoru bodo prikazali tudi opravila, ki kljub sodobni tehniki še niso pozabljena: to je preizkušanje konj v zapregi, ročno oziroma strojno striženje ovc, ročno predenje volne, ročna molža krav, podkovanje konja in še druga opravila. Ob 13. uri se bo začel nastop ansambla Veseli planšarji, ob 14.30 pa pester kulturni program, v katerem bodo sodelovali: folklorna skupina osnovne šole Gorenjskega okruga Žirovnica, domači oktet, folklorni skupini Društva upokojencev Javornik-Koroška Bela in iz Podgorcev pri Ormožu.

Razglasili bodo par živinorejskega bala ter podelili več nagrad in priznanj.

Popoldne se bo nadaljevalo rajanje ob zvokih ansambla Veseli planšarji, pripravili pa bodo tudi sreče-

lov. Organizatorji obljubljajo, da ne bo manjkalo ponudbe domačih dobrot, ki jih bodo pripravila domača dekleta in žene. Za kresni večer ne bo vstopnine, za živinorejski bal pa bodo morali obiskovalci odšteti 150 dinarjev. Turistični delavci v Žirovnici so se z dosedanjimi prireditvami že izkazali in upamo, da jim bo vreme naklonjeno. Dolina Završnice je enkratno izletniško kraj, tako da bo prireditev tudi letos brez dvoma pritegnila veliko obiskovalcev.

J. R.

VELIKA TURISTIČNO-ZABAVNA PRIREDITEV NA POKLJUKI

Turistično društvo Pokljuka in Alpetour — delovna enota hotel Šport Pokljuka bosta V NEDELJO, 25. AVGUSTA, organizirala na jasi pred hotelom Šport na Pokljuki veliko turistično-zabavno prireditev pod naslovom:

»POZDRAV S PLANIN« — TEKMOVANJE HARMONIKARJEV na diatonični harmoniki za prvenstvo Slovenije.

Pester program te celodnevne prireditve se bo začel ob 10. uri s povorko nastopajočih harmonikarjev, položitevjo venca na spomenik »Mrtvega bataljona« ter predstavitev harmonikarjev. Tekmovalni del prireditve bo s polurnim odmorom trajal do 13. ure. Med odmorom bodo nastopali folklor in planinci. Po končanem tekmovanju bo razglasitev rezultatov, nastopi prvih treh najboljših, najmlajšega in najstarejšega tekmovalca ter podelitev prehodnega pokala, priznanj in daril.

Letošnje tekmovanje harmonikarjev na diatonični harmoniki bo na Pokljuki že sedemnajsto. Tekmuje se z dvema skladbama (partizansko in narodno) za prehodno nagrado »Kip partizanskega harmonikarja« — partizanska skladba in »Gorjuška

čedra« — narodna pesem. Te Pokljukške prireditve so posvečene v spomin na »Mrtvi bataljon«.

Zabava s plesom bo nato trajala vse do večernih ur. Igral bo priznani ansambel »Veseli planšarji«.

Kolektiv hotela Šport bo ob pomoči še nekaterih gostinskih enot delovne organizacije Alpetour poskrbel, da bodo na prireditvenem prostoru obiskovalci dobro postreženi po ugodnih cenah.

Za individualni obisk prireditve bo prevoz organiziran z avtobusi z Bleda (avtobusna postaja pri hotelu Jelovica), in sicer ob: 8. uri, 8.30 in 9.20. S Pokljuke se bodo avtobusi vračali na Bled ob: 16., 18. uri in 19.30.

Tako zjutraj kot zvečer imajo avtobusi dobre veze v smereh proti Ljubljani, Jesenicam in Bohinju. Cena avtobusnega prevoza v eno smer bo 120 dinarjev.

Enkrat na leto je vredno obiskati Pokljuko.

USPELA KMEČKA OHCET NA BLEDU

Kaj bi lahko napisali o tej naši letošnji kmečki ohceti? Prireditelji so si prizadevali, da bi dodali še več naših domačih, že skoraj pozabljenih kmečkih običajev. In uspelo jim je. Prireditev je bila še bolj vabljiva, pomembna in zanimiva. To povedo ne samo domačini in okoličani, ki so pridno sodelovali — predvsem so pohvale vredni domačini iz Ribnega — ampak tudi turisti.

Sejem je tudi letos lepo uspel in poživil sicer prazno cesto do hotela Park. Bilo je vsega na pretek, tudi »kiča«, kot pravimo, vendar tako mora biti, saj so okusi in želje zelo različni. Najbolj so bili iskani tisti s »suh-robo«. Bilo je tudi nekaj prodajalcev starine, ki pa so bile predrage, bile so pač namenjene le tujim gostom.

Tudi gostinci so se izkazali. »Štanti« so imeli dovolj pijače in jedače. Že v popoldanskih urah so bili skoraj vsi sedeži zasedeni, še posebno pa je bilo živahno v večernih urah in tja do polnoči in še čez. Kot posebnost velja omeniti, da so hodili ves večer od »štanta« do »štanta« pevci, godci in vabili obiskovalce. To je bila res posrečena zamisel. Največ poslušalcev je vedno imel »citraš« iz Tržiča.

Na Bledu je bilo te dni izredno mnogo tujih gostov, saj so nekateri prišli prav zaradi kmečke ohceti. Vsi tuji so s ponosom sodelovali v ohcetem sprevodu, kamor sta jih povabila ženin in nevesta, vrla Gorenjca Nataša Reš iz Radovljice in Mirko Rimahazi z Bleda.

Božo Benedik

PREGOVORI, DOMISLICE IN REKI V ŠALJIVI PREOBLEKI

Iz ostankov solz samote nastane oblak, ki udari v drug oblak, da zagrmí: in te strela zbríše s televizijskega ekrana. Potem zgrmíš vase...

Pod gladko, mehko, mlečno, voljno kožo je otípal rajsko kačo, ki je čakala na hudičev rep.

Živi preverjajo položaj, tehtajo možnosti obstoja ali preboja; mrtvim je vse dano...

Kdo ve, kdaj človek sebe prežene iz srca in glave: in se odpravi za tistim, kar je bil.

Ne vem, zakaj med tolikimi izmi ni jazizma, ki bi napovedal boj egoizmu.

Saj veste, kje smo — ne veste? V akvariju Evrope — ribice, ribice, ribice...

Za/majhne ribe poskrbe velike ribe, za velike ribe majhni ribiči, za majhne ribiče veliki ribiči, za velike ribiče uprava ribnika etc.

V krvavih lužah pod sanjavimi oblaki sem videl razbite obraze prerokov.

Benjamin Gracar

KOROŠKI SLIKAR GUSTAV JANUŠ RAZSTAVLJA NA JESENICAH

Jutri, v petek, 16. avgusta, bodo ob 18. uri v razstavnem salonu DOLIK odprli razstavo likovnih del slikarja GUSTAVA JANUŠA z avstrijske Koroške. Njegove pesmi bosta ob otvoritvi recitala Alenka Weithauser in Miran Kenda iz Radovljice. O slikarju Janušu umetnostna zgodovinarica Maruša Avguštin razmišlja takole:

»Gustav Januš, naš znani koroški pesnik, se to pot v jeseniškem salonu predstavlja s slikami iz letošnjega in lanskega leta in s skupino plastičnih figur iz leta 1982. Poznavalci njegovega slikarstva se spominjajo njegovih poetičnih krajin v živi, kalejdoskopsko razkrojeni barvitosti, prikazani s ptičje perspektive iz začeta sedemdesetih let in nič manj poetičnih pejsažev v poenostavljenih dekorativnih oblikah oblakov, drev, polj in gričev iz sredine sedemdesetih let.

Tako kot v poeziji Gustav Januš tudi pri likovnem ustvarjanju s kar najmanjšo oblikovno angažiranostjo skuša doseči kar največjo prisotnost in neposrednost izraza. Medtem ko je njegovo zgodnejše slikarstvo veselo, kot bi nízal na platno idealizirane slike iz svojega otroštva, pa novejša Januševa likovna sporočila in ustvarjalnost, tako kot njegova poezija, nosita v sebi trpko sporočilo o izginjanju pravega sveta. Veselju in razigranosti v zgodnjih slikah in pesmih se najprej pridruži otožnost kot nostalgija zazrtost v preprosto in neokrnjeno lepoto narave in njeno povezanega človeka, pesniška in likovna ustvarjalnost zadnjih let pa odklikuje bolj ali manj mračno podobo njegovega čustvenega in miselnega sveta.

Kot manifest odtujenosti človeka sebi in naravi učinkujejo iz črnega gumija izrezane šablonske figure, višje v prostoru ali zložene na kupu. To so bitja brez lastne volje in brez lastnih misli, bitja, ki so vnaprej pripravljena na vsakršno prilagajanje, bitja — roboti, ki mehanično izvršujejo ukaze, o katerih smotnosti in sploh človeškosti se ne sprašujejo. Je taka prilagojenost pogoj za preživetje ali vzrok za izginotje? Ima tako deformirano življenje sploh še svoj smisel? Sem tudi sam lutka, s katero je možno v nedogled manipulirati? To so vprašanja, ki nam jih umetnik zastavlja, a ne odgovarja nanje. Odgovor pričakuje od bralca oziroma gledalca.

V slikah iz zadnjega obdobja slikar rešuje vprašanje sožitja figure s krajino, ki se je iz razigrane ali nostalgije poetične podobe spremenila v sestav pretežno temnih barvnih ploskev in lis. V slikah iz leta 1984 je rudiment nekdanjih krajin kot štiripersna deteljica naslikano drevo, ki se pojavlja v različnih barvah, platna iz letošnjega leta pa tudi tega, »stika« z resničnim svetom nimajo več. Črne figure, ena sama ali po več skupaj, dominirajo v prvem planu slike, ozadje pa sestavljajo nepravilni liki različnih barv. Plemenita bela barva se pojavlja kot razmejevalka različnih »svetov«.

Čim manj konkretna je slikarjeva govorica, tem bolj so njegove slike vsebinsko polne, tem manj je tudi končno umetniškovo sporočilo mračno. Njegova slika Šablonska figura V/2 iz leta 1985 je, na primer, likovno delo, katerega sporočilo sicer ni veselo, vendar pa nam nakazuje možno sožitje med človekom in krajino. Skoraj do nespoznavnosti deformirana figura, ki se razteza po treh straneh slike, zaobjema v sebi »kos« narave, ki ga sestavlja pisana paleta barv, četudi v njej prevladujejo težki in temni toni. Je še mogoče s tem koščkom, s tem ostankom preživeti, se sprašuje umetnik.

Gustav Januš je danes tudi eden najvidnejših slovenskih pesnikov na avstrijskem Koroškem. Svoje prve pesmi je začel objavljati v koroški reviji Mladje, ki so jo leta 1960 ustanovili mladi slovenski intelektualci na avstrijskem Koroškem. Nekaj njegovih pesmi je bilo objavljenih tudi v posebni »protestni« številki LISTOV, kulturno umetniški prilogi našega Železarja. Sicer pa je doslej

izdal dve pesniški zbirki, od katerih je bila druga v celoti prevedena v nemški jezik in je zanj prejel leta 1984 tudi mednarodno Petrarcovo nagrado, ki jo podeljujejo samo za izjemne pesniške dosežke. Za naš letošnji kulturni praznik pa je pesnik prejel nagrado Prešernovega sklada za književnost.

Pesnik in slikar Gustav Januš je bil rojen 19. septembra 1939 v Selah na avstrijskem Koroškem. Je učitelj na glavni šoli v Šent Jakobu v Rožu v Avstriji.

Za slikarstvo je prejel leta 1973 drugo nagrado na razstavi plakata Fa. Borregaard, Hallein in leta 1974 nagrado dežele Salzburg — 14. avstrijska grafična razstava.

Doslej je samostojno razstavljal na Dunaju, v Celovcu (štirikrat), Beljaku in Tinja — Avstrija in Sloveniji Gradcu, Kranju (dvakrat), Ljubljani in Radovljici. Razen tega pa je dvanajstkrat sodeloval na skupinskih razstavah v Avstriji, Italiji in Jugoslaviji.

Razstava likovnih del Gustava Januša bo na Jesenicah na ogled od vključno 28. avgusta, in sicer vsak dan, razen nedelj in praznikov in sobot popoldan, od 9. do 12. ure in od 16. do 19. ure.

POJASNILO JOŽU VARLU IN VIKI MEDJA

Za pripombe, ki sta jih dala na moj sestavek »Pred štiridesetimi leti in prej« sem seveda dolžan odgovor in seveda tudi zahvalo. Ni moja navada, da bi bil zaradi tega užaljen. Prav je, da napake, do katerih pride pri pisanju zgodovinskih sestavkov, popravljamo in nanje opozarjamo. Mogoče smo pri tem včasih le premalo strpni. Seveda bomo le tako prišli do natančnejših podatkov.

Letos, ko se spominjamo posameznih pomembnih dogodkov izpred štirideset let in prej, sem hotel tudi mlajši rod opozoriti na nekatera najpomembnejša dogajanja. Mislim, da je to tudi prav in tudi dolžnost nas vseh, da obujamo spomine na te dogodke. Ker pa je teh dogodkov res precej, sem se omejil le na pomembnejše. Da pride pri tolikšem številu podatkov tudi do napak, je razumljivo.

Od Joža Varla in Vike Medja bi pričakoval le bolj strpno oceno. Najbrž je ob mojem članku o »grobih napakah« in »podcenjevanjih nekaterih« težko govoriti.

Tudi očitke, da sem zanemaril delo komunistov v najtežjem času, ko je morala partija v ilegalno, je najbrž netočen, saj sem prav o tem napisal naslednje: »Delo partijske organizacije je bilo zelo okrnjeno, šibko in otežkočeno. Stalna preganjanja in notranji frakcijski boji so partijo popolnoma oslabil, zato je poiskala možnosti svojega delovanja v okviru sindikalne organizacije SMRJ (Savez metalških radnika Jugoslavije) in delavskega kulturnega društva Svoboda.«

Žal sem pri opisovanju velike stavke pred petdesetimi leti, katere udeleženec sem bil tudi sam, za en dan skrajšal potek dogajanja. Ta podatek sem vzel iz nekoliko starejših virov.

Viktorijo Medja seveda popolnoma razumem, ko se čuti prizadeto, ker je nisem omenil ob opisu konference SPZZ v Cerknem. Žal ne vemo za udeležence te konference. Tako

je nehote izpadlo ime Medjeve in mogoče še katere druge.

Zato nas čaka še veliko dela pri raziskavi političnega dela aktivistov OF. Kako težko in odgovorno je to delo, se dobro zavedam. V zadnjem zborniku »Jeklo in ljudje«, 5., del sem se skušal oddolžiti tem številnim tihim aktivistom, med katerimi so bile tudi žene. V tistem sestavku nisem pozabil omeniti Vike Medja.

Povedati moram, da sem imel pri pisanju tega sestavka velike težave. Imel sem le zapisnike določenih obdobj v letu 1944, skoraj brez gradiva pa sem bil za leto 1945. Ta čas je bil na našem območju zelo težak. Večina političnih delavcev iz okraja Jesenice je odšlo v razne vojaške enote. Ostal je le še Ivan Brišar z maloštevilno skupino že starejših sodelavcev. Voditi je moral delo partije in OF. Stalne hajke in zasede v okolici Planine pod Golico in v Javornškem rovtu so skoraj onemogočile priprave na prevzem oblasti in osvoboditev.

Na Javorniku smo se dogovorili, da bomo prav zaradi tega pričeli z zbiranjem gradiva za Zbornik, da bi zajeli celotni revolucionarni prispevek nekdanje občine Koroška Bela, posebno vlogo in delo aktivistov OF. Znano nam je približno število odborov OF, skoraj povsem pa so nam neznani člani odborov. Prav v Viki Medja sem videl enega od takih sodelavcev, saj bi za območje Borovelj lahko največ prispevala.

Tako ne bi prihajalo do tega, da bi bili nekateri večkrat omenjeni, drugi pa pozabljeni ali zgrešeni. Najbrž tudi ni bil moj namen, da bi nekomu pel slavo.

Za Katarino Bregant-Viktorijo lahko trdim, da je bila ena od zelo pomembnih in prizadevnih aktivistk in kasneje političnih delavcev okraja Jesenice.

Tudi tovarišica Vika Medja je bila ena od pomembnih aktivistk, posebno še, če upoštevamo, da je bila v času konference SPZZ v Cerknem še legalka in verjetno je morala prestopiti izredne napore, da je prišla v tistem zimskem času v Cerkno in kot sama trdi še celo brez kakršnekoli pomoči.

Zelo prav in hvalevredno bi bilo, da bi se Vika odločila napisati sestavek o tej konferenci in ga tudi dopolniti z imeni udeleženk z našega območja (okraja Jesenice). Če pa bi bilo to pretežko, pa naj bi vsaj navedla imena udeleženk, ki se jih še spominja.

V prepričanju, da sem zadovoljil s tem pojasnilom Joža Varla in Vike Medja, pričakujem, da bo v prihodnje med nami še več iskrenega sodelovanja in da nam bo tako uspelo vsaj po štiridesetih letih opisati vsa dogajanja tistih dni.

Mogoče bo potrebno tudi precej strpnosti. Prav partizani se velikokrat sporečemo zaradi ur in dnevo.

Pa brez zamere; tako sem dejal nekomu v Planini pod Golico, h kateremu smo prišli v prehranjevalno akcijo, in postal je celo dober podpornik OF.

Slovenko

KDO JE USTRELIL DIVJEGA LOVCA?

Včasih mora človek zapisati besedo, ki mu ni pri srcu. Tako zahteva pravopis, pisec pa jo čuti kot tujek. Celo odvratna mu je.

V mislih imam divje lovce in krivolovce. Franc S. Finžgar je napisal igro Divji lovec, po sedaj veljavnem pojmovanju pa bi se morala glasiti Krivolovec. Ubogi Finžgar!

Pred leti sem pisal o divjih lovcih, potem pa so naenkrat uvedli boljši izraz: krivolovci. Časopisi niso več poročali o divjih, ampak o krivolovcih. Meni je ta beseda začela razjedati živce in me hudo nervirati, ko sem začel pisati knjigo Krik v Dragi, za katero sem prejel letošnjo nagrado vstaje slovenskega naroda. Naj pojasnim:

V začetku septembra 1941. leta so Nemci v Lescah ustrelili pet talcev, med njimi Jožeta Dacarja s Črničva pri Brezjah. Poleg vseh podrobnosti o ustrelitvi sem objavil tudi življenjepis vseh žrtv. Od talcev v Lescah je bil daleč najbolj znan Jože Dacar, pravzaprav Dacarjevi nasploh. Če vprašate na Črničvu ali na bližnjih romarskih Brezjah, vam bodo tako starejši kot mlajši odgovorili: »Komunisti so bili in divji lovci!«

Navajam odlomek iz knjige: »Kako je bilo z divjim lovom, zaradi česar so bili Dacarjevi s Črničva tako na glasu?

O tem pravi Anton Dacar: »Oče Jože in njegov brat Anton sta imela puško skrito v neki uti v Grofiji. Spominjam se, kako je nekoč oče z vrha Stola na plečih prinesel srnjaka. Ves premočen in utrujen je nas otroke poklical v klet in vprašal, kakšna žival je to. Odgovorili smo, da je srna ali srnjak. On pa: Dobro si ga ogledjte. Če vam bodo orožniki ali drugi ljudje pokazali iz knjige, časopisa ali drugače sliko s takšno divjačino in vprašali, če jo poznate, če ste jo že videli in jedli, odgovorite, da še

nikoli. Nikomur ne smete o tem črhiniti besede, sicer se nikoli več ne boste najedli mesa.

Oče in stric nista bila krivolovca v današnjem pomenu besede. Imela sta svojo vizijo, kako bo v komunizmu. Narava in s tem tudi divjačina mora postati last vseh ljudi in ne le bogatih. Po vojni bodo lahko vsi lovili, vsi bodo lovci. V kapitalistični državi pač jemljeta bogatim, ki imajo svoja lovišča, in ne delovnim ljudem. Krivolov je del boja proti njim. Vse povsod sta nastajala zanke, posebno v Grofiji (tako se imenuje prostori gozd, ki se širi od Črničva do gorske ceste Begunje—Tržič), ker bi bil vsak strel v tem gozdu izdajalski, saj bi opozoril lovske čuvaje in orožnike ...

Anton Dacar, sin v Lescah ustreljenega Jožeta Dacarja, živi v Radovljici in je zaposlen kot šofer v Psihiatrični bolnišnici v Begunjah, v pogovoru ni nikoli uporabil besede krivolovec. Po pravopisnih merilih sem mu jo jaz vtaknil v usta. A silno nerad. Čutil sem, da smo Slovenci vedno imeli le divje lovce in nikoli, vse do pred nekaj leti, krivolovce.

Spomladi letos pa sem poslušal oddajo ljubljanskega radia Jezikovni pogovori. In kaj slišim, kaj zvem? Beseda krivi lov in krivolovec sta k nam prišli iz Beograda s pravniki. Ko so namreč iz srbohrvaščine prevajali zvezni zakon o lovu in ribolovu, so napačno prevedli besedo krivi lov in krivolovec. Gre za hudo povrnost prevajalca, jaz pa se čudim, da so strokovnjaki o tem tako dolgo molčali in dovolili, da smo tako poceni sprejeli gosta »krivolovca«.

Jože Vidic

Živim in pišem

KASTE

EDO TORKAR

Samo v pravljicah se zgodi, da se kraljična poroči s svinjskim pastirjem in ljubzenska zgodba med gruntarjevo hčerjo in kajzarjevim sinom se lahko srečno konča samo v romantičnem realizmu Jurčičevih povesti. Žal D. H. Lawrence ni napisal nadaljevanja svojega znamenitega »Ljubimca lady Chatterleyeve« in tako ne moremo vedeti, kako se je dokončno razpletlo razmerje med lady Chatterleyevo in gozdarjem Mellorsom ... V zdravniških romanu se tu in tam zgodi, da lepa in mlada medicinska sestra osvoji primarijevo srce, toda kdaj je že kak postaven in brkat bolniški strežnik popeljal pred oltar lepo in mlado doktorico?

Socialna podstat velike večine zakonskih zvez je brezupno stereotipna: filmske igralko se močijo z režiserji, fotomodeli s fotografi, stevardese s piloti, profesorice književnosti s književniki, ekonomistke s pravniki, učiteljice z učitelji, študentke etnologije s študenti arheologije, laborantke s tehnikami, prodajalke s ključavničarji, tovarniške delavke s šoferji ... Imam prijatelja, nočnega čuvaja v neki ljubljanski ustanovi, ki se je oženil s socialno delavko. Čeprav ima lepo uniformo, pa čisto in lahko delo in solidno plačo, se je pred kratkim vpisal v večerni ekonomski, ker je ženo sram, da ima tako neuglednega moža ...

Kaste se trdoživo ohranjajo tudi na relaciji starši—otroci. Seveda danes ni več nobena redkost, če se nadarjeni otroci delavskih in kmečkih staršev izšolajo in inženirje, advokate in zdravnike — kaj hitro pa bi bil ogenj v strehi, če bi npr. inženirjev sin hotel postati zidar, advokatova hči frizerka, zdravnikova pa kuhinjska pomočnica. Poznal sem fanta iz nekega manjšega kraja na Tolminskem, čigar mati je bila učiteljica, oče pa poštni uslužbenec. Čeprav fant ni maral šole in bi rad postal čevljar, sta ambiciozna starša po vsej sili hotela napraviti iz njega učitelja in sta ga s palico in grožnjami prisilila, da se je vpisal na učiteljsko v Tolmin. Ubožcu je šlo tam učenje še slabše od rok kot v osemletki in ko ni izdelal razreda, se je v strahu pred starši obesil na šolskem podstrešju ...

Poznam še veliko uglednih, izobraženih, imovitih ljudi, ki se javno ob vsaki priložnosti zavzemajo za socializem in demokracijo, zasebno pa jim gredo lasje pokonci že ob sami misli na to, da bi njihov sin postal dimnikar ali pa da bi se njihova hči poročila s črnecem.

Mi smo za svobodo, enakost, bratstvo — toda naj se ve, kdo je kdo in kam kdo spada.

Dopisujte

RAZPIS 6. SPOMINSKEGA POHODA JANEZA JENKA NA TRIGLAV 31. avgusta in 1. septembra

Organizator pohoda je pripravljali odbor za pohode v ŽJ, izvaja-lec pa postaje GRS in planinska društva.

Vodja pohoda bo Pavel DIMITROV.

Smeri pohoda:

Železarna Ravne: zbor udeležencev ob 9. uri na Zatrniku. Smer: Pokljuka—Planika—Triglav—Krma.

Železarna Store: zbor udeležencev ob 9. uri na Zatrniku. Smer: Pokljuka—Kredarica—Triglav—Krma.

Tovil Ljubljana, Plamen Kropa, Veriga Lesce: zbor udeležencev ob 9. uri na parkirnem prostoru Železarne Jesenice. Smer: Kot—Staničev dom—Triglav—Krma.

Metalurški institut, Žična Celje: zbor udeležencev ob 9. uri na Zatrniku. Smer: Pokljuka—Kredarica—Triglav—Krma.

Železarna Jesenice: zbor udeležencev ob 6. uri na parkirnem prostoru Železarne Jesenice. Smer: Trenta—Dolič—Triglav—Krma.

Udeleženci naj bodo opremljeni s primerno uhojenimi čevlji s profilirano gumo, gorsko obleko, vetrovko in pokrivalom.

Število pohodnikov je neomejeno. Prijave zbiraemo hkrati z vplačilom prispevka 200 dinarjev. Za delavce iz TOZD in delovnih skupnosti na Jesenicah prijave sprejema sindikat ŽJ (stari IBM), za TOZD na Beli in na Javorniku pa se lahko prijavite pri Mirku Podlipniku in Borisu Lazaru v adjutazhi bluminga. Prijave bomo zbiral do 23. avgusta.

Za vse pohodnike bo konec pohoda v Krmi.

Pohod je dvodnevni, zato potrebujemo prenočišča. V planinskih domovih ni rezervacij, zato prosimo pohodnike, da so strpni in dajo prednost na ležiščih starejšim. Cena ležišča je okrog 400 dinarjev, kar plača vsak pohodnik sam. V nahrbtniku imejte hrane za dva dni.

PAVLIN UČITELJSKI ČAS

Pavla odhaja v pokoj, so mi rekli. Napiši nekaj besed zanj, nekaj lepših misli, kot se spodobijo ob takih priložnostih, ko se ljudem uradno izteče čas dela. Dolgo že učiteljstva skupaj, zato jo poznaš, besedovati pa tudi znaš.

Nekaj besed Pavli ali o Pavli sem se vprašal kmalu potem, ko sem sprejel ljubko sindikalno naročilo (iz napol otroških uestek); z željo, da bo delo dobro opravljeno.

O Pavli—o Pavli: človeku, učitelju in kolegu bom nekaj napisal. Tako kakor sem jo videl, srečaval in občutil v teh zaokroženih dvajsetih letih, v katerih smo tako mojstrsko brezglavo stkali pajčevine zasebnosti, da se v njih že izgubljam in pogubljam. Da bi ne izgubili še tisto kar smo — ali vsaj mislimo, da smo, bežimo vase: v vse temnejše kote svoje notranjosti, kjer komaj še tlijo ostanki ognja ljubezni in človeške darežljivosti. Tisočletne človeške vrline pa se spreminjajo v burke karieristov, konjunkturinih ideologov in drobnih zasebnih manipulativ. Le-ti se — računajoč na zveze — ne ustavijo s svojimi računi in špekulacijami niti pred človekovo intimnostjo, ki bi jo moral vsak rod in red ustvarjati in sveto spoštovati.

Pavla se pripada generaciji, ki je imela velike, otroško naivne sanje. Z njimi je improvizirala življenje, kakor je vedela in znala: in ga postavila na noge v strašni praznini, ki je nastala kot posledica grozovite vojne...

Mislím, da jo je njen zdravi kmečki optimizem pripeljal med šolnike. Intuitivno je čutila, kako svež, mladosten in navduhujoč je studenec otroštva; kako v njem ne more umreti nič, kar je svetlega, toplega in lepega — pa naj se zgodi karkoli.

Za učiteljico Pavlo sem prvič slišal kot gimnazijec. Sestra se je nekoč vrnila s šole na Dovjem in je svečano povedala mami:

— Učila me bo tovarišica Pavla! Pravijo, da je zelo dobra, predobro za nas...

— Pavla, je ponovila mama, kot da bi me pomočila v nek spomin. — Katera Pavla? Čigava? je hotela vedeti.

— Hm, je skomignila z rameni sestra; začudenega obraza:

— Ja, Pavla, no...

Mnogo let pozneje sem spoznal, kako prav se je izrazila sestra. Res je dovolj, če rečeš samo Pavla. Kadar se neko ime tako močno poistoveti z osebo, mora biti nekaj močnega, vitalnega v njenem značaju. O tem sem večkrat razmišljal, kadar sem med pogovorom študiral njen obraz: iz velikega kosa, na grobo izklesan; z močnimi, nedokončanimi potezami slovenske kmečke polnosti in presenetljivim navdušenjem staroške monumentalnosti je izražal trpno duhovno resničnost, ujetost med materialne doživljaje sveta. (Moj bog, kakšen kipar je čas! Kot bi bil obseden od večnosti: ničesar ne dokonča. Tolikokrat najboljšje zabriše in pokonča!) Danes vem, da je v njej komaj razumljiva vztrajnost, s katero prenaša bremena življenja.

Včasih se mi je zdelo, da jo obdaja oklep zelve, da zato nanjo lahko naložijo, kar hočejo. Pravilnike, Spoznane, Statute, Mladinski tisk, Knjižničarstvo. Nezdgojeno zavarovanje. Promet, Krajevne probleme, Občinske posle... (Zakaj bili so časi, ko je bil učitelj na milost in nemilost prepuščen birokraciji, ki je navzven trošila lepa pedagoška gesla, navznoter pa je razvrednotila učiteljevo delo in ga tudi osebnostno degradirala.) Mislim, da me nikoli ni varal občutek, kako že vnaprej ve, da bo vse zdržala, bo vsemu kos. Kar seveda ni bilo dobro za njen osebnostni razvoj in strokovno izpopolnjevanje. V tem »oklepu« se mi je zdela fizično čudno toga: kot bi jo nekdo pritiskal ob tla, s silo postavil na ta svet. Tudi njen jezik — dialekt se ni mogla otrestiti, zato se je mučila s knjižnim jezikom, ki se otrokom ni zdel prepričljiv — mi je potrjeval te predstave.

Skratka: Pavla ostaja v mojih spominih najbolj živ in plastičen primer učitelja, ki se je znal psihofizično tako oblikovati, da je odgovarjal razmeram v nekem prostoru in času, če je hotel učiteljsko preživeti. Hkrati pa mu je uspelo ohraniti nekaj moči volje in ljubezni tudi zase: za dom in otroke. Cena zato seveda ni bila

majhna. Pri kom pa je? Kdor je znal pokukati v njeno notranjost, se je srečal z globoko bolečo vdanostjo v usodo, z zakleto nemočjo letenja; zavito v črne tančice neizpolnjenih hrepenenj, ki jih predejo sanje po daljnih svetlo modrih obzorjih neskončnosti. Ob njej me je v duši tolikokrat zabolelo, ker je podobnost nehoti izsilila primerjavo in pritiskala ob živca tako živga spomina na mamo, na neizpolnjenost njenega notranjega življenja. Zavedal sem se ujetosti in uklenjenosti vsega živga na tem svetu: v telo, v čas in prostor, v zanke, ki jih ljudje hote ali nehoti nastavljam sebi in drugim.

Včasih je za dobrega učitelja nesporno veljal tisti, ki je izpolnjeval tri formalne zahteve. Pisati je moral lične priprave; z lepo pisavo, po možnosti nekoliko dekorirane z rožicami ali s čim podobnim. V razredu je moral govoriti, kolikor je mogoče glasno, da se ga je razločno slišalo ven na hodnik. Njegov borioret pa je bil strogo naravnano na šolski zvonec, kar je omogočalo stoddostno točnost prihoda v razred.

Pavla je imela s tretjo zahtevo nekaj težav. Rada je včasih s kom malce poklepala. Tako se je potem notranje uredila, si odvezala dušo, ali vsaj zrahljala njene vezi. Na tistih — pozneje že dovoljenih pet minut šolskega klepeta po zvoncu — se je premalo ozirala. Čutila je, da po vsakem zaokroženem pogovoru stopa med otroke bolj zbrana in človeška.

— To je v ženski naravi! je nekoč vzkliknila, ko sem jo podražil z uro. In preden je odšla v razred, sva povsem soglašala, da se v šolsko zakonodajo vnese tudi člen: »Če je učitelj ženskega spola, ima pravico do polurnega klepeta dnevno. Čas klepeta se šteje v delovno obveznost, saj je enak času, ki ga učitelj porabi za kosilo oziroma malico; le da gre v tem primeru za tki. duševno hrano« (Pavla je predobro vedela, kako malo je komu mar, koliko ur presedi učitelj doma ob pripravi za delo v šoli.)

Nekaj posebnega so bili tudi njeni prihodi iz razreda. Nikdar se nisem mogel znebiti predstave, da prihaja kakor iz brloga: nekoliko utrujena, godrnjačica medvedka, ki ošteva svoje nadebudne mladičke in jih hkrati z očmi boža...

— Stokrat jim poveš, pokažeš, razložiš — pa nič. Niti tega ne ve... je hitela dopovedovati, kdo bi vedel kolikokrat v teh letih.

Zmeraj sem ji pritrjeval, kolikor je bilo mogoče v ljudno in razumevalno. Pri tem pa sem si mislil: Življenje teče tam zunaj. Kar lahko zajamemo in prinesemo v šolske klopi, ga je za otroke premalo, veliko premalo! Otrok ni mogoče ujeti in vklemiti v kalupe dejanj, misli in spoznanj. V njih ni moč nič zajeziti, ker rastejo, tečejo, čutijo in mislijo v ritmu tega stvarstva.

Pa ji teh napol bogokletnih misli nikoli ne povem, ker vem, da je bila otrokom vedno učiteljica in mati hkrati. Kadar je bila preveč učiteljica, se je v njej oglasila mama, ki je posvarila tovarišico, da se vsak otrok rodi najprej za ljubezen in sanje. Po nastopu matere jo je vzela v roke tovarišica učiteljica: in ji dopovedovala, da je svet občutno trd, čim bolj krut, da otroci morajo čimveč vedeti o njem, če se hočejo usposobiti za življenje, ki je žal še zmeraj tudi boj za goli obstoj.

Pavlo sem videl nekajkrat resnično prizadeto: ježno in užaljeno. Takrat je udarila čez tega ali onega — tako navzdol ali navzgor, podolg ali počez — kakor je naneslo. Dolgo, zelo dolgo je trajalo — zakaj navada je železna srajca — preden je spoznala: kako v areni življenja ni mogoče več stati, ker je arena samo še shizofren privid, ki nas vodi z glavo skozi zid. Glave je škoda, dokler lahko z njo še komu koristimo... Vendar je v njej preveč dane, privzgojene? ljudske dobrote, da bi znala sovražit. Z močjo njene ljubezni do življenja je moč vsemu odpustiti. Morda še najtežje sebi?

In prav s to zdravilno ljubeznijo naj ostane med nami, ki bomo še iskali svoj obraz: sredi vriskov in žuborenja neugnanih potočkov otroštva, kjer se je iztekel — kakor stečejo zrnca peska skozi otroške prste — Pavlin učiteljski čas.

Benjamin GRACER

Hokej na ledu

Hokejisti Jesenic so letos precej zgodaj stopili na led in tako odprli novo sezono, v kateri ne bo manjkalo negotovosti, razburjenja, zanimivih dvobojev in še marsičesa.

Prvi dve tekmi so naši prvaki odigrali v ZR Nemčiji in obe izgubili. Velika škoda je, da so na krajšo turnejo odpotovali brez enega samega treninga na ledu, kajti tam so se pomerili z moštvi, ki rešeno vadita že več kot en mesec. Zato ni nič čudnega, da so naši doživeli dva visoka poraza. Vsekakor bi bilo povsem drugače, če bi naši imeli za samo teden ali deset dni »ledenih« priprav. To so potrdili tudi domačini, ki niso in niso mogli verjeti, da so Jeseničani prvič na ledu.

Če bodo naši želeli še kdaj tako zgodaj odigrati kakršnokoli tekmo s kvalitetnejšimi nasprotniki, se bodo morali prej vsaj sedem dni navajati na ledeno ploskev.

Jeseničani so najprej igrali v Kaufbeurnu z istoimenskim moštvom, ki je lani zasedel peto mesto v najkvalitetnejši ligi ZR Nemčije. Rezultat je bil 11:4 (4:1, 4:1, 3:2), strelci za naše pa so bili: Šuvak, Smolej, Š. Šcap in Hafner.

Tekma je bila kljub premoči Kaufbeurnu dokaj zanimiva. Ob tem je treba povedati, da domačini resno vadijo na ledu že več kot en mesec, da so poleg vrste prija-

TUDI JESENIČANI NA LEDU

teljskih tekem že nastopili na močnem mednarodnem turnirju in da imajo v svojih vrstah tudi reprezentante.

Drugo tekmo so Jeseničani odigrali s Füssnom, ki je v lanskem prvenstvu ZR Nemčije zasedel osmo mesto. Tudi to moštvo trenira na ledu več kot en mesec, dvoboj z Jeseničani pa je bil zanje štiri-najsti nastop v tej sezoni. Kljub temu so naši igrali v prvih dveh tretjinah zelo dobro, v zadnji pa so zelo popustili; poznala se jim je utrujenost; ob koncu se je rezultat glasil 15:3 (4:1, 3:1, 8:1). Strelci za Jesenice so bili: Šuvak, Razpet in Smolej.

Povejmo tudi to, da so naši pri vodstvu domačinov 4:2 zastreljali dva kazenska strela in da so v ZR Nemčiji nastopili brez: Pretnarja, M. Pajčica, D. Horvata in B. Pajčica.

Kljub vsemu vodstvo ocenjuje, da je bila turneja koristna, saj so med drugim spoznali, da brez treninga na ledu nima smisla igrati s tako kvalitetnimi moštvii, s primernim treningom pa bi lahko upali celo na zmago.

To so seveda le ocene, bolj pomembno pa je, da so na obeh tekmah — tako bo tudi v prihodnje — jeseniški hokejisti igrali s štirimi napadalnimi trojkami. Četrta je tista, ki je prišla iz Kranjske gore: Razinger-Smolej-Tišler. Ta opredelitev

Hokej na ledu

je vsekakor pomembna, kajti v modernem hokeju je to že stalna praksa, kmalu pa bomo videli, kako se obnese v našem okolju. Vsekakor bo preteklo še nekaj časa, da se bodo igralci navadili na to novost, ki pa lahko prinese velik napredek.

V torko so jeseniški hokejisti že začeli z vadbo na domačem ledu, saj jih že kmalu čaka start v pokalu Karavank, pa tudi začetek letošnjega državnega prvenstva ni tako daleč — že 18. septembra. Prvo tekmo v pokalu Karavank bodo Jeseničani odigrali 24. avgusta, in sicer v Beljaku s tamkajšnjim članom prve avstrijske lige, povratno srečanje med moštvoma pa bo v torko, 27. avgusta, na jesenih. To bo hkrati tudi otvoritev letošnje hokejske sezone v dvorani v Podmežakli. Ob tem se spomnimo, da bodo Jeseničani v letošnji sezoni branili tudi barve našega hokeja v pokalu evropskih prvakov, kjer se bodo v drugem kolu pomerili s prvakom Švice.

Tekmovalna sezona se je za jeseniške hokejiste že začela. To pa bo sezona, ki bo tako dolga in naporna, kot še nikoli doslej. Gladalci, ljubitelji hokeja, pa bodo resnično imeli kaj videti.

PESTRA POLETNA DEJAVNOST JESENIŠKIH NOGOMETAŠEV

Kljub poletnim mesecem jeseniški nogometaši ne počivajo. Vneto se pripravljajo na novo sezono, kjer bodo nastopali v gorenjski ligi. V okviru priprav so odigrali več prijateljskih tekem, za praznik občine Jesenice pa so pripravili mednarodni turnir. Poleg domačinov so sodelovala še moštva Rudar iz pobračene občine Trbovlje, zamejski nogometaši iz Šentjakoba na Koroškem in moštvo Vozil iz Nove Gorice.

Jeseniški nogometaši so na turnirju najprej premagali moštvo Šentjakoba z rezultatom 2:1 (1:1). V drugi tekmi je Rudar premagal Vozila z rezultatom 3:0 (3:0). V tekmi za 3. mesto je visoko slavilo moštvo Vozil, ki je z 9:1 premagal Šentjakob.

V finalu so se pomerili Jeseničani in igralci Rudarja. Tekma se je končala z neodločenim rezultatom 0:0, pri streljanju 11-metrov pa je bil Rudar boljši in je osvojil prvo mesto. Turnir si je ogledalo tudi precej ljubiteljev nogometa, ki so videli nekaj zanimivih tekem.

V okviru priprav na novo sezono so Jeseničani v prijateljski tekmi premagali Domžale z rezultatom 4:1 (3:0), na Bledu pa so se pomerili z moštvom Vrbovca pri Zagrebu, ki je bilo pri nas na pripravah. Jeseničani so tekmo izgubili z rezultatom 0:1 (0:0).

Z nastopi v gorenjski ligi bodo začeli 24. avgusta, ko se bodo v prvem kolu pomerili z moštvom Alpeša iz Železnikov.

J. R.

PRVI DEL NAMIZNOTENIŠKIH PRIPRAV USPEŠNO KONČAN

Sedem dni trajajoče priprave namiznoteniških igralcev v Lescah so se končale v petek. Številni mladi igralci iz Zagreba, Siska, Varaždina, Osijeka, Pule in Valpove, ki jih je poslala na priprave z jeseniškimi igralci Namiznoteniška zveza Hrvaške, so bili zelo zadovoljni, tako s samim treningom, kot z vsem ostalim, predvsem pa z nepozabnim izletom na Bled, blejski grad in skozni Vintgar. To sta potrdila tako njihov vodja kot sekretar hrvaške zveze, ki je občasno prišel na ogled poteka priprav. Zadovoljni so bili tudi vsi udeleženci priprav iz Italije, to je iz slovenskega športnega združenja KRAS iz Zgonika. Priprave so bile naporene, predvsem za tiste, ki niso prišli dovolj fizično pripravljeni. Treninji so bili zelo pestri, tako da so mladi igralci odnesli čimveč znanja. Sodelovali pa so z velikim veseljem in se tudi dosti naučili. V treningu so bili vključeni tudi nekateri dvoboji in sklepni turnir, kar je celotne priprave še popestrilo.

Ker so hkrati v Radovljici trenirali tudi trije igralci firme TIBHAR; sta oba tabora tečajnikov odigrala dva dvoboja za trening. Na turnirju osmih moških ekip je bila najuspešnejša ekipa Hrvatske I pred Hrvatsko II; tretje mesto je osvojila ekipa iz Švice, četrto pa ekipa Jesenic, v kateri so nastopili: Džukić, Ferbežar, Pem, in Šmitran. Na turnirju ženskih ekip pa je dominirala ekipa Hrvatske pred ekipo Jesenic, v kateri so nastopale: Aupičeva, Markezeva, Smolejeva in Zupančičeva. Tretje mesto so osvojile Nemke, četrto pa Italjanke.

Zelo zanimiv pa je bil sklepni turnir prve skupine tečajnikov, na katerem je nastopilo 19 igralcev in 18 igralic. Zmagal je Karapetrić iz Valpove, najboljši Jeseničan pa je bil Goran Džukić na tretjem mestu. Pri ženskah je bila zmagovalka Šisakova iz Zagreba, najboljša Jeseničanka pa je bila Mojca Aupić na četrtem mestu. Vsi udeleženci so se pripravili za sodelovanje na naših naslednjih pripravah prihodnje leto, ki bodo v še večjem številu.

Poteka že tudi drugi del priprav, na katerih sodeluje poleg jeseniških igralcev tudi deset igralcev iz Italije. O teh pripravah pa prihodnjic.

(S)

PERMANENTNE VSTOPNICE

Hokejska kluba Jesenice in Kranjska gora obveščata vse svoje prijatelje in simpatizerje, da si lahko v avgustu preko sindikata ter v pisarni HK Jesenice v Podmežakli nabavijo permanentne vstopnice po 3.000 din.

Upravni odbor

BOŽIČ REPUBLIŠKI PRVAK

Na leškem letališču je bilo od 7. do 11. avgusta 23. člansko in 10. mladinsko republiško padalsko prvenstvo v klasičnih disciplinah ter 5. republiško prvenstvo v skupinskih likovnih skokih. Ob vzorni organizaciji in tehničnem vodstvu tekmovalja je 30 slovenskih padalcev izvedlo 600 skokov. K dobremu razpoloženju je v vseh štirih dneh tekmovalja prispevalo tudi izredno lepo vreme in številni gledalci, ki so lahko zares uživali v izrednih dosežkih leških tekmovalcev. Nekaj dosežkov je bilo visoke mednarodne vrednosti. Ekipa vice šampionov sveta v skupinskih skokih na cilj je spet v dobri formi in možnosti imajo, da na mednarodnih tekmovaljih spet posežejo po visokih uvrstvah v skokih na cilj.

Dosežki leških padalcev so kar nekoliko presenetljivi, ker so v tej sezoni izredno malo trenirali. Najboljši, to so državni reprezentanti, so opravili samo od 120 do 180 skokov, kar je mnogo premalo za vrhunsko formo. Vmes so bile tehnične težave, ker so v klubu ostali brez letala zaradi nesreče in ploskobe letala, letala AN 2 pa po več letih Letalska zveza Jugoslavije ni razporedila vsaj za teden dni v Slovenijo. Slovenski padalci so zato odšli na državno prvenstvo brez posebnih priprav in tudi republiškega prvenstva zato ni bilo mogoče organizirati pred državnim prvenstvom, ampak šele v preteklem tednu. Prav srhljivo je bilo, s kako velikim pričakovanjem so čakali na državnem prvenstvu poraz leških padalcev. Sekretar Letalske zveze Jugoslavije je to celo javno izrazil. Žal, ali k sreči, so se močno ušli, tako predsedstvo LZJ kot številni »strokovnjaki« padalstva. Pri nas pač še vedno drži pregovor: »Kar se Janček nauči, to Janez zna!« In leški fantje se zares spoznajo na svoj šport, ki je povezan z veliko trudega dela. Po vseh letošnjih neprijetnostih je bilo republiško prvenstvo za vse tekmovalce prijetno doživetje. Ob koncu je bil najbolj zadovoljen Roman Božič, lanski mladinski državni prvak, ki je postal letos tudi mladinski in članski republiški prvak. Premagal je letošnjega in bivše državne prvake: Mirta, Itharja, Hrastra in Šmida (letošnji državni prvak). V mladinski razvrstitvi pa je razveseljivo, da sta se za Leščanoma Božičem in Frankom uvrstila Ptujčan Butolen in Mariborčan Prešeren.

Najatraktivnejša disciplina so bili posamični skoki na cilj. Za napetost in razburljivost pa so poskrbeli: Mirt, Božič, Itharja in Šmid, ki so to razvrstitev dosegli po osmih skokih. V tej napeti borbi je bil izreden Božič, ki je po sedmih skokih vodil z vsega enim centimetrom pred Mirtom s štirimi in Itharjem s petimi centimetri. Za zmago bi mu zadostoval že skok na tri centimetre, a so ga izdali živci in doskočil je na pet centimetrov. Mirt je osmi skok doskočil v ničlo in tako z izrednim rezultatom zmagal.

V skupinskih skokih na cilj je prva leška ekipa pokazala vrhunsko mojstrovstvo. Itharja, Božič, Šmid in Mirt so v štirih serijah, to je skupno v šestnajstih skokih, nabrali vsega 16 negativnih cen-

timetrov, kar je dosežek visoke mednarodne vrednosti. Samo za primerjavo: sovjetska ekipa je lansko leto na svetovnem prvenstvu zmagala s 33 centimetri, naša pa je bila druga s 36. Najboljši so bili v drugi seriji, ko so vsi štirje doskočili v ničlo. Na drugo mesto se je uvrstila druga leška ekipa, ki pa je imela skupni rezultat že 1,03 metra, tretja je bila ptujska s 5,81 metra.

Figurativni skoki so še vedno slaba točka Leščanov. Morali bi izvesti vsaj še petkrat več skokov za vadbo, kot jih zdaj opravljajo. Vzroka sta dva: neprimerno letalo in visoki stroški leta za polet na dva tisoč metrov. Kdaj bo bolje, ne ve nihče, ve se samo, kako bi lahko napredovali v tej disciplini.

Zmagovalec v tej disciplini je bil Roman Božič, ki je dosegel tudi najboljši čas tekmovalja v prvem skoku s časom 8,33 sekund. Drugo mesto si je zares priboril veteran našega padalstva Branko Hrast. Visoko mesto je dosegel predvsem zaradi izredne izkušnosti: deset let nastopanja v državni reprezentanci in več kot 3500 skokov ni malo. Pri tem je zanimivo še to, da v več kot petnajstletni padalski karieri in pri tolikih skokih še ni imel nobene športne poškodbe.

REZULTATI:

SKOKI NA CILJ — posamezno — mladinci (11): 1. Roman BOŽIČ 0,06 m; 2. Dušan FRANK (oba ALC) 0,20 m; 3. Edi BUTOLEN (AK Ptuj) 3,46 m; 4. Boris MIRT (ALC) 3,81 m; 5. Iztok PREŠEREN (LC Maribor) in Sonad SALKIČ (ALC) 4,73 m; 6. Borut ERJAVEC (ALC) 10,90 m; 10. Tomaž MARZIDOVŠEK (ALC) 25,47 m. ČLANI: 1. Branko MIRT 0,04 m (5 x 0); 2. Roman BOŽIČ 0,06 m (6 x 0); 3. Dušan INTIHAR 0,08 m (4 x 0); 4. Benjamin ŠMID 0,12 m (3 x 0); 5. Dušan FRANK 0,20 (3 x 0); 6. Branko HRAST 0,47 m (2 x 0) (vsi ALC); 7. Silvo PUHEK (LC Maribor) 0,58 m; 8. Janez PFAJFAR 0,61 m; 12. Matjaž LAZAR 0,99 m (Oba ALC)...

FIGURATIVNI SKOKI — mladinci: 1. Roman BOŽIČ 26,58 sekund v treh skokih; 2. Dušan FRANK (oba ALC) 32,42 s; 3. Iztok PREŠEREN (LC Maribor) samo dva skoka — 25,17 s...

ČLANI: 1. Roman BOŽIČ 26,58 s; 2. Branko HRAST 26,92; 3. Branko MIRT 27,33; 4. Dušan INTIHAR 28,30; 5. Benjamin ŠMID 28,66 (vsi ALC); 6. Bojan ŽMAVC (AK Ptuj) 30,84; 7. Matjaž LAZAR 31,00; 8. Dušan FRANK 32,42 (oba ALC)...

SKUPNA RAZVRSTITEV POSAMEZNIŠKOV: 1. R. BOŽIČ, 2. B. MIRT, 3. D. INTIHAR, 4. B. HRAST, 5. B. ŠMID, 6. D. FRANK (vsi ALC); 7. B. ŽMAVC (AK Ptuj), 8. M. LAZAR, 10. J. PFAJFAR (oba ALC)...

SKUPINSKI SKOKI NA CILJ — člani: 1. ALC I. (Intihar, Božič, Šmid, Mirt) 0,16 m; 2. ALC II. (Lazar, Pfaifar, Hrast, Frank) 1,03 m; 3. AK Ptuj 5,81 m.

Mladinci: 1. ALC I. 2,97 m; 2. AK Ptuj 18,32 m; 3. ALC II. 19,28 m.

L. Mesarič

Najuspešnejši

»TA VISOK« FIŽOL ALI O VREMENU

To bi bila lahko tudi basen o sovah, ki da so pametne živali. Vedno so bile simbol znanosti. Ko beremo, kako se ustoličujejo novi pisci in pesniki (ali so ali ne, o tem si jaz ne bi upal soditi) in se obkladajo z vse-mi mogočimi superlativi — eni hvalijo svoje in tisti njihovi so navdušeni nad temi prvimi, vsi ostali pa to niso, ker je njihov šotor drugačen — je to razveseljivo in zabavno. Razveseljivo zato, ker vsaj ti skupaj držijo, zabavno pa zato, ker me vsa ta pisarjenja spominjajo na soseda, ki je, kadar ga je kdo vprašal o vremenu, imel navado reči, da je eno znanost, navadno pa je treba počakati, da pride fižol do vrha prekel, potem šele se bo videlo, ali je bilo poletje suho ali mokro. V kakšni zvezi je zdaj vse to pa se vidi po ušeh.

Damjan Jensterle

Rekreacijski center KRES — teniška sekcija vabi vse ljubitelje tenisa na sestanek, zaradi priprave novega razporeda igranja. Sestanek bo v petek, 9. avgusta, ob 19. uri na KRESU.

Vabljeni!